

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií
Obor: Studium humanitní vzdělanosti

**Patologické hráčství v České republice –
výzkumná sonda do života hazardních hráčů
v Rychnově nad Kněžnou**

Bakalářská práce

Praha 2007

Vedoucí práce:

Mgr. Markéta Habermannová

Autorka práce:

Klára Jirásková

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Rychnově na Kněžnou dne 5.6.2007

.....

podpis

Poděkování

Vřelé poděkování za laskavou pomoc a ochotu při realizaci mé bakalářské práce patří především Mgr. Markétě Habermannové a Doc. Václavu Břicháčkovi za jejich podnětné rady při konzultacích. Dále bych ráda poděkovala prim. MUDr. Karlu Nešporovi, CSc. za ochotu podělit se se mnou o svých zkušenostech a za poskytnutí mnoha užitečných materiálů, použitých v této bakalářské práci. Ze stejného důvodu také děkuji profesorovi Robertu Ladouceurovi, Ph.D. z Université Laval v Quebecu.

Obsah

ANOTACE	6
ÚVOD	7
1. TEORETICKÁ ČÁST – PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	11
1.1 Od diagnostiky k léčbě	11
1.1.1. <i>Co je patologické hráčství a jeho definice</i>	12
1.1.2. <i>Diagnostika a rozpoznání patologického hráčství</i>	13
1.1.3. <i>Stručný přehled některých možností léčeb patologického hráčství v České republice</i>	18
1.1.4. <i>Prevence patologického hráčství</i>	24
1.2 Mýty a skutečnost	25
1.2.1. <i>Patologické hráčství – mýty a skutečnost</i>	25
1.2.2. <i>Společenský a osobní dopad hazardního hráčství</i>	27
1.3 Současná situace v České republice a ve Spojených státech	29
1.3.1. <i>Přehled výsledků z provozování loterií a jiných podobných her</i>	29
1.3.2. <i>Kolik je v České republice patologických hráčů?</i>	36
1.3.3. <i>Porovnání situace ve Spojených státech, ve světě a v České republice</i>	39
2. PRAKTICKÁ ČÁST - VÝZKUMNÁ SONDA DO ŽIVOTA HAZARDNÍCH HRÁČŮ V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU	44
2.1. Cíle výzkumu	44
2.2. Základní údaje o výzkumné sondě do života hráčů v Rychnově nad Kněžnou	45
2.2.1. <i>Základní charakteristika lokality a její volba</i>	45
2.2.2. <i>Zvolená metoda výzkumu</i>	46
2.2.3. <i>Popis zkoumaného vzorku a základní charakteristiky souboru</i>	46
2.2.4. <i>Strategie výběru vzorku</i>	50
2.2.5. <i>Doba trvání výzkumné sondy, resp. dotazníkového šetření</i>	50
2.2.6. <i>Technika sběru dat a její cíle</i>	50
2.3. Systém vyhodnocování	52
2.3.1. <i>Vyhodnocování dat a způsob jejich zpracování</i>	52
2.3.2. <i>Interpretace získaných dat</i>	53
2.4. Výsledky a interpretace výsledků výzkumné sondy	54
2.4.1. <i>Výsledky a interpretace výsledků výzkumné sondy</i>	54
3. DISKUSE	94
3.1. Interpretace dotazníků, problémové otázky a jejich formulace	94
3.2. Shrnutí podstatných výsledků a jejich interpretace	97
3.3. Teze do budoucna a přínos mapující studie	99
ZÁVĚR	101

POUŽITÁ LITERATURA	102
SEZNAM PŘÍLOH	105
PŘÍLOHY	106

ANOTACE

Předmětem této bakalářské práce je úvod do problematiky patologického a hazardního hráčství a současná situace této problematiky v České republice. Bakalářská práce uvádí definice problémového hráčství, možné způsoby jeho diagnostiky a možné způsoby léčby v České republice i v jiných částech světa.

Podstatnou součástí bakalářské práce je její praktická část, tedy výzkumná sonda do života hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou, provedená na základě dotazníkového šetření. Výzkumná sonda se zabývá hazardními hráči v jejich specifickém prostředí v Rychnově nad Kněžnou a zjišťuje jejich postoje ohledně hazardního hráčství. Výzkumná sonda se tak zčásti snaží zmapovat situaci hazardního hráčství v České republice, která není příliš přehledná.

Závěrem bakalářské práce je uvedena diskuse, včetně výsledků výzkumné sondy a návrhů na zlepšení problematiky hazardního hráčství v České republice inspirované úspěchy ze zahraničí.

ÚVOD

Hazardní hraní a problematika patologického hráčství se stává velmi aktuálním celosvětovým problémem. V České republice je tato problematika dosud velmi málo prozkoumána a bylo zde provedeno jen několik málo výzkumů na výskyt patologického hráčství. Také české literatury není mnoho, proto je třeba se, při zkoumání patologického hráčství, opírat primárně o zahraniční zdroje.

O aktuálnosti hazardního hráčství v České republice svědčí např. krátké zprávy z denního tisku: „Největší domácí loterijní společnost Sazka zvýšila v prvním pololetí čistý zisk mezitím o 15,1 procenta na 1,11 miliardy korun. V pololetí překročil zisk Sazky miliardovou hranici poprvé v historii. V loňském 1.pololetí vykazala Sazka čistý zisk 965,5 milionu korun. Na zlepšené hospodaření měly vedle rostoucích tržeb z loterijní činnosti vliv i vyšší výnosy z jiných aktivit včetně finančních operací...“ (ČTK, *Sazka zvýšila zisk o celých 15 procent, Lidové noviny, 4. srpna 2006, str. 11*).

„Akciové provozovatelů on-line kasin a sázkových her včera zažily černý den a kurzy mnoha z nich výrazně oslabily. Reagovaly na zprávy, že americké úřady zatklý ředitele společnosti Sportingbet Petera Dickse. Jeho firma se věnuje právě tomuto podnikání. To je nyní považováno za jedno z nejlukrativnějších vůbec. Dicksovo zatčení je za poslední měsíce už druhým takovým případem. V červenci byl zatčen David Carruthers, který řídí společnost BetOnSports... „To zatčení jasně dokazuje, že americké ministerstvo spravedlnosti jde po firmách, které provozují on-line hry a sázky a zatýká členy vedení v těchto podnicích,“ řekl jeden z analytiků v Londýně, který si nepřál být jmenován.“ (ČTK, *Akciové on-line kasin kvůli zatčení klesly, Lidové noviny, 8.září 2006, str. 13*).

„Výhru ve výši sto milionů eur, to je v přepočtu přes 2,8 miliardy korun, získal belgický sázkař. Zatím se údajně neví, kdo je šťastným výhercem. Jde o druhou nejvyšší výhru v historii hry.“ (Lidové noviny, *příloha Byznys, 12.února 2007, str.13*).

„České firmy jsou připraveny spustit sázení po webu. Sázení na internetu, v Česku zatím nelegální byznys, vyhrál první důležitý spor. Lucemburský soudní dvůr tento týden rozhodl, že firmy mohou provozovat sázení i v jiných státech unie. Stačí jim k tomu jen licence v domovské zemi. On-line sázky nejsou v Česku okrajový byznys. Lidé do něj podle odhadů dají až čtyři miliardy korun za rok. Tyto sázky provozují jen zahraniční firmy, domácí kanceláře mají jen kamenné pobočky. Šéf Sazky Aleš Hušák tvrdí, že stát on-line sázení nedostatečně postihuje. „Česko je jedna z posledních zemí, která internetové sázení důsledně neřeší,“ říká Hušák... Zamezit sázení na internetu se v poslední době snaží řada zemí, včetně Spojených států, Německa nebo Maďarska. Česko se postavením on-line sázek zabývá bez výsledku již několik let... Ve chvíli, kdy by nový loterijní zákon internetové sázení zlegalizoval, začalo by být na internetu živo... Svoje verze virtuálních heren má připravena i řada českých internetových portálů, buď samostatně, nebo ve spolupráci s již existujícími internetovými hernami.“ (Zuzana Luňáková a Jan Cizner, *On-line sázky slaví první triumf*, *Hospodářské noviny*, 8.března 2007, str. 15).

„Petr Kohout z Mostu, který se snaží zbavit své závislosti na výherních hracích automatech, drží už šestý den hladovku. Chce tak přimět politiky, aby zpřísnili zákony a vyhlášky, které provozování automatů povolují. Jeho cílem je zmírnit negativní dopady notorického hráčství zejména na děti a mládež, píše v dnešním severočeském vydání Deník... Navrhuje zavést evidenci patologických hráčů, kterým by byl vstup do heren zakázán... Za absurdní například považuje, když se z kontrolovaných výnosů z hazardu budují nová hřiště či je z nich financováno vybavení škol. "Stát dělá na oko charitu, na hřištích si přitom hrají děti z rozpadlých rodin hráčů," dodal. Stát kritizuje i za to, že při masivním povolování automatů po roce 1989 zároveň neinformoval o jejich škodlivosti.“ (ČTK, *Gambler z Mostu drží hladovku, požaduje omezení heren*, http://www.ct24.cz/zpravy/index_view.php?id=209101, 30.03.2007)

V problematice závislostí je patologické hráčství zcela unikátní a to především ze dvou důvodů: dalším a dalším hraním může hazardní hráč vyřešit své problémy s dluhy, které mu hraní způsobilo. Narkoman své problémy další a další dávkou heroinu vyřeší jen stěží. Druhým důvodem je to, že při této závislosti není do těla vpravována žádná cizorodá látka. Je překvapující, jak málo materiálů, informací a výzkumů o patologickém hráčství lze nalézt (nebo spíše nenalézt) v českém jazyce, jak málo českých

autorů publikuje o této problematice (jedná se v podstatě pouze o MUDr. Karla Nešpora, CSc.) a jak málo výzkumů bylo v České republice na tuto problematiku provedeno.

Patologické hráčství v České republice nabízí vážným zájemcům o tuto problematiku velké pole působnosti. Může se jednat o nové metody léčby úspěšně odzkoušené např. ve Spojených státech, o nové výzkumy a statistiky, o nové publikace, atd. Proto je tato problematika velmi lákavou příležitostí jak se zajímat bohužel už o rozšířený, přesto v Česku stále poněkud opomíjený jev.

Teoretická část

1. TEORETICKÁ ČÁST – PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

1.1. Od diagnostiky k léčbě

Patologické hráčství je celosvětovým problémem. Zdá se, že je tato problematika nejvíce prozkoumávána ve Spojených státech, Kanadě a Austrálii, ale i v některých zemích Evropy. Pro nedostatek českých dat se na následujících stranách budu proto opírat o zahraniční data, zejména o data ze Spojených států a z Kanady díky laskavému poskytnutí materiálů zejména od profesora Roberta Ladouceura, Ph.D. z Universitě Laval v Quebecu a profesora George Shortesse z APA (American Psychological Association). Zahraniční data budou, pokud to bude možné, porovnávána s daty dostupnými v České republice. Tato data byla získána za laskavého přispění primáře mužského oddělení léčby závislosti v Psychiatrické léčebně v Bohnicích MUDr. Karla Nešpora, CSc. a také na internetu.

Na následujících stranách je třeba brát v úvahu několik odlišností co se týče pohledu na problematiku patologického, resp. problémového, hráčství českých (potažmo evropských) a zahraničních odborníků (zejména ze Spojených Států a Kanady). Jedná se např. o odlišné definování patologického hráčství (ve Spojených státech a v Kanadě je patologické hráčství definováno podle American Psychiatric Association, v České republice podle Mezinárodní klasifikace nemocí). Další odlišností je rozdělování stupňů závislosti (viz. dále) atd. Tyto odlišnosti jsou popsány na následujících stranách.

1.1.1. Co je patologické hráčství a jeho definice

Ve Spojených Státech vznikla v roce 1972 společnost National Council on Problem Gambling na pomoc problémovým hráčům a jejich rodinám. National Council on Problem Gambling definuje na svých internetových stránkách (<http://www.ncpgambling.org>; 25.6.07) problémové hráčství jako chování, které způsobuje problémy v důležitých oblastech života jedince, jako je oblast psychologická, fyzická společenská nebo pracovní. Pojem „problémové hráčství“ zahrnuje mj. stav, který je nazýván „patologické hráčství“. Patologické hráčství je považováno za vzrůstající závislost, která je charakterizována např. zvyšující se potřebou hrát, potřebou vsazovat častěji větší sumy peněz, neklidem a/nebo podrážděností, když je hráči znemožňováno hrát, snahou získat zpět prohrané peníze a ztrátou kontroly, která je doprovázena hráčským chováním navzdory zvyšujícím se vážným, negativním důsledkům.

American Psychiatric Association (<http://www.psych.org>) oficiálně uznala v roce 1980 patologické hráčství jako poruchu sebeovládání se specifickými kritérii. Tato kritéria byla stanovena v Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-III) vydaném Americkou psychiatrickou asociací. V jeho poslední verzi DSM-IV-TR je patologické hráčství zařazeno pod “Impulse control disorders not elsewhere classified” („Nutkové poruchy kontroly, které nejsou jinde klasifikované“) a definováno jako stálé opakující se maladaptivní hazardní chování, které narušuje osobní, rodinnou a pracovní sféru života (Ladouceur R. and Lachance S.: *Overcoming Pathological Gambling*, Oxford University Press 2007, page 1). Za problematiku je považováno hráčství u všech osob, které mají s hazardním hráčstvím problémy, ale nespĺňujú diagnostická kritéria DSM-IV.

V České republice platí 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10), která definuje patologické hráčství (F63.0) takto:

- G1 Během období nejméně jednoho roku se vyskytnou dvě nebo více epizod hráčství.
- G2 Tyto epizody nejsou pro jedince výnosné, ale opakují se přesto, že vyvolávají tíseň a narušují každodenní život.
- G3 Jedinec popisuje silné puzení ke hře, které lze těžko ovládnout, a hovoří o tom, že není schopen silou vůle hře odolat.

G4 Jedinec je zaujat myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí.

(K. Nešpor a L. Csémy: Kolik je v České republice patologických hráčů, *Časopis Lékařů českých*, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707).

Kromě výše uvedené diagnostické jednotky patologického hráčství nalezneme v MKN-10 také pojem „Hráčství a sázkařství“ (Z72.6). Hráčství a sázkařství MKN – 10 definuje jako „Časté hraní pro vzrušení nebo jako pokus vyhrát peníze: lidé této kategorie budou svůj zvyk pravděpodobně držet na uzdě, když budou muset čelit těžkým ztrátám nebo jiným nepříznivým důsledkům.“ (K. Nešpor a L. Csémy: Kolik je v České republice patologických hráčů, *Časopis Lékařů českých*, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707). Tato diagnostická kategorie není řazena mezi duševní poruchy, ale patří do skupiny faktorů ovlivňujících zdraví a kontakt se zdravotnickými zařízeními. Podle prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc. odpovídá hráčství a sázkařství do jisté míry problémovému hazardnímu hraní, jak je definováno v amerických pramenech.

1.1.2. Diagnostika a rozpoznání patologického hráčství

Problémové hráčství je často rozpoznáno opožděně. Hráč se svůj problém snaží udržet tak dlouho v tajnosti, jak jen je to možné a to mnohdy i za cenu lži a podvodů. Když problém vyjde najevo, mnohdy už může být některá složka, nebo složky, hráčova života rozvrácené. Mnoho hráčů a jejich rodiny se někdy i poté snaží udržet svůj problém v tajnosti. To může být také důvod, proč se o problémovém hráčství častěji nedozvídáme ze svého okolí, od svých sousedů a známých. Statistiky ze Spojených států udávají, že čtyři procenta dospělých Američanů mají s hraním problémy. To je poměrně vysoké číslo, přesto je pro mnoho lidí člen rodiny první a často jediná osoba, o které se dozví, když má problémy s hazardem.

Podle rozdělení American Psychiatric Association se problémové hráčství dělí na:

„**Vážnou formu problémového hráčství**“ („severe problem gambling“), též nazývaná „patologické hráčství“ (i v České republice) a „mírnou formu problémového hráčství“ („mild problem gambling“). Česká republika tyto dvě formy problémového

hráčství nerozlišuje, proto zde není tato terminologie zavedena. Navrhuji proto termíny překládat jak je uvedeno výše. Problémovým hráčstvím se rozumí hráčské chování podle definic v kapitole 1.1.1.

„Mírnou formu problémového hráčství“. Tato způsobuje závažné, ale méně dramatické problémy. „Vážná forma problémového hráčství“ se definuje podle měřítek uvedených v tabulce 1.1.2a (podle DSM-IV 1994). (in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000).

Tabulka 1.1.2a: DSM-IV měřítko pro patologické hraní podle American Psychiatric Association

(in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000).

A. Trvající a opakující se nepřizpůsobivé chování ve vztahu k hazardní hře, jak ukazuje pět (nebo více) z následujících znaků:

1. Zaměstnává se hazardní hrou (např. znovu prožívá minulé zážitky související s hazardní hrou, plánuje další hazardní hru, uvažuje o tom, jak si opatřovat prostředky k další hazardní hře).
2. Aby docílil žádoucího vzrušení musí zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.
3. Opakovaně a neúspěšně se pokoušel hazardní hru ovládat, redukovat nebo s ní přestat.
4. Když se pokouší snížit hazardní hru nebo s ní přestává, cítí neklid a podrážděnost.
5. Používá hazardní hru jako prostředek, jak uniknout problémům nebo mírnit dysforickou náladu (např. pocity bezmocnosti, viny, úzkosti, deprese).
6. Po ztrátě peněz při hazardní hře se následujícího dne k hazardní hře vrací, aby je vyhrál nazpět.
7. Lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem, aby tak zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.
8. Dopustil se ilegálních činů jako padělání, podvodů, krádeží nebo zpronevěry kvůli hazardní hře.
9. Ohrozil nebo ztratil kvůli hazardní hře signifikantní vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.
10. Spoléhá na druhé, aby mu poskytovali finanční prostředky a mírnili tak zoufalou finanční situaci, do které se dostal kvůli hazardní hře.

B. Hazardní hraní nelze lépe vysvětlit manickou epizodou.

O problémové (patologické) hráčství se jedná v tom případě, pokud sledovaná osoba kladně zodpoví pět, nebo více bodů. „Mírné formě“ problémového hráčství odpovídají zpravidla jeden až čtyři body dané stupnice chování.

Johnson a spol. (1997) (in: Časopis *Lékařů českých*, 144, 2005, 10, s. 706-707) doporučují jako skriningový nástroj patologického hráčství následující dvě otázky:

1. Cítil jste někdy potřebu vyhrávat více a více peněz?
2. Musel jste někdy lidem, kteří jsou pro vás důležití, kvůli hazardní hře lhát?

Podle autora dvě kladné odpovědi pravděpodobně znamenají patologické hráčství. Tento skriningový nástroj ukáže spíše falešně negativní než falešně pozitivní výsledek.

Diagnostika podle Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) byla uvedena v oddíle 1.1.1.

Další diagnostiku patologického hráčství nabízí **Dotazník na patologické hráčství organizace Gamblers Anonymous**. Organizace byla založená ve Spojených státech v roce 1957 na pomoc patologickým hráčům a jejich rodinným příslušníkům. Dotazník je k nahlédnutí na internetové stránce <http://www.gamblersanonymous.org/20questions.html> ze 25.6.07 nebo v příloze 2.

Osoba má odpovídat pouze “ano” nebo “ne”, podle toho jestli je pravdivá odpověď bližší odpovědi “ano” nebo “ne”. Dotazník obsahuje dvacet otázek a ptá se na frekvenci hazardního hraní, na pocity hazardního hráče ohledně své možné závislosti, na finanční oblast, na důvod hraní, nebo na problémy způsobené hraním. Patologický hráč většinou odpoví kladně na 7 nebo více otázek.

Jiným typem dotazníku na definování patologického hráčství může být dotazník „**South Oaks Gambling Screen**“ vytvořený autory Henry Lesieur, Ph.D., a Sheila Blume, M.D. Jeho elektronickou podobu lze nalézt na <http://www.addictionrecov.org/southoak.htm>; 25.6.07. Jeho tištěná verze je v příloze 3 této bakalářské práce.

Dotazník na patologické hráčství „South Oaks Gambling Screen“ obsahuje šestnáct otázek. Na některé otázky se do výsledného skóre nezapočítávají, jako je např. otázka „Označte, prosím, který z následujících druhů hry jste ve svém životě provozoval?“. Dotazník „South Oaks Gambling Screen“ opět mapuje nejdůležitější sféry hráčova života, jako je sféra finanční, rodinná a pracovní. Dále se dotazník zaměřuje na hráčovy pocity, na jeho možné klamání, lhaní a hádky ohledně hazardního hráčství, na problémy způsobené hazardním hraním, na četnost hazardního hraní, na názory hráčových přátel nebo jeho rodiny, na pocit viny, na touhu přestat atd. Dotazník se vyhodnocuje podle klíče uvedeného v příloze 3.

U patologického hráčství („vážné formy problémového hráčství“) se může objevit rostoucí stupeň napětí nebo podráždění, který předchází problémovému chování. Pokud hazardní hráč začne hrát, může se objevit pocit osvobození se od napětí nebo pocit radosti, v některých případech následovaný pocitem lítosti nebo viny. Tyto pocity jsou součástí toho, čemu je těžké u hazardního hraní odolat.

Patologické hráčství má podobnosti ke drogové a alkoholové závislosti, včetně zkresleného myšlení vztahujícímu se k danému chování. Léčba patologického hráčství sdílí rysy s léčbou se skutečnými drogami a alkoholem. Mnoho prostředků pro lidi s fyziologickou závislostí může být nápomocné také pro hráče.

„Mírná forma problémového hráčství“ je typicky méně ničivá, ale přesto pro hazardního hráče a jeho rodinu zatěžující. Ve Spojených státech hráči s „mírnou formou problémového hráčství“ počtem tři ku jedné převyšují patologické hráče. (in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000) Uvnitř široké skupiny hráčů s „mírnou formou problémového hráčství“ je několik různých podskupin: ti, kteří si více rozvíjejí vážné podoby závislosti, ti, kteří se z vážné formy závislosti zotavují a ti, kteří jednoduše mají „mírnější formu problémového hráčství“.

American Psychiatric Association a další odborníci v Severní Americe ovšem vedle „vážné formy problémového hráčství“ a „mírné formy problémového hráčství“ rozlišuje ještě hráčství „bezproblémové“ (non-problem gambling). To je takové hráčství,

kteře nevede k řádným problémům pro hrající osobu ani pro její rodinu. Jedná se např. o společenské a rekreační hráče, začínající hráče, nebo o profesionální hráče.

V problémovém hráčství se klíčové změny odehrávají v oblasti obecného chování a v chování specifického pro hazard. Změnami v obecném chování jsou např. změny v osobním, rodinném a/nebo pracovním životě a změny ve finanční sféře.

Obecné hráčské chování může ukazovat na mnoho druhů problémů, proto je důležité rozpoznat znaky specifické pro hazardní hraní. Problémoví hráči mají v počátečních stádiích hazardního hraní menší potřebu své hraní skrývat a jsou ve skrývání problému také méně obratní. Často necítí potřebu lhát kam jdou a kam mizí jejich peníze. Dokonce se mohou chlubit svým hráčským štěstím. Specifické hráčské chování zahrnuje např. častější hazardní hraní, větší sumy vsazených peněz, zvyšující se průměrnou velikost každé sázky, ztrátu kontroly nad penězi a/nebo časem, snahu vyhrát zpátky prohrané peníze a pokusy získat je zpět, problém s odchodem s penězi – např. po vítězství, které by mohly být použity k hazardu. Mezi další znaky specifického hráčského chování může patřit vnímání hazardní hry jako úniku, jako možnosti jak zapomenout na problémy. Může se objevit období neklidu, často v podobě deprese, úzkosti, zklamání, nebo nudy, bezprostředně před obdobím hraní. Během hraní může být hráč jiný – vzrušený, uvolněný, nebo spokojený a může zdánlivě zapomínat na své problémy. Hazardní hra může dále pro hráče sloužit jako povzbuzující prostředek.

Pokud bychom obecné hráčské chování měli opět rozlišit na jeho dvě formy, u „vážné formy hráčského chování“ (v České republice u patologického hráčství) se mohou objevit např. tato specifika: pro hráče se hazard může stát důležitějším než rodinné vztahy, snižuje se zájem o práci, školu, může se objevit tajnůstkářství, lhaní, mohou se objevit změny v rozpoložení, náladách a ve změně osobnosti. Další obvyklé změny zahrnují zvyšující se podrážděnost a hněv, náladovost, zmenšující se vřelost a přátelskost a změny ve stavu energie. Změny v chování často poukazují na změny v hodnotách – co se zdá důležité nyní, nebylo důležité předtím. Obecně platí, že se osobnost nebo nálada lidí nemění dramaticky, dokud nepřijde zásadní problém. Dále se mohou objevit zdánlivě nevysvětlitelné změny ve finanční situaci.

Nejvážnější stadia patologického hráčství mohou vykazovat dramatickou naprostou ztrátu kontroly. V tomto stadiu se důsledky hazardního hraní stávají tak závažnými, že je nemožné je dále skrývat. V tomto bodě hazardní hráč již většinou vyčerpá všechny své finanční zdroje včetně úspor, úvěrů a půjček od všech, od kterých bylo možné si půjčit nebo půjčovat. To má za následek zhoršení, popř. zničení vztahů s okolím. Překvapující počet hráčů se v tomto stadiu obrátí k nezákonným prostředkům. Vztahy s ostatními rodinnými příslušníky jsou v této fázi vážně poškozeny. Lži, utajování a ztráta finančních zdrojů zničila veškerou důvěru a starostlivost. Typické jsou rostoucí konflikty a citová vzdálenost, stejně tak jako rozvody a rozchody. Hraní se stalo zájmem, který jedinci určuje život a ovládá jeho myšlenky, činnosti a pocity.

Někteří autoři uvádějí tři stadia rozvoje patologického hráčství: **stadium výher**, kdy je hráč povzbuzován svými výhrami, **stadium prohrávání**, kdy se snaží získat zpět to, co prohrál a **stadium zoufalství**, kdy je hráč ochoten pokračovat ve hře i za cenu krádeží či jiných konfliktů se zákonem. Někdy se uvádí ještě čtvrté **stadium lhovosti**. V tomto stadiu hazardnímu hráči už nezáleží na tom, zda vyhrává či prohrává, ale přesto se snaží hrát dál. Tato stadia lze označit za velmi názorná, ale jiní odborníci, opírající se o empirické údaje, jejich existenci nepotvrzují.

1.1.3 Stručný přehled některých možností léčeb patologického hráčství v České republice

Známým odborníkem na patologické hráčství v České republice je primář mužského oddělení léčby závislostí v Psychiatrické léčebně v Bohnicích MUDr. Karel Nešpor, CSc. Při stručném přehledu některých možností léčby patologického hráčství v České republice proto budu vycházet převážně z jeho odborných publikací, které jsou uvedeny v seznamu literatury na konci této práce.

Podle prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc. jsou v léčbě patologického hráčství důležité zejména tyto body: přiznat si svůj problém, vyhýbat se všem hazardním hrám a prostředím, kde se tyto hry provozují. Nenosit u sebe větší obnosy peněz. Výběr z bankovního konta by měl být vázán dvěma podpisy nebo by peníze hazardního hráče

měly chodit např. na účet manželky nebo rodičů. Dluhy by se měly splácet plánovitě a inteligentně. Důležité je nepít alkohol a nebrat drogy, zejména ne v rizikovém prostředí. Nepřepínat se. Mezi prací a odpočinkem by měla být zdravá rovnováha, protože vyčerpaný člověk se špatně ovládá a patologický hráč se musí ovládat dobře. O problému by měla vědět rodina, protože ta může v problémech s hazardním hraním pomoci. Připomínat si výhody toho, když osoba nehraje a nevýhody hazardní hry. Prim. Nešpor např. uvádí tento příklad: „za vaše těžce vydělané nebo vypůjčené peníze si někdo staví luxusní vily a kupuje drahá auta.“ (Nešpor, K.: *Už jsem prohrál dost: Příručka pro ty,co mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet, Praha: Sportpropag, 2006, 8 s.*) Dále se naučit využívat linek telefonické pomoci a tyto zásady dodržovat dlouhodobě, nejlépe trvale. I léčení by mělo být dlouhodobé. Při dalších komplikacích nebo při problémech s dodržováním těchto zásad je dobré vyhledat odbornou pomoc.

Obecně lze fáze uzdravování rozdělit do tří stadií: **stadium kritičnosti** (hráč vyhledá pomoc, přijímá skutečnost, přestává hrát, uvažuje zodpovědně, sestaví plán splácení dluhů, vrací se do zaměstnání atd.), **stadium znovuvytvoření** (splácení dluhů, jasné plány na nápravu způsobených škod, sebezpřijímání se, zlepšení rodinných vztahů, nalezení nových zájmů, obnovení důvěry, více času stráveného s rodinou atd.) a **stadium růstu** (sebeporozumění, porozumění druhým, konec myšlenkám na hru, pohotovost při řešení problémů, nalezení nového způsobu života atd.).

Patologický hráč může při léčbě využívat mnoha léčebných metod a rad. Důležitá je změna životního stylu, nápomocná je např. pohybová aktivita, relaxace, nácvik odmítnutí pozvánky k hazardní hře a další pomocné představy, posilování motivace k zdravému způsobu života, ať už pozitivně (výhody abstinence) nebo negativně (uvědomit si minulé negativní zkušenosti a rizika návykového chování), lepší zvládnutí rizikových duševních stavů zvládnutí bažení, úzkosti, hněvu, deprese, radosti a nudy, zlepšit sebeovládání a sebeuvědomování, změna automatických vzorců myšlení a chování, prevence recidivy a cesta ke zdravému sebevědomí. Dále může pomoci umění, duchovní život, schopnost čelit sociálnímu tlaku, nácvik komunikace, řešení problémů a předvídání následků, vytváření zdravé sítě vztahů, mediální gramotnost včetně schopnosti čelit reklamě na návykové látky, dovednosti týkající se zaměstnání, zvládnutí nové situace nebo

přechodu do nového prostředí, schopnost pečovat o zdraví a využívat zdravotnických služeb a řada dalších.

Závislost obvykle nemá jen jednu příčinu, proto se při léčbě vyplatí nespoléhat na jeden postup, ale kombinovat více metod. Konkrétní formou pomoci může být nejen literatura (zejména příručky) pro patologické hráče, ale i rodinná nebo manželská terapie a především terapeutická komunita.

První skupinu Anonymních hráčů (AH) po vzoru Gamblers Anonymous byla v České republice založena 10. 10. 1994 při Oddělení pro léčbu závislostí v Psychiatrické léčebně v Bohnicích. V současné době probíhá v České republice řada terapeutických skupin **Anonymních hráčů** pod vedením zkušených odborníků. Kde všude lze terapeutické skupiny Anonymních hráčů nalézt viz. příloha. Na sezení AH může přijít kdokoli, kdo není pod vlivem jakýchkoli návykových látek a jehož upřímným přáním je přestat hrát. Skupiny jsou anonymní a přijít na ně mohou i rodinní příslušníci nebo přátelé patologických hráčů.

Skupina Anonymních hráčů pod vedením prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc. probíhá většinou takto: nejprve se hovoří o zkušenostech těch pacientů, kteří se léčí ambulantně, poté se přivítají noví účastníci. Ty většinou uvedou tři hlavní důvody, proč už dál nechtějí hrát. Následuje posilování motivace, kdy účastníci odpovídají na otázky typu „Jaký byl můj nejhorší zážitek související s hazardní hrou?“ atd. Následuje nácvik některého účinného postupu jak problém s hazardní hrou překonat, např. rozvrh dne a životní styl. Prim. MUDr. Nešpor se svými pacienty během sezení AH nacvičuje např. i techniky jógové relaxace aj. Závěr je vždy optimistický, pacienti odpovídají na otázky typu „Jedna konkrétní věc, kterou udělám pro překonání svého problému v nejbližších dnech?“ Důležité je to, že nikdo není k ničemu nucen, kdo nechce mluvit, nemluví. Atmosféra je přátelská a prim. Nešpor je pro pacienty přirozenou autoritou a člověkem budícím obdivný respekt a úctu.

Důležitou součástí léčby může být také **telefonická pomoc**. Další významnou složkou léčby je **ambulantní léčba**, ta znamená práci v léčebné skupině nebo individuální setkávání s terapeutem. Ambulantní léčení nabízí např. některé ordinace pro léčbu závislostí, ale i některé poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy nebo někteří

privátní psychologové. Obvykle se doporučuje najít zařízení, které je blízko bydliště hráče a které má s patologickým hráčstvím již nějaké zkušenosti.

Další možností je specializovaná **ústavní léčba**, a to v tom případě, pokud nestačí ambulantní léčení, nebo když nelze vyloučit riziko sebepoškození či hrozbu pokračování vážných životních komplikací (např. trestné činnosti). Zařízení v České republice pro patologické hráče mívají podobný program jako zařízení pro léčení závislosti na alkoholu. Proto jsou také často připojena k oddělením pro léčbu jiných návykových nemocí. Společné programy pro pacienty s různými návykovými nemocemi včetně patologického hráčství zahrnují skupinovou terapii, práci s rodinou, nácvik relaxačních technik a další prvky popsané výše. Kromě toho mívají ale patologičtí hráči i své vlastní programy např. setkání Anonymních hráčů. Prim. Karel Nešpor doplňuje, že léčba patologických hráčů probíhá za stejných podmínek jako u jiných nemocí. Pacienti tedy mohou mít během ústavní léčby i např. pracovní neschopnost.

Rozsáhlé výzkumy ukazují, že je velmi důležité pokračovat po ústavní léčbě léčením ambulantním. Léčba je dlouhodobým procesem. Abstinence často vyžaduje podstatné a trvalé změny způsobu života.

V Severní Americe se léčba může poněkud lišit, výsledky jejich léčby jsou však velmi dobré. Na některých sezeních Anonymních hráčů v České republice je např. využíván dotazník na patologické hráčství organizace Gamblers Anonymous uvedený v kapitole 1.1.2.

Gamblers Anonymous nabízí dále dvanácti stupňový program léčby patologického hráčství nazývaný „**The 12 Step Recovery Program**“. Zahrnuje dvanáct bodů, které jsou založeny na starodávných spirituálních principech a jsou zakotveny v léčebné terapii zvuky („sound medical therapy“). (in: <http://www.gamblersanonymous.org/recovery.html>; 25.6.07).

Zmíněné body jsou následující:

1. Přiznali jsme bezmocnost vůči hazardní hře - naše životy začaly být neovladatelné.
2. Dospěli jsme k víře, že síla větší než naše nám vrátí duševní zdraví.

3. Rozhodli jsme se předat svoji vůli a svůj život do péče Boha tak, jak ho chápeme.
4. Provedli jsme důkladnou a nebojácnou inventuru sami sebe.
5. Přiznali jsme Bohu, sami sobě a jiné lidské bytosti přesnou povahu svých chyb.
6. Byli jsme zcela svolní s tím, aby Bůh odstranil všechny tyto naše charakterové vady.
7. Pokorně jsme ho požádali, aby naše nedostatky odstranil.
8. Sepsali jsme listinu lidí, kterým jsme ublížili a kterým to chceme nahradit.
9. Rozhodli jsme se provést tyto nápravy ve všech případech, kdy to okolnosti dovolí, s výjimkou situací, kdy by to jiným lidem uškodilo.
10. Pokračovali jsme v provádění morální inventury, a když jsme udělali chybu, pohotově jsme ji přiznali.
11. Pomocí modlitby a meditace jsme zdokonalovali svůj vědomý styk s Bohem, jak jsme ho chápali, a modlili se pouze za to, aby se nám dostávalo poznání jeho vůle a síly ji uskutečnit.
12. Výsledkem těchto kroků bylo, že jsme se duchovně probudili a v důsledku toho jsme projevíli snahu předávat toto poselství ostatním závislým a uplatňovat tyto principy ve všech svých záležitostech.

Dalšími dosud neuvedenými způsoby léčby jsou vedle Gamblers Anonymous i skupiny pro rodinné příslušníky patologických hráčů **Gam-Anon**, vytvořeného podle programu původně vyvinutého pro rodiny problémových pijáků Al-Anon. Některá sezení Gam – Anon fungují už i v České republice.

Další hojně využívanou léčbou patologického hráčství v Severní Americe je **psychoterapie**. Konkrétně se jedná o **psychodynamickou terapii**, **behaviorální terapii** a nejvíce využívanou **kognitivně-behaviorální terapii**.

Kanadští odborníci (Sylvain, Ladouceur a Boisvert 1997) vyvinuli doplňkovou složku k léčbě problémového hráčství, která se zaměřuje na iracionální myšlení, které většina lidí při hazardním hráčství projevuje, ale které je obecně výraznější u problémových hráčů. Podle těchto odborníků jsou v iracionálním myšlení problémového hráče dvě složky, které autoři nazývají **hráčova falešná představa** a **mylný dojem kontroly**. Sjednocená kognitivně-behaviorální léčba vykazovala velmi dobré výsledky s osobami, kteří *dokončili* léčbu a mohli být vyhledáni v následujícím roce. Mezi touto vybranou skupinou 88 procent hazardních hráčů s hraním úspěšně přestalo. (in: Federman

E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000).

Hráčova falešná představa je nesprávným přesvědčením, že minulé události budou mít vliv na události budoucí. Například pokud v ruletě přijde červená barva pětkrát za sebou, pak si mnoho osob může myslet, že tyto události budou mít vliv na další kolo. Pravda je taková, že co se stalo posledních pět kol nemá žádný vztah k dalším kolům. Každé kolo je nezávislé a náhodné. Protože se učíme ze zkušenosti je pro nás přirozené, že zkusíme předpovídat budoucnost založenou na minulosti. Mnoho vsazených a prohraných peněz je založeno na této falešné představě.

Mylný dojem kontroly je myšlenka, že to, co děláme, ovlivňuje události, nad kterými ve skutečnosti nemáme kontrolu. Hráči si často myslí (a nejen ti hazardní), že to, co dělají během hraní, má vliv na výsledek. Například můžou políbit kostky, aby zvýšili své šance na vítězství atd. Takové myšlenky jsou nápadnější a silnější u problémových hráčů.

Co se hospitalizačních programů týče, obecně jich v Severní Americe nebylo mnoho. Nejstarší a nejdéle trvající hospitalizační program ve Spojených Státech začal v roce 1972 ve zdravotnické centru Veterans Affairs v Brecksville v Ohio. Léčba zahrnuje vzdělání v psychologii, skupinovou terapii, pozornost finanční obnově a Anonymní hráče. Longitudinální studie ukázala, že asi 55 procent těch, kteří *dokončili* léčbu a bylo možné se s nimi spojit v následujících šesti měsících, stále abstinovali. Dnes je obecně danou tendencí v Severní Americe spíše hospitalizační péči snižovat.

Další možností léčby v Severní Americe je léčba pomocí léků. Studie pro léčbu léky problémového hráčství jsou v ranných stádiích. Naltrexone, lék, který byl používán ke zmenšení bažení v léčbě závislosti na alkoholu, byl vyzkoušen i v mnoha případech problémového hráčství. Fluvoxamine (název výrobku Luvox), který je ve třídě léků známý jako SRIs, byl ověřován v neřízeném experimentu s malým vzorkem deseti pacientů s problémovým hráčstvím. Sedm z těchto pacientů vykazovalo na konci osmi týdenního období výrazné zlepšení. Studie na přínos léků pro problémové hráčství jsou však dosud ve velmi ranných stádiích. Předběžná fakta naznačují, že Naltrexone a i fluvoxamine a další SRI budou dále zkoumány.

Pro hazardní hráče:

Další účinné zcela konkrétní rady a návody na léčbu patologického hráčství, na získání správné motivace, na zamezení recidivy či na zvládnutí bažení (tzv. craving) lze získat v mnoha zahraničních publikacích zejména na internetu, v češtině lze několik výborných svépomocných materiálů stáhnout např. na webových stránkách prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc. <http://www.plbohnice.cz/nespor>; 25.6.07. Informace o pražských i mimopražských terapeutických skupinách lze nalézt v příloze, nebo na již zmíněném webu.

1.1.4. Prevence patologického hráčství

Patologické hráčství nemívá často pouze jednu příčinu. Nejúčinnější prevencí se proto zdá být povzbuzování ke zdravému životnímu stylu, ale i celková nálada ve společnosti zaměřená proti hazardnímu hraní.

Při prevenci patologického hráčství platí v podstatě stejná pravidla a rady jako při prevenci problémů způsobených alkoholem nebo drogami. Hlavními zásadami pro rodiče a jejich děti jsou proto obecné rady jako je informovanost o dané problematice, kvalitně trávený čas s dítětem, kvalitní zájmy a koníčky, dobrý příklad, zdravá pravidla, vhodní přátelé, spolupráce se školou, popř. s odborníky atd. Důležitá je prevence ve školách, osvědčily se např. interaktivní programy, při kterých se dítě učí sociálním dovednostem (např. odmítat pozvání k hazardní hře, nácvik relaxace, rady kde popřípadě hledat pomoc atd.) a také tzv. peer – programs, kdy vrstevníci radí vrstevníkům, sdělují jim své zkušenosti s problematikou, odrazují je atd.

Sdělovací prostředky by měly nabízet kvalitní možnosti trávení volného času a nabízet pozitivní modely lidí, kteří mají kvalitní záliby a/nebo např. zajímavou práci, která je pro ně důležitá. Užitečná by byla také medializace rizik hazardních her a informace o léčbě.

Výzkumy ve Spojených státech prokázaly, že ty státy v USA, které mají přísné zákony omezující hazardní hry, mají o 70 % nižší výskyt patologického hráčství

v porovnání se státy, které takové zákony nemají (typickým příkladem je např. Las Vegas v Nevadě). Význam má totiž i společenské klima. V těchto státech s nižším výskytem patologického hráčství je např. samozřejmý úplný zákaz reklamy, který by přímo nebo nepřímo propagoval patologické hráčství.

1.2. Mýty a skutečnost

Patologické hráčství je podle některých autorů (např. K. Nešpor, E. Federman) opředeno mnoha mýty, hráčskými bludy a nepřesnými informacemi. V následujícím oddíle jsou některé z těchto mýtů popsány a dále také dopady patologického hráčství ať už na jedince, nebo na společnost.

1.2.1. Patologické hráčství – mýty a skutečnost

Podle kanadských odborníků Federmana, Drebinga a Krebse zahrnuje hazardní hráčství spoustu mýtů, které jsou uvedeny na následujících stranách. (zdroj: Federman E., Drebing Ch., Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000).

Mýtus č.1 – problémy s hazardním hraním jsou ojedinělé.

Jak uvidíme v oddílu 1.3., problémy s hraním jsou poměrně časté. Proto jsem tématu o současné situaci hazardního hráčství v České republice a ve světě, zejména ve Spojených Státech, věnovala samostatný oddíl

Mýtus č. 2 – hazardní hraní je velmi atraktivní.

Přitažlivé vyobrazení hazardního hráče a nóbl společnosti (jako např. ve filmech) má ke každodenní realitě velmi daleko. Prim. MUDr. Karel Nešpor CSc. tento mýtus glosuje: „Blud o nóbl společnosti: při hazardní hře se dostanu do vznešené společnosti. Při dostatečné vytrvalosti v hazardní hře se lze dostat do společnosti osob ve výkonu trestu.“ (Nešpor, Karel. *Už jsem prohrál dost: Příručka pro ty,co mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*, Praha: Sportpropag, 2006, 23 s.)

Mýtus č. 3 – problémovými hráči jsou většinou mladí muži.

Jak ukazuje realita, hazardním hráčem se může stát v podstatě kdokoli. Nezáleží na věku, pohlaví, ani na sociálním nebo ekonomickém statusu, dokonce ani na vzdělání. Někteří lidé jsou ale ohrožení více. Jedná se např. o děti nebo o dospívající mládež, u které je riziko vzniku závislostí všeho druhu mnohem rychlejší. I u profesionálních hráčů je riziko propadnutí hráčské vášni vysoké. Co se pohlaví týče, ohroženějšími se zdají být muži, ovšem tento trend se bohužel v současné době dosti vyrovnává. Ohroženy jsou také osoby, které přicházejí do styku s hazardní hrou a osoby, které se pohybují v prostředí, kde jsou málo kontrolované volné finanční prostředky (např. číšníci). Nebezpečná jsou také povolání s velkými a nepravidelnými příjmy a ta, kde se pracuje s velkými finančními prostředky v hotovosti. Více ohroženy jsou také hyperaktivní děti s poruchami pozornosti. U automatu totiž dokáží paradoxně strávit bez přerušení mnoho hodin. Řada patologických hráčů ovšem mohla být v dětství bezproblémová a závislost se u nich vytvořila až v dospělosti. Ohroženější jsou také nezaměstnaní nebo ti, kteří selhali ve škole nebo v učení. Důležité si je ale uvědomit, že nezaměstnanost je častěji důsledkem hazardní hry nežli její příčinou. Rizikovější skupinou jsou také citově strádající děti, alkoholově závislí, lidé v obtížné životní situaci, lidé přeceňující význam peněz atd. Ohroženi jsou v určité míře téměř všichni. Patologický hráč totiž nemusí mít slabou vůli, ale především má většinou nesprávnou motivaci.

Prim. MUDr. K. Nešpor, CSc. se domnívá, že nesprávnou motivaci patologického hráče živí některé **hráčské bludy**. (zdroj: *(Nešpor, Karel. Už jsem prohrál dost: Příručka pro ty,co mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet, Praha: Sportpropag, 2006)*)

Jedná se např. o **blud o rychlém zbohatnutí**. Aktivní patologický hráč nemá šanci hrou zbohatnout. Nejnebezpečnější je výhra. Každá výhra patologické hráčství zhoršuje. Po velkých výhrách přicházejí většinou ještě větší prohry. Dalším bludem může být **blud o zajímavosti hry**. Označovat počínání patologického hráče za zábavu je omyl. Patologické hráčství je tvrdá, nevděčná, nesmyslná, namáhavá a jednotvárná práce, kterou hráč bez odměny naplňuje často více než na jeden pracovní úvazek. Mnoho lidí si myslí, že hazardní hrou se dá uniknout před neřešenými osobními, rodinnými, citovými nebo pracovními problémy. Tyto problémy se hazardní hrou samozřejmě nevyřeší, naopak

se většinou ještě posílí. **Blud o úniku a odreagování** je však přesto poměrně častý. Na **blud o vlastní genialitě**, tedy o přesvědčení, že patologický hráč našel systém jak obelstít automat, je také třeba velmi rychle zapomenout. Častý je **blud o tom, že „já to mám pod kontrolou.“** Hazardní hra a jiné návykové látky je nebezpečná právě v tom, že ji lidé často podceňují.

Mylný je také **blud o tom, že se nikdo nic nedozví.** Patologický hráč, který v hazardní hře pokračuje a jehož problémy narůstají, nemůže svůj problém dlouhodobě utajit. Dalším bludem může být **blud o štedrých automatech a laskavé štěstěně**, nebo **blud o velké výhře.** Velká výhra ovšem většinou znamená ještě větší prohry. **Blud o kamarádovi** spočívá v tom, že automat dělá hazardnímu hráči společnost, že je jeho kamarádem. Hazardní hry ovšem vedou k samotě, vzdalování se přátelům i rodině a k opuštěnosti. **Blud o nedokončenosti** je založen na pocitu nedodělané, rozdělané práce, kterou je třeba dokončit a uzavřít výhrou. **Blud o dluzích** spočívá v tom, že si někteří patologičtí hráči si myslí, že jejich problémem jsou dluhy a kdyby je neměli, bylo vše v pořádku. Ve skutečnosti je ovšem problémem patologické hráčství. Často popisovaným bludem je **blud o tom, že když člověk vyhrál jednou, musí vyhrát pokaždé.**

1.2.2. Společenský a osobní dopad hazardního hráčství

Jedna ze studií provedená ve Wisconsinu (in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000) odhadla, že každý patologický hráč stojí Americkou společnost téměř 10 000 dolarů ročně na zdravotní péči, sociální péči a výdaje v trestním právu (Thompson, Gazel a Rickman 1996, in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000). Chicagská univerzita zase oznámila, že výdaje na zdravotní péči pro patologické hráče jsou o 1200 dolarů ročně vyšší než výdaje na srovnatelné jedince, kteří problémy s hazardem nemají (National Opinion Research Center 1999, in: Federman E., Drebing Ch., Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000). Na univerzitě v Illinois odhadl profesor Kindt „že za každý dolar, který si stát z hraní inkasuje, zaplatí tři dolary na výdaje na společenské působení proti hazardu a na systém

trestního práva (New York Times 25.9. 1995, in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000).

Státní příjem z loterií ve Spojených státech za rok přesáhl dvacet miliard dolarů (in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000), to naznačuje společenské výdaje ve výši 60-ti miliard dolarů za rok, které byly způsobeny problémy souvisejícími s hazardem. Takové ohromující výdaje pak ve společnosti odrazí stovky tisíc bolestných příběhů jednotlivých rodin. Podobná data pro Českou republiku nebyla v době dokončování bakalářské práce k dispozici.

Obecně hráč osobně čelí peněžním ztrátám a tlakům, možnosti ztratit práci, zvýšenému riziku deprese a dalších psychiatrických problémů, nebo zvýšenému riziku nadužívání škodlivých látek. Kromě toho problémové hráčství přináší změny v chování, což může zahrnovat zvýšené riziko sebepoškozování (např. sebevraždu), agresivního chování a nezákonného chování. Tyto vysoce rizikové způsoby chování se mohou objevit i u jednotlivců, kteří ve své minulosti takové věci nikdy nedělali.

Obecně je první ranou pro rodinu ztráta finančních prostředků, narušená důvěra a úbytek času a energie, který má problémový hráč k dispozici. Tyto skutečnosti vedou v rodině ke zvýšení napětí, úzkosti, ztrátě materiálního majetku, ztrátě přátel a třeba i ke konečnému zhroucení rodinného uspořádání.

Hazardní hráč si většinou od hazardního hraní slibuje bohatství, ale většinou se dostaví jen dluhy a nouze. Nervozita, úzkost, deprese ani zmírnění smutku s hazardním hraním nezmizí, naopak se z dlouhodobého hlediska tyto stavu prohlubují a vznikají i další problémy. Příjemné pocity jsou přítomny pouze v krátkodobém zaujetí hrou, míru utrpení a bolest tím ale vyvážit nedokáží. Patologický hráč se začne vzdalovat svým vrstevníkům, rodině a někdy i sám sobě, protože vede chudý, únavný a jednotvárný životní styl, který se točí kolem hazardní hry. Rodinná situace se zhoršuje.

Všechny problémy lze řešit jinak než hazardní hrou. Touhu po penězích lze uspokojit prací. Pro zmírnění nervozity, smutku, nebo deprese mohou sloužit pohybové

aktivity, zájmy a koníčky, nebo třeba relaxace, vyhledání odborné pomoci, umění atd. Obnovení kontaktu s vhodnými přáteli a zlepšení dovednosti v mezilidských vztazích zmírní pocit osamělosti atd.

1.3. Současná situace v České republice a ve Spojených Státech

Kolik je v České republice patologických hráčů? Jaká je situace ve světě, zejména ve Spojených státech, kde se patologickým hráčstvím výrazně zabývají? Jaké jsou finanční statistiky? Na tyto a jiné otázky se bude snažit najít odpověď následující oddíl bakalářské práce. Vycházet bude z dostupných statistik a výzkumů.

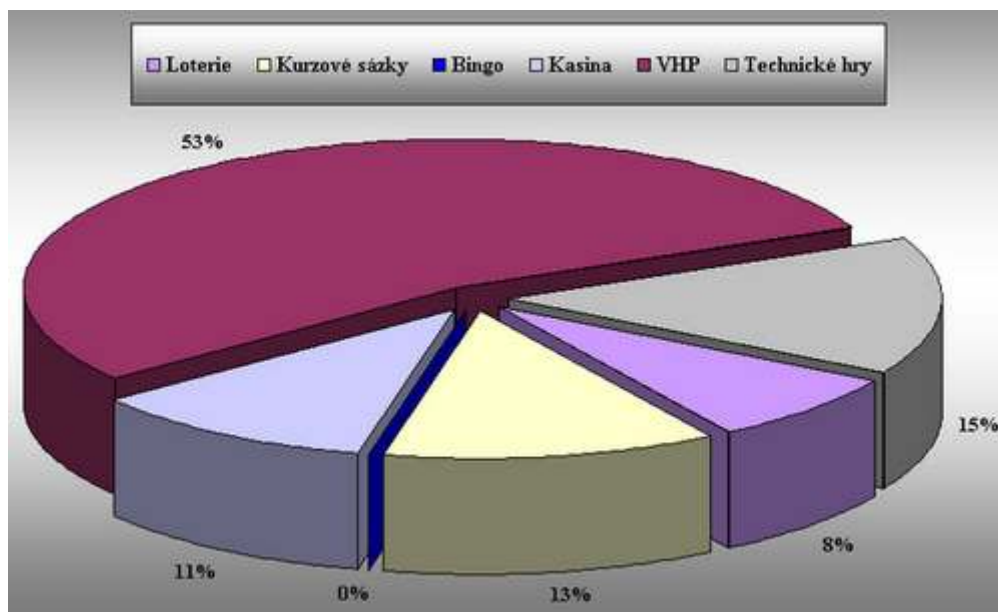
1.3.1. Přehled výsledků z provozování loterií a jiných podobných her

Následující přehled výsledků z provozování loterií a jiných podobných her v České republice čerpá informace z údajů uvedených na internetové stránce Ministerstva financí České republiky (<http://www.mfcr.cz/>). Uvedené grafy pocházejí ze stejného zdroje.

Tržní podíl jednotlivých druhů her podle vsazených částek za rok 2006 je následující: Nejoblíbenější hazardní hrou v České republice jsou podle těchto údajů suverénně tzv. výherní hrací přístroje (VHP), správněji hazardní automaty, se svým tržním podílem 53 procent. Za nimi jsou v dalekém odstupu technické hry (elektromechanické rulety a centrální loterijní systémy) s 15-ti procenty a kurzové sázky se 13-ti procenty. Čtvrtou položku s největším tržním podílem obsadila kasina s 11-ti procenty, následuje loterie s 8-mi procenty. Hra bingo se podle těchto údajů v České republice v roce 2006 nehrála. (zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/loterie_32713.html; 25.6.07) Tomu ovšem nenasvědčuje graf o přehledu výsledků binga ze stejného zdroje za roky 2001 – 2006, kde je sice jasně patrná klesající tendence zájmu o tuto hru, nicméně není to nulový zájem (viz. graf dále).

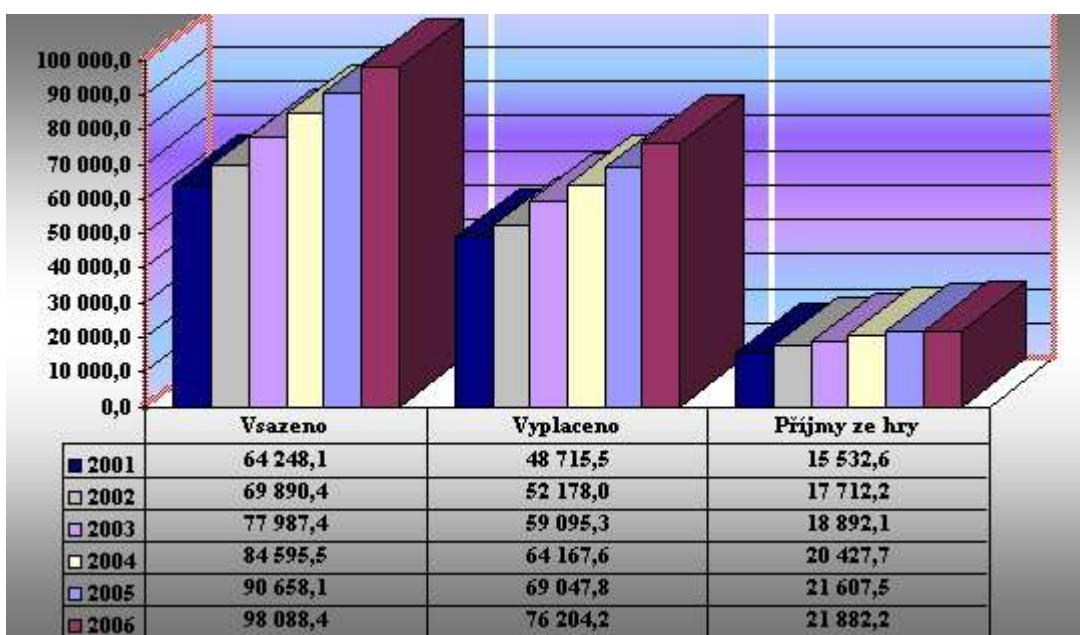
Graf 1.3.a: Tržní podíl jednotlivých druhů her podle vsazených částek za rok 2006.

(zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/loterie_32713.html; 25.6.07)

Graf 1.3.b: Přehled výsledků loterií a jiných podobných her celkem za roky 2001 - 2006 (Vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry - v miliardách Kč)

(zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/loterie_32713.html; 25.6.07)

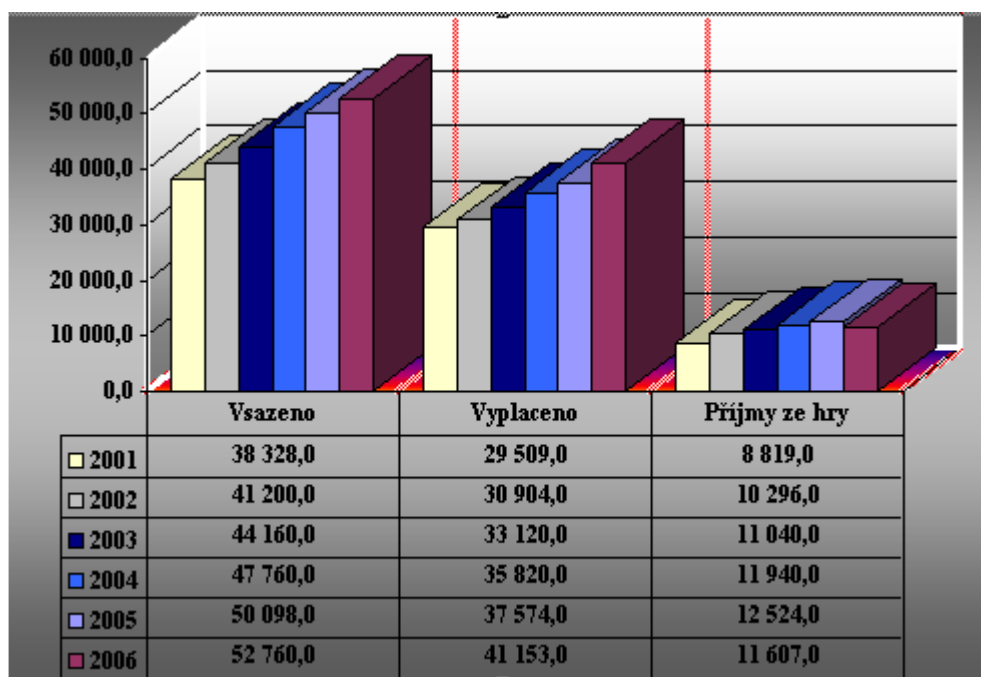
Z grafu vyplývají vzrůstající výnosy státu z hazardních her a také vzrůstající vsazené a vyplacené částky. Z těchto údajů lze usuzovat na přibývající počet hazardních hráčů v České republice.

Jelikož hazardní automaty jsou nejčastěji hranou hrou v České republice, je na následující straně uveden samostatný graf pro hazardní automaty. Těmto automatům se také věnuje výzkumný sonda do života hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou v praktické části bakalářské práce.

Jaké jsou tedy vsazené a vyplacené částky a příjmy z „výherních“ hracích přístrojů (VHP) za roky 2001 – 2006 v miliardách korun? Údaje pocházejí opět z MFČR:

Graf 1.3.c: Přehled výsledků loterií a jiných podobných her za roky 2001 - 2006 – VHP (Vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "VHP" - v miliardách Kč)

(zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/loterie_32713.html; 25.6.07)

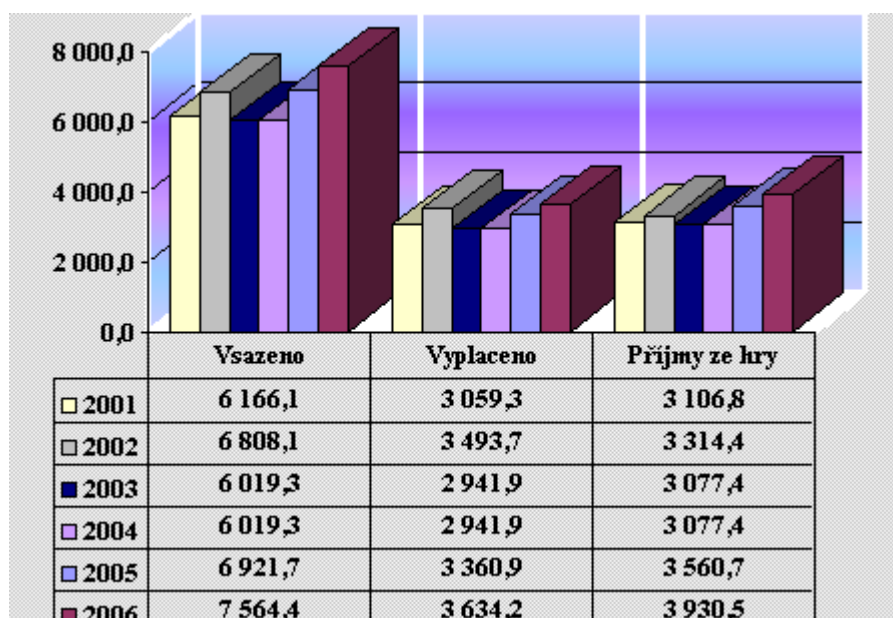

V průběhu let je jasně viditelná stoupající tendence zájmu o hazardní automaty.

Pro zajímavost jsou uvedené i grafy jiných hazardních her, než jsou hazardní automaty. Na všech grafech je jasně viditelná stoupající tendence ve vsazených a vyplacených sumách peněz a také ve výnosech státu z provozování těchto hazardních her.

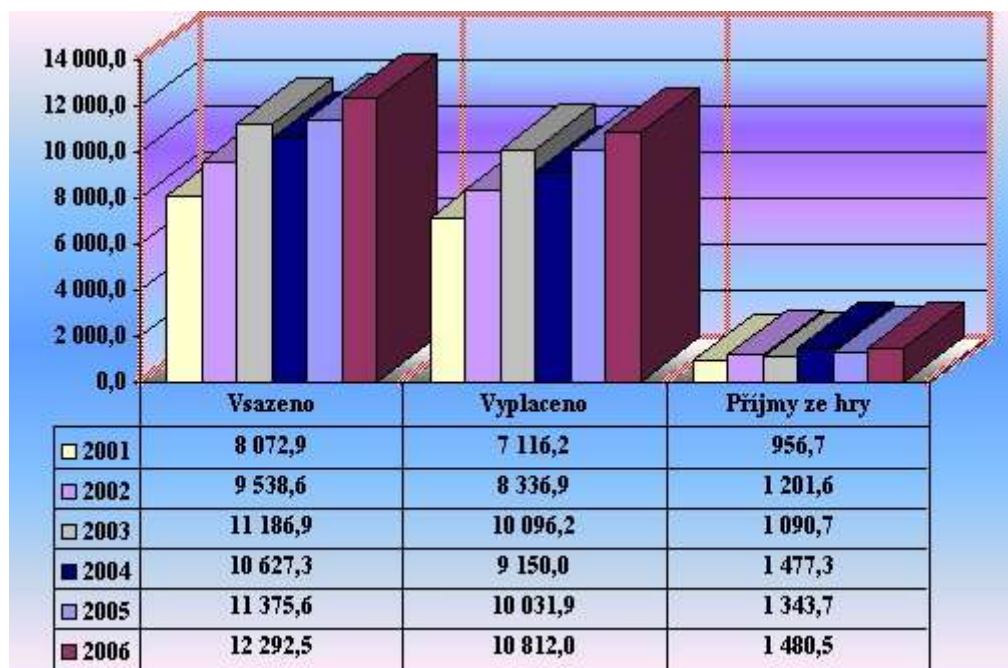
Graf 1.3.d: Přehled výsledků loterií a jiných podobných her za roky 2001 - 2006 – LOTERIE (vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "loterie" - v miliardách korun)

(zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/loterie_32713.html; 25.6.07)

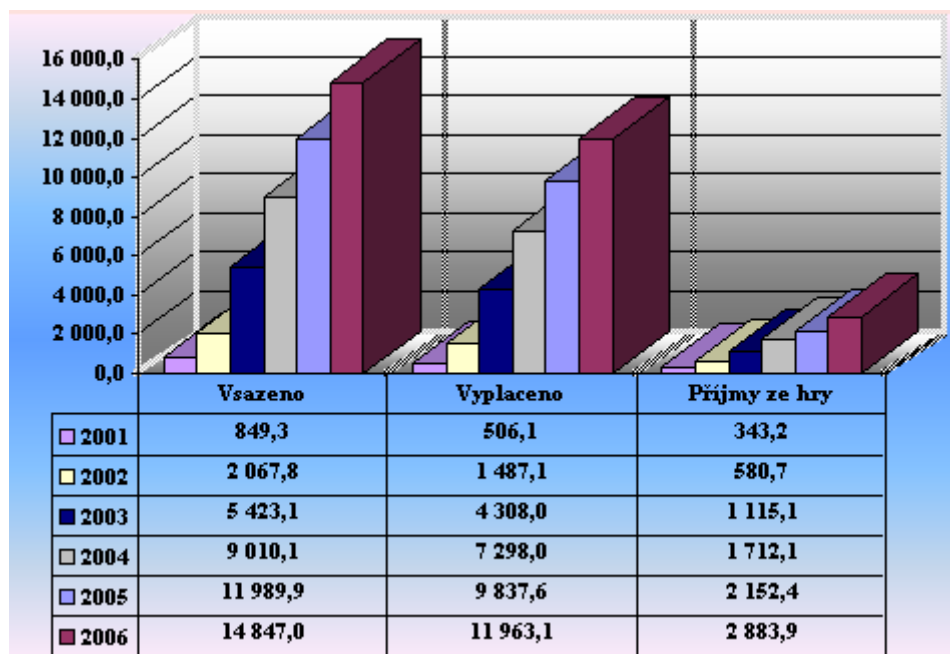
Graf 1.3.e: Přehled výsledků loterií a jiných podobných her za roky 2001 - 2006 - KURSOVÉ SÁZKY (vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "kursové sázky" - v miliardách korun)

(zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/loterie_32713.html; 25.6.07)

Graf 1.3.f: Přehled výsledků loterií a jiných podobných her za roky 2001 - 2006 – TECHNICKÉ HRY (vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "technické hry" - v miliardách korun)

(zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/loterie_32713.html; 25.6.07)

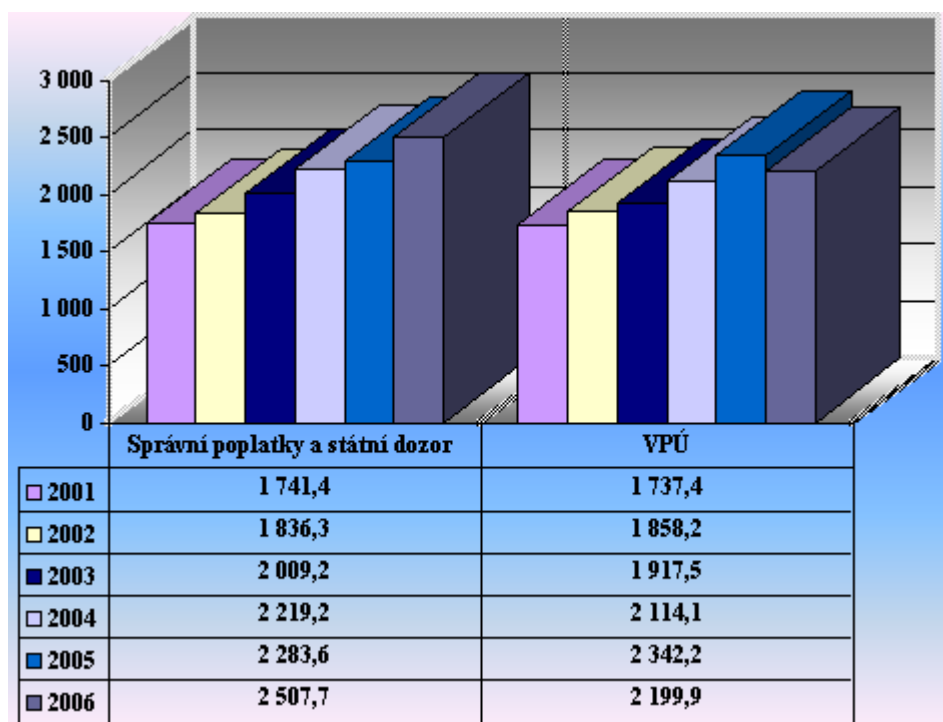

Češi tedy v roce 2006 prosázely rekordních 98 088 miliard korun, což je o 7,4 miliardy korun více než v roce 2005. Průměrný dospělý Čech tak v roce 2006 utratil za tyto hry zhruba 11 650 korun. Za posledních deset let se tak objem peněz v hazardních hrách v České republice více než zdvojnásobil. Do hracích automatů Češi v roce 2006 vhodili necelých 53 miliard korun. Stejnou úroveň v oblíbenosti si u sázejících dlouhodobě udržují kurzové sázky a loterie. Kurzové sázky posílily o osm procent (zhruba o 900 milionů korun) na 12,3 miliardy korun, loterie o 9,3 procenta (asi 650 milionů korun) na 7,6 miliardy. Relativně málo vzrostl zájem hráčů o klasická kasina (3,9 procenta), kde se objem vsazených částek dlouhodobě pohybuje v úrovni 10 miliard korun. Na výhrách bylo ve všech sázkových a loterijních hrách v roce 2006 vyplaceno podle MFČR 76,2 miliardy korun. Rozdíl mezi vloženými penězi a výhrami si rozdělili provozovatelé, stát s obcemi a veřejně prospěšné organizace.

Následující graf 1.3.g udává přehled odvodů za tzv. výherní hrací přístroje (VHP). Ty jsou navíc zpoplatněny místními poplatky, které v roce 2006 činily 1 052 miliardy Kč. Podle webové stránky MFČR bude výše odvodu VPÚ (tedy částka odvedená na veřejně prospěšné účely) u VHP upřesněna z údajů zaslanými krajskými úřady po 30. 6. 2007.

Graf 1.3.g: Přehled odvodů za loterie a jiné podobné hry za roky 2001 – 2006 - Odvod správních poplatků, státního dozoru a VPÚ (veřejně prospěšné účely) v miliardách korun

(zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/loterie_32713.html; 25.6.07)

Ačkoliv se výnosy z hazardních her zvýšily, odvody na veřejně prospěšné účely oproti roku 2005 klesly. Odvod peněz na správní poplatky a státní dozor se oproti minulým letům zvýšil. Do státního rozpočtu a rozpočtu obcí bylo formou správních poplatků a poplatků na státní dozor loni odvedeno 2,5 miliardy korun, o 224 milionů korun více než předloni. Na veřejně prospěšné účely bylo vloženo 2,2 miliardy korun.

Ve prospěch obecních rozpočtů byly dále vybrány místní poplatky za provozování výherních automatů v objemu takřka 1,1 miliardy korun.

Nutno dodat, že na webových stránkách MFČR jsou údaje o vsazených a vyplacených částkách a o příjmech ze hry uvedeny v mil. Kč. Čtenář neznalý věci by tedy mohl mylně podlehnout dojmu, že se jedná o miliony korun. Uvedené hodnoty jsou však uváděny v rádech miliard Kč.

Co tedy z výše uvedeného vyplývá? Především alarmující stav o hazardním hráčství v České republice a o neschopnosti (nebo o neochotě?) státu se této problematice postavit. Proti šíření hazardu údajně aktivně vystupují města. „Několik měst a obcí z těch 46, které vyhláškou regulují provoz hracích automatů na svém území, se spojilo a nedávno oznámilo založení Sdružení měst a obcí proti hazardu. O zpřísnění pravidel usilují i senátoři a ministerstvo financí, uvedla ČTK.“ (zdroj: www.ct24.cz/index_view.php?id=217231; 25.6.07) „K cílům ministerstva patří okamžitá kontrola nad finančními toky, která by se měla v budoucnu týkat výherních automatů, a přísnější pravidla pro udělování licencí, řekl ČTK šéf loterijního odboru ministerstva financí Petr Vrzáň. Doplnil, že návrh nového loterního zákona by měl být vládě předán do konce roku a platit by měl od roku 2009.“ (zdroj: www.ct24.cz/index_view.php?id=217231; 25.6.07)

1.3.2. Kolik je v České republice patologických hráčů?

„Sazka zvýšila za loňský rok zisk po zdanění o 9,5 procenta na rekordních 1,703 miliardy korun a její tržby stouply o více než desetinu na 10,289 miliardy korun. Provozovateli kurzových sázek Tipsport loni narostly přijaté sázky na 5,95 miliardy korun a jeho dceřiná firma pro výherní automaty a rulety Tipgames utržila zhruba 2,3 miliardy korun. Sázkový holding Synot měl loni tržby 6,5 miliardy korun a zisk před zdaněním 355 milionů korun. Společnost Fortuna loni zvýšila objem přijatých sázek o pětinu na 3,4 miliardy korun.“ (zdroj: http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231; 25.6.07).

Podle serveru <http://www.ct24.cz> (zdroj: http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231, 25.6.07) bylo v roce 2006 celkem v provozu 56 218 automatů, z toho v kasinech s možností vyšších výher 3 258 přístrojů. Podle analytika Raiffeisenbanky Aleše Michla

poroste hazardní trh i v roce 2007 a jeho obrat překročí 100 miliard korun (zdroj: http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231, 25.6.07)). Podle uvedeného serveru patří Češi “k nejnáruživějším hráčům ve střední Evropě, kde se jim vyrovnají jen Maďaři. V přepočtu výdajů na obyvatele průměrný český hráč zanechá u sázkových kanceláří zhruba dvakrát více peněz než Slovák a dokonce devětkrát větší obnos než Polák. Nejvíce se v Evropě sází v Británii, kde roční útrata na osobu převyšuje tuzemsko asi sedmkrát, vplynulo z průzkumu za rok 2004.” (zdroj: http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231, 25.6.07).

Povaha a rozšířenost patologického hráčství nebyla v České republice dosud dlouhodobě zkoumána. Několik výzkumů bylo provedeno v Psychiatrické léčebně v Bohnicích Prim. MUDr. Karlem Nešporem, CSc. a PhDr. Ladislavem Csémym (uveřejněno in: Časopis Praktický lékař, 85, 2005, 2. s- 87-88). Výzkum byl prováděn mezi lety 1994 – 2003 a týkal se počtu pacientů, kteří byly v Psychiatrické léčebně v Bohnicích léčeni s diagnózou patologického hráčství (F63.0). Výzkum zjistil, že v letech 1994 – 2005 došlo k vzestupu počtu pacientů s diagnózou patologického hráčství o 37 procent. Jak zpráva dále komentuje, údaje o počtu léčených však nemohou nahradit data z normální populace a neposkytují obraz o celkové situaci. Počet pacientů léčených pro patologické hráčství v Psychiatrické léčebně v Bohnicích vzrostl ze 46 léčených osob v roce 1994 na 63 léčených osob v roce 2003. Z toho u mužů došlo k nárůstu ze 45 léčených osob v roce 1994 na 60 léčených osob v roce 2003 a u žen vzrostl počet léčených osob z 1 v roce 1994 na 3 léčené osoby v roce 2003.

Jiný výzkum, uveřejněný v Časopise Lékařů českých, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 - 707 se dotýkal tématu, kolik je v České republice patologických hráčů. Zpráva pocházející z roku 2005 ve svém úvodu konstatuje, že: „*Přes velké rozšíření hazardních her a navzdory velkému počtu osob, které trpí problémy působené hazardní hrou, nemáme v ČR studii zaměřenou na výskyt patologického hráčství. Na rozsah problémů však lze usuzovat nepřímou z jiných zdrojů.*“ (Nešpor, K. a Csémy, L.: Kolik je v České republice patologických hráčů? Časopis Lékařů českých, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707.) Od té doby nebyl žádný další rozsáhlejší výzkum o rozšíření patologického hráčství v České republice proveden. Zpráva dále uvádí cenné výsledky rozsáhlého školního dotazového šetření ESPAD/NASUD z roku 2003. Hraní na hazardních automatech podle zprávy převažuje u chlapců, přičemž se výskyt pravidelného hraní v dospívání u chlapců

zvyšuje s věkem. Zpráva dále uvádí, že alespoň jednou za měsíc hrálo na automatu o peníze 6,3 % šestnáctiletých, ale mezi osmnáctiletými to byl již každý desátý. Zanedbatelná nejsou ani procenta těch, kdo hrají o peníze alespoň jednou týdně (2,7 % šestnáctiletých chlapců, 4 % osmnáctiletých).

Tab. 1.3.h: Hraní na tzv. výherních automatech podle pohlaví věku a frekvence hraní v roce 2003.

(in.: Nešpor, K. a Csémy, L.: Kolik je v České republice patologických hráčů? *Časopis Lékařů českých*, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707)

	1x měsíčně a častěji	1x týdně a častěji
Chlapci		
Rok narození 1985	9,8 %	4,0 %
Rok narození 1986	7,5 %	2,9 %
Rok narození 1987	6,3 %	2,7 %
Dívky		
Rok narození 1985	1,2 %	0,4 %
Rok narození 1986	1,7 %	0,6 %
Rok narození 1987	1,5 %	0,6 %

Dále zpráva v dalších odstavcích uvádí alarmující skutečnosti. Podle této zprávy jsou důležité „...údaje o rozšířenosti hazardních her, protože ty korelují podle literatury (např. Cox a spol., 2005) s počty problémově hazardně hrajících osob i s počty patologických hráčů.“ (in.: Nešpor, K. a Csémy, L.: Kolik je v České republice patologických hráčů? *Časopis Lékařů českých*, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707). Kolik by potom bylo v Rychnově nad Kněžnou patologických hráčů lze jen těžko usuzovat.

Podle této zprávy má hazardní průmysl v České republice stoupající tendenci, což lze např. v Rychnově nad Kněžnou dobře pozorovat nárustem nových heren a jejich výdělků a návštěvností. „Průmysl hazardních her vykazuje v České republice stoupající zisky a počet tzv. „výherních“ automatů má přesáhnout v roce 2005 plných 50 000 kusů, tedy přibližně 1 kus na 200 obyvatel (pro zajímavost v sousedním Německu je to 1 kus na 500 obyvatel). V roce 2004 vzrostl objem peněz vsazených do hazardních her o 8,5 % (Urbánek, 2005). Je velmi pravděpodobné, že výskyt patologického hráčství v české

populaci bude v celosvětovém měřítku nadprůměrný s ohledem na nadprůměrnou dostupnost hazardních her.“ (in.: tamtéž)

Dodejme, jak již bylo uvedeno výše, že počet hazardních automatů skutečně přesáhl 50 000 kusů. V roce 2006 bylo celkem v provozu 56 218 automatů. (zdroj: http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231, 25.6.07)

Abychom tedy odpověděli na otázku kolik je v České republice patologických hráčů, uvádím další ze závěrů již citované zprávy: „Z výše uvedeného vyplývá, že výskyt patologického hráčství nebude v České republice patrně nižší než 0,5 až 1 % populace. Celkově tedy půjde nejméně o 50 až 100 tisíc osob a mnohonásobně vyšší počet těch, kdo hrají problémově nebo kdo trpí hazardními hrami druhotně (rodiče, manželky a děti patologických hráčů, zaměstnavatelé, věřitelé atd.).“ (in.: tamtéž).

1.3.3.Porovnání situace ve Spojených státech, ve světě a v České republice

Hazardní průmysl začíná prosperovat téměř po celé planetě. Hazardním hram nepropadají stále více jenom Češi, ale celý svět. Dokládá to průzkum, který provedla společnost Ernst & Young. Podle něj je herní průmysl celosvětově na vzestupu a láká miliardové investice. Odvětví hazardních her prošlo v roce 2006 díky fúzím a investicím významnou transformací a je globální. „Státy i obce vnímají herní průmysl stále více jako účinné lákadlo, které jim pomůže získat turisty a povzbudí rozvoj zábavního průmyslu i celé ekonomiky,“ říká Brian Ford, vedoucí expertní skupiny Ernst & Young pro herní průmysl. (in: http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231, 25.6.07).

Největší růst zaznamenal průmysl v Asii, především v Macau, kde se v roce 2006 tržby zvýšily téměř o čtvrtinu na 6,9 miliard dolarů (asi 145,3 miliardy korun). Příjmy z hazardních her se podílejí zhruba čtyřiceti procenty na celkovém HDP státu, tvrdí zmiňovaná studie společnosti Ernst & Young. „Macao loni v tržbách předhonilo Las Vegas, dosavadní Mekku herního průmyslu. Také pokud jde o počet heren a dalších podobných zařízení, ztratila Severní Amerika své prvenství,“ uvedl Ford. (zdroj: http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231, 25.6.07).

Výsledky analýzy této zprávy společnosti Ernst & Young očekávají, že herní boom bude v tomto regionu pokračovat i v následujících dvou letech. Mimo jiné díky tomu, že v roce 2009 by se první kasina a herny měly objevit v Singapuru. Japonsko prý uvažuje o zrušení dlouholetého zákazu hraní. Herní průmysl je podle zprávy společnosti Ernst & Young na vzestupu i v Jižní Americe, kde si rozhodující postavení drží Argentina se 79 kasiny, nebo i v Africe, jíž dominuje Jihoafrická republika se 44 kasiny a 37 599 hracími automaty. Zpráva dále předpokládá, že v nejbližších několika letech lze očekávat masivní rozvoj hazardního průmyslu také v Rusku a v Indii. (http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231, 25.6.07).

Co se Spojených států týče, podle zdroje Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000 je ve Spojených Státech ročně *legálně* vsazeno šest set miliard dolarů. Je to prý částka, která přesahuje jednu třetinu celkového státního rozpočtu Spojených Států. Ve Spojených Státech je to tak více než dva tisíce dolarů na každého muže, ženu a dítě. Suma ilegálního sázení by však podle autorů mohla tuto částku klidně zdvojnásobit.

Podle výše zmiňovaných autorů nejvíce trh s hazardem, dokonce i s výnosy na této úrovni, žádné známky přesycení. V zemích, kde je sázení snadno dostupné, hraje osmdesát až devadesát procent dospělých nejméně několikrát za rok (Dickerson 1984, in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000) a více než čtyřem procentům dospělých hraní způsobuje problémy.

“Cox a spol. (2005) odhadují výskyt problémového hráčství v Kanadě na 2 % populace. Petry odhaduje výskyt patologického hráčství v USA na 0,42 % a zdůrazňují, že patologické hráčství se často pojí s jinými duševními problémy, zejména se zneužívání alkoholu a drog. Jiný tým odhaduje výskyt problémového hazardního hraní v americké populaci dospívajících na 20 % a v dospělé populaci na 6 % (Pietrzak a spol., 2003). Nepřekvapuje zjištění Lahna (2005), že 34 % odsouzených Australanů mělo problémy způsobené hazardní hrou, což je podle citovaného autora 18x více než v populaci ze srovnatelné oblasti. Schofield a spol. (2004) uvádějí, že se patologické hráčství

ve venkovských oblastech Austrálie vyskytuje u 0,8 % populace. Johansson a Gotestam (2003) odhadují výskyt problémového hazardního hraní mezi norským dospívajícími na 5,22 % a výskyt patologického hráčství na 1,76 %.“ (in.: Nešpor, K. a Csémy, L.: Kolik je v České republice patologických hráčů? Časopis Lékařů českých, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707)

Dále je důležité upozornit na skutečnost, že: „problémy způsobené hazardní hrou se objevují i u sob, které nesplňují kritéria patologického hráčství, ale čím více diagnostických kritérií patologického hráčství dotyčný splňuje, tím závažnější problémy lze očekávat (Toce-Gerstein a spol., 2003).“ A dále: “Důležitý je také lidský rozměr problému. Podle jistého britského odborníka způsobí jeden patologický hráč problémy a utrpení v průměru 15 dalším lidem ve svém okolí.“ (in.: Nešpor, K. a Csémy, L.: Kolik je v České republice patologických hráčů? Časopis Lékařů českých, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707)

V USA během posledních dvou desetiletí povážlivě přibylo možností k provozování hazardních her. Jako legální byly hazardní hry uzákoněny ve 48 státech (jedinými dvěma výjimkami zůstaly Utah a Havaj), přičemž ve 37 z nich jde o státní loterie, ve 40 státech o dostihy a ve 38 státech o kasina. Četná kasina byla navíc otevřena i v amerických rezervacích pro původní obyvatele. Zákony jednotlivých států sice účast na hazardních hrách zakazují všem osobám mladším než 18 až 21 let, ovšem u mladistvých v celé zemi se vášeň pro tyto hry stává stále významnějším problémem. Hazardní hra je definována jako investice hodnoty do jakékoli hry/události či sázky s nepředvídatelným výsledkem, jejíž osud do jisté míry závisí na náhodě. Vyskytuje se v mnoha formách, jako jsou loterie, stírací losy, kasinové hry, sportovní sázky, internetové hazardní hry, koňské a jiné dostihy, sázky ve videohrách či sázkových kancelářích, hraní v karty, v kostky a účast na dobročinných hrách typu binga. Národní průzkum prokázal, že zkušenosti s hazardní hrou v posledním roce připustilo 80 % dětí ve věku 12 až 17 let a 82 % dospělých občanů USA. (Za zkušenost s hazardní hrou se v tomto průzkumu považovala kladná odpověď na kteroukoli z 15 otázek týkajících se zapojení do jistých aktivit, jako je bingo, hra v karty či v kostky, sportovní sázky, hry v kasinu, dostihy, loterie a hazardní hry na internetu). Během posledních deseti let vzrostl podíl dětí, které se v předchozím roce zapojily do hazardních her, z 65 % na 80 %. Odhaduje se, že přes 15 milionů dospívajících v Severní Americe hraje hazardní hry bez

dozoru či bez vědomí dospělých a že nejméně u dvou milionů z nich toto chování vede ke vzniku různých obtíží. Hazardním hrám se zřejmě věnuje 75 až 91 % studentů posledních ročníků středních škol, přičemž 10 až 14 % dospívajících vykazuje problematické hráčské chování nebo je jeho rozvojem ohroženo.

Praktická část

2. PRAKTICKÁ ČÁST – VÝZKUMNÁ SONDA DO ŽIVOTA HAZARDNÍCH HRÁČŮ V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU

Následující oddíl bakalářské práce popisuje průběh a cíle výzkumné sondy do života hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou a její výsledky.

2.1. Cíle výzkumu

Cílem výzkumné sondy do života hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou, resp. dotazníkového šetření, bylo zmapovat a pochopit prostředí a situaci hazardního hráčství České republiky, resp. v Rychnově nad Kněžnou. Problémové hráčství není v české literatuře příliš rozpracováno, proto nebylo možné se opřít o dřívější výzkumy a studie. Tato mapující studie prozkoumávala zejména jevy, které mohou být shrnuty do několika oblastí.

Jevy, které jsou mapovány v této studii, lze obecně rozdělit do těchto oblastí:

- a) socio-demografické údaje (jaký je vzorek hazardních hráčů v hernách)
- b) frekvence hazardního hraní
- c) důvody hazardního hraní
- d) hráčův pocit kontroly nad hazardním hraním a jevy s tímto spojené
- e) otázka financí (průměrně prohrané částky, nejvyšší výhry a prohry, dluhy)
- f) představa nejbližší budoucnosti

Studie má mapující charakter a pokouší se o analýzu u nás zatím nezmapované problematiky. Výsledky výzkumu nemohou být vztaženy na celou populaci ani jinak generalizovány. Platí pouze pro zkoumanou oblast v daném určitém časovém úseku.

2.2. Základní údaje o výzkumné sondě do života hráčů v Rychnově nad Kněžnou

2.2.1. Základní charakteristika lokality, kde sonda probíhala a její volba

Rychnov nad Kněžnou je bývalé okresní město ve východních Čechách s 11 685 obyvateli (data jsou aktuální k 23. červnu 2007), z toho je 5 536 mužů a 6 175 žen. Nachází se zde 12 heren, v nichž během průběhu výzkumné sondy do života hráčů bylo 138 automatů a jedna automatická ruleta (tj. ruleta, která není obsluhována žádným personálem). Na jednu hernu tak v Rychnově nad Kněžnou průměrně připadá 974 osob, včetně nezletilých a kojenců a na jeden automat připadne 89 osob. V době průběhu výzkumné sondy byla v Rychnově nad Kněžnou ve výstavbě další herna, počet hracích automatů však do uzavření bakalářské práce nebyl znám, do statistiky proto není zahrnuta.

Volba města Rychnova nad Kněžnou má několik kladů a záporů. Kladem byla lepší dostupnost dat pro charakterizování daného místa (jako je počet heren a počet automatů), dále snadnější získávání informací (možnost dlouhodobějšího pozorování konkrétních hráčů, snazší spolupráce s personálem heren, možnost rozhovorů s hráči, kteří byli o dané problematice ochotni mluvit aj.). Svou roli mohla u některých osob hrát i nepřítomnost pocitu studu z toho, že jsou hráči. Personál a návštěvníci baru vědí, kdo hraje nebo kdo hraje častěji, což je dáno počtem obyvatel města. Nevýhodou mohl být pocit menší anonymity výzkumu, čemuž bylo co nejvíce zamezeno povahou dotazníkové šetření (např. vkládání vyplněných dotazníků do obálek).

Nakolik, a zda vůbec, je Rychnov nad Kněžnou typickou lokalitou hráčské komunity a nakolik se liší od ostatních měst, není možné určit. Pro takové určení by bylo zapotřebí provést sondu v další větších, menších i velkých městech. Výzkumná sonda do života hráčů v Rychnově nad Kněžnou proto nemůže být vztažena na jiná města nebo lokality a nemůže být ani žádným jiným způsobem generalizována.

2.2.2. Zvolená metoda výzkumu

Povaha a rozšířenost patologického hráčství nebyla v České republice dosud dlouhodobě a podrobně zkoumána. Několik již zmiňovaných výzkumů (viz. oddíl 1 bakalářské práce) bylo provedeno např. v Psychiatrické léčebně v Bohnicích prim. MUDr. Karlem Nešporem, CSc. a PhDr. Ladislavem Csémym nebo na školách.

Pro české poměry zcela chybějí oficiální katamnézy a longitudinální studie o úspěšnosti léčby, ale i data o rozšířenosti této problematiky. Většina lékařů a terapeutů se proto opírá o zahraniční data a o zahraniční literaturu. Údaje o prevalenci patologického hráčství z jiných zemí se však dají špatně vztahovat na situaci v České republice, protože chybí možnost porovnávání a v některých zemích mohou být také používány odlišné definice patologického hráčství (viz. oddíl 1 bakalářské práce).

Výzkumná sonda byla tedy pojata jako mapující studie do života hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou za pomoci dotazníkového šetření. Výzkum se nezaměřil na jedince, kteří jsou v léčbě nebo byli léčeni, ale pokusil se zmapovat hráče v jejich přirozeném prostředí. Jedná se o pilotní výzkumnou sondu do života českých hráčů této povahy a proto může trpět řadou nedostatků (viz. oddíl „Diskuse“).

2.2.3. Popis zkoumaného vzorku a základní charakteristiky souboru

Soubor tvořili hazardní hráči v hernách v Rychnově nad Kněžnou.

Pro výběr souboru byla zvolena tato kritéria:

- a) je návštěvníkem herny/heren v Rychnově nad Kněžnou
- b) v průběhu mapující studie navštívil hernu/herny nejméně jedenkrát týdně (ověřováno u personálu)
- c) hraje na hazardních automatech

Z tohoto vzorku byly vyloučeny osoby:

- a) osoby mladší osmnácti let
- b) nespolupracující osoby

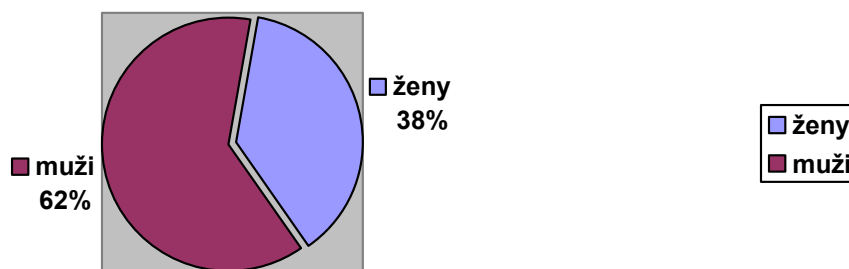
Celý soubor čítal 40 osob, z toho 25 mužů a 15 žen.

Tab. 2.1.: Počet osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

	muži	ženy	celkem
Počet osob	25	15	40

Uváděná procenta jsou pouze ilustrativní, zkoumaný vzorek není pro zobecňování v procentech dostatečně velký. Počty osob v procentech slouží pouze pro lepší názornost.

Graf 2.2.3.1.: Počet osob v procentech, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

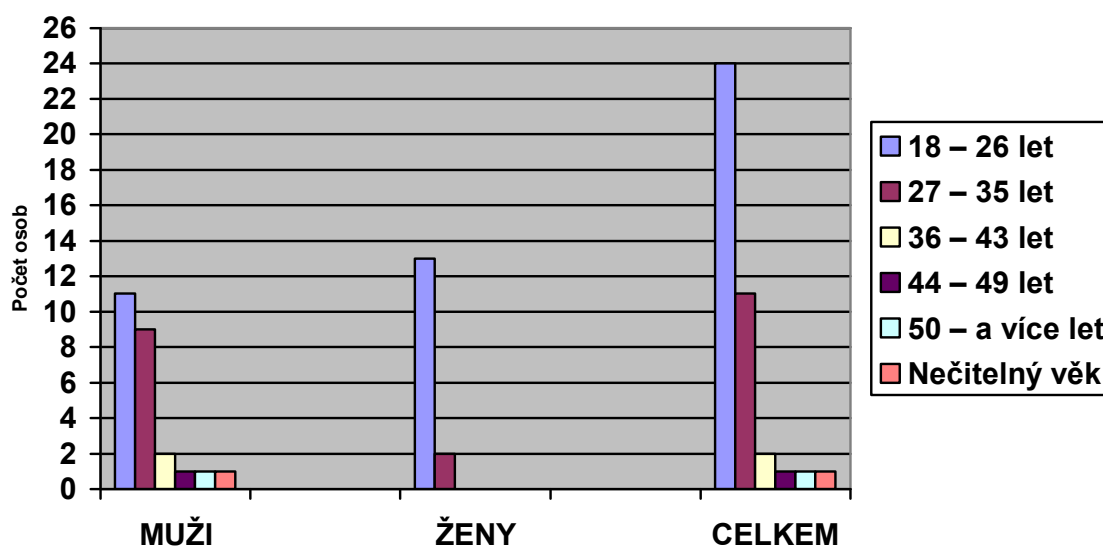
Dotazníkového šetření se tedy zúčastnilo celkem 40 osob, z toho 25 mužů (62% z celkového počtu osob) a 15 žen (38% z celkového počtu osob). U žen byla zpozorována menší ochota odpovídat na dotazníky. Převaha mužů v dotazníkovém šetření tedy nemusí znamenat převahu hráčů mužského pohlaví v herně v Rychnově nad Kněžnou, potažmo převahu mužů v hráčské komunitě. Zahraniční data ukazují, že je přibližně stejný počet hráčů mužského i ženského pohlaví. Za častější návštěvníky herny v Rychnově nad Kněžnou proto nelze jednoznačně označit muže.

Tabulka 2.2.3.2. a sloupcový graf 2.2.3.2. udávají věk osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření.

Tab. 2.2.: Věk osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

Věk	muži	ženy	celkem
18 – 26 let	11	13	24
27 – 35 let	9	2	11
36 – 43 let	2	0	2
44 – 49 let	1	0	1
50 – a více let	1	0	1
Nečitelný věk	1	0	1

Graf 2.2.: Věk osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

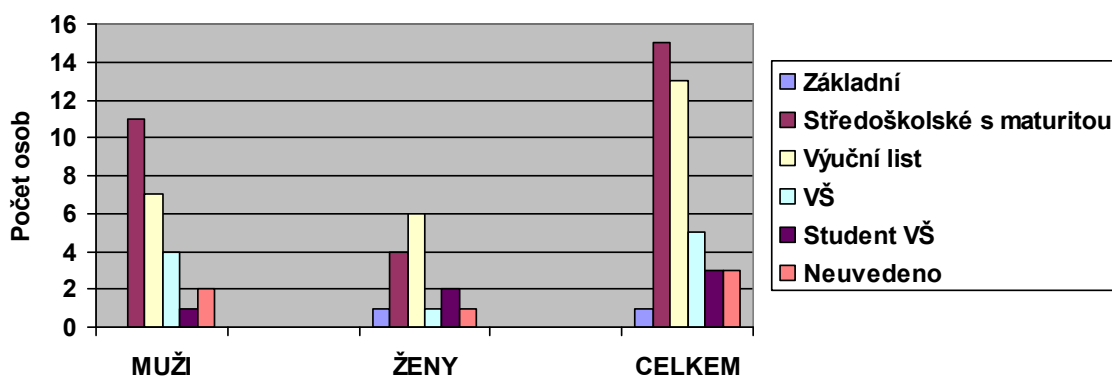
Z výzkumné sondy vyplynulo, že návštěvníky heren v Rychnově nad Kněžnou byly převážně osoby ve věku od osmnácti do pětatřiceti let (60% všech zúčastněných osob). Většina mužů (52% mužů) spadala do věkové kategorie osmnácti až dvaceti šesti let, stejně tak jako převážná většina žen (86,6% žen). Věkovou kategorii dvaceti sedmi až třiceti pěti let u mužů zastupovalo 36% mužů a u žen 13% žen. Dotazníkového šetření se zúčastnily pouze čtyři osoby starší třiceti šesti let (10% osob z celkového počtu osob). Osoby starší třiceti šesti let tvořili pouze muži. Dotazníkového šetření se nezúčastnila žádná žena starší třiceti šesti let.

Následující tabulka a graf ukazují vzdělání osob, které se mapující studie zúčastnily.

Tab. 2.3.: Uvedené vzdělání osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

Vzdělání	muži	ženy	celkem
Základní	0	1	1
Středoškolské s maturitou	11	4	15
Výuční list	7	6	13
VŠ	4	1	5
Student VŠ	1	2	3
Neuvedeno	2	1	3

Graf 2.3.: Vzdělání osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo nejvíce osob se středoškolským vzděláním s maturitou (37,5% osob z celkového počtu čtyřiceti osob). Dále osob s výučním listem (32,5%t osob z celkového počtu čtyřiceti osob), osob s vysokoškolským vzděláním bylo 12,5% z celkového počtu čtyřiceti osob a vysokoškolských studentů 7,5% z celkového počtu čtyřiceti osob. Tři respondenti dotazníku své vzdělání neuvedli.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 44% mužů se středoškolským vzděláním s maturitou, 28% mužů s výučním listem, 16% mužů s vysokoškolským vzděláním. Svě vzdělání neuvedlo 8% mužů. Dotazníkového šetření se zúčastnil jeden muž, který je vysokoškolským studentem.

Nejvíce žen (40% žen), které se zúčastnily dotazníkového šetření, bylo vyučeno. Následují ženy se středoškolským vzděláním s maturitou (necelých 27% žen) a vysokoškolské studentky (13% žen). Dotazníkového šetření se zúčastnila jedna žena s vysokoškolským vzděláním a jedna žena své vzdělání neuvedla.

2.2.4. Strategie výběru vzorku

V dané lokalitě, tedy v Rychnově nad Kněžnou, byl vzorek hráčů již vybírán náhodně podle výše uvedených kritérií. Nejvíce respondentů však bylo získáno v KB Herně na náměstí (až ½ všech zodpovězených dotazníků), která se řadí mezi tamní největší herny s největší návštěvností. Zbytek respondentů byl získán ve zbylých hernách v Rychnově nad Kněžnou.

2.2.5. Doba trvání výzkumné sondy, resp. dotazníkového šetření

Výzkumná sonda, resp. dotazníkové šetření, probíhala od prosince 2006 do května 2007 v Rychnově nad Kněžnou.

2.2.6. Technika sběru dat a její cíle

Data byla získána dotazníkovým šetřením. Dotazník se skládá ze základních socio-demografických údajů jako je věk, pohlaví, vzdělání a povolání. Navazuje jedenáct otázek, z nichž dvě jsou polouzavřené. Zbylé otázky jsou otevřené, cílem bylo neovlivňovat hráče nabízením určitých odpovědí. Dvě polouzavřené otázky měly naopak zamezit nejasným odpovědím.

Otázky mapují tyto oblasti:

- a) jaký je vzorek hazardních hráčů v hernách (na základě uvedených socio-dem. údajů, věk, pohlaví, vzdělání a povolání)
- b) frekvence hazardního hraní (1 otevřená otázka)

- c) důvody hazardního hraní (1 polouzavřená otázka)
- d) hráčův pocit kontroly nad hazardním hraním, plány s hraním přestat nebo jej omezit, nebo v hraní pokračovat, nejhorší zážitek v souvislosti s hazardním hraním (3 otevřené otázky, 1 polouzavřená otázka)
- e) otázka financí jako jsou průměrně prohrané částky, nejvyšší výhry a prohry, dluhy (4 otevřené otázky)
- f) představa nejbližší budoucnosti (1 otevřená otázka)

Dotazník byl distribuován převážně personálem heren přímo v hernách a je uveden v příloze 1 na konci práce. Výsledky výzkumné sondy, pokud není uvedeno jinak, se opírají výhradně o data získaná z dotazníkového šetření.

O problematice interpretace otázek v dotazníku a o jejich formulaci je pojednáno v oddílu „Diskuse“ na konci práce.

2.3. Systém vyhodnocování

2.3.1. Vyhodnocování dat a způsob jejich zpracování

Do vyhodnocování odpovědí byly zahrnuty všechny dotazníky. Během výzkumné sondy se ukázalo, že je velmi těžké některé dotazníky vyhodnotit jako málo věrohodné a o některé se plně opírat. Výsledky výzkumné sondy do života hráčů v Rychnově nad Kněžnou proto uvádím v plné míře s vědomím možného klamání ze strany respondentů.

Získané dotazníky byly roztříděny podle pohlaví a náhodně očíslovány u mužů od čísla 1 – 25, u žen od čísla 1 – 15. Získaná data z jednotlivých dotazníků byla poté, pro lepší přehlednost, přenesena do elektronické tabulky. V této fázi zpracování dat nebyly učiněny žádné změny, závěry, ani interpretace.

Po přenesení dat do elektronické podoby byly jednotlivé údaje zaneseny do tabulek, jako např. věk nebo vzdělání a byly porovnávány zvlášť pro muže, zvlášť pro ženy a poslední sloupce tabulky uvádí celková čísla, tj. muže i ženy dohromady. Za každou z tabulek je pro větší přehlednost uváděn graf se stejnými daty, pouze v grafické úpravě. Uváděná procenta jsou pouze ilustrační, protože zkoumaný vzorek není dostatečně velký.

Pro kvalitativní data získaná dotazníkovým šetřením bylo určující hledání určitých korelací (např. kolik osob, které uvedly špatnou zkušenost v souvislosti s hraním plánuje s hraním přestat, nebo zda je možné nalézt nějakou souvislost mezi výší dosaženého vzdělání a mírou zadlužení se kvůli hazardním hrám aj.). Tato kvalitativní data byla opět porovnávána nejprve zvlášť pro muže, zvlášť pro ženy a nakonec jsou uvedeni muži i ženy dohromady.

Opomíjeny nebyly ani další informace, které nebyly získány přímo odpověďmi v dotazníkovém šetření: např. menší ochota žen odpovídat na dané otázky, přesně uvedené částky nejvyšších proher nebo výher a naproti tomu velká míra neurčitých odpovědí na otázky ohledně budoucnosti aj. uvedená v oddíle „Diskuse“ na konci této práce.

Získaná data jsou přehledně uspořádána do tabulek a grafů a výsledky jsou příslušně komentovány.

2.3.2. Interpretace získaných dat

Interpretace získaných dat nemůže být zcela jednoznačná. V úvahu je třeba brát možnost klamání ze strany respondentů dotazníku, ovlivnění prostředím, vliv návykových látek jako je např. alkohol aj. Podle Petryho je totiž podstatná i skutečnost, že problémy působené hazardní hrou se pojí s vyšším relativním rizikem zneužívání alkoholu a jiných psychoaktivních látek

(**Petry**, NM. and **Stinson**, FS. and **Grant**, BF.: Comorbidity of DSM-IV Pathological Gambling and Other Psychiatric Disorders: Results From the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. J Clin Psychiatry. 2005; 66(5), p.: 564-574). Svědčí o tom i údaje z České republiky (léčba alkoholismu je mnohdy spojena i s léčbou patologického hráčství).

Interpretace se však nicméně opírá o získaná data z dotazníkového šetření a v oddíle „Diskuse“ i o badatelovu zkušenost z pozorování a z rozhovorů s hráči nebo s personálem heren. Interpretace získaných dat není považována za přesně dané a neměnné informace, ale za mapování situace a postojů hazardního hráče.

2.4. Výsledky a interpretace výsledků výzkumné sondy

V následující kapitole jsou uvedeny výsledky výzkumné sondy do života hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou a jejich interpretace. Jak již bylo řečeno, do výsledků mapující studie byly zahrnuty všechny získané dotazníky, respektive všechny získané odpovědi.

Pro lepší názornost a přehlednost výsledků dotazníkového šetření jsou tabulky doplněny obrázkovými grafy, které lépe graficky znázorňují data uvedená v tabulkách. Počty osob v procentech jsou pro nedostatečnou velikost souboru pouze názorná.

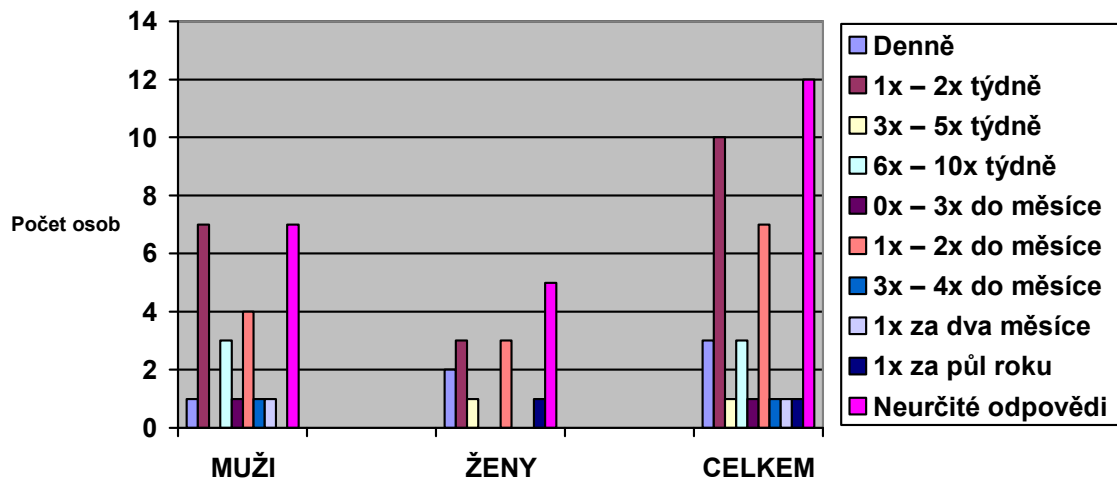
2.4.1. Výsledky a interpretace výsledků výzkumné sondy

V dotazníkovém šetření byla zjišťována frekvence hazardního hraní u zúčastněných osob. Data udává následující tabulka.

Tab. 2.4.: Frekvence hazardního hraní u osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

Hrají	muži	ženy	celkem
Denně	1	2	3
1x – 2x týdně	7	3	10
3x – 5x týdně	0	1	1
6x – 10x týdně	3	0	3
0x – 3x do měsíce	1	0	1
1x – 2x do měsíce	4	3	7
3x – 4x do měsíce	1	0	1
1x za dva měsíce	1	0	1
1x za půl roku	0	1	1
Neurčité odpovědi (např. „Sem tam“, „Občas“, „Pořád“, „Nahodile“, „Málo“, „Podle finanční situace“, „Moc ne“, „Každý večer“, „Jednou za čas“, „Obden“)	7	5	12

Graf 2.4.: Frekvence hazardního hraní u osob, které se zúčastnily dotazníkového šetření:

Z grafu 2.4. přehledně vyplývá, že nejčastěji uváděné odpovědi (30% ze všech odpovědí), byly odpovědi označené za „neurčitě“, odpovědi slovní, jako např.: „Sem tam“, „Občas“, „Pořád“, „Nahodile“, „Málo“, „Podle finanční situace“, „Moc ne“, „Každý večer“, „Jednou za čas“, „Obden“. Druhou nejfrekventovanější odpovědí byla uváděná četnost hazardního hraní jedenkrát až dvakrát týdně (25% ze všech odpovědí). Třetí nejuváděnější odpovědi byla frekvence hazardního hraní jedenkrát až dvakrát měsíčně (necelých 18% ze všech odpovědí). O čtvrté místo se dělí odpovědi, které udávají hazardní hraní denně a šestkrát až desetkrát do týdne, každá z odpovědí má po necelých 8%.

Nejméně uváděné odpovědi byly, že hráč hraje třikrát až pětkrát týdně, vůbec nebo až třikrát do měsíce, třikrát až čtyřikrát do měsíce, jedenkrát za dva měsíce a jedenkrát za půl roku. Tyto hodnoty byly podobné u mužů i u žen a uvedla je vždy pouze jedna osoba. Ženy v žádném dotazníku nevedly, že hrají šestkrát až desetkrát týdně, vůbec nebo třikrát do měsíce, třikrát až čtyřikrát do měsíce a jedenkrát za dva měsíce. Muži zase nevedli, že hrají třikrát až pětkrát týdně, nebo že hrají jedenkrát za půl roku. Tyto uváděné odpovědi byly málo frekventované, jak udává tabulka a graf.

Co se jednotlivých pohlaví týče, muži uvedly, že hrají nejčastěji jedenkrát až dvakrát týdně (28% mužů), stejné procento zaujímají i neurčité odpovědi. Jedenkrát až dvakrát do měsíce hraje podle dotazníkového šetření 16% ze všech dotázaných mužů. Šestkrát až desetkrát týdně pak údajně hraje 12% mužů.

Ženy nejčastěji uváděly neurčité odpovědi (33% ze všech dotázaných žen). Druhou nejfrekventovanější odpovědí byla odpověď, že hazardně hrají jedenkrát až dvakrát týdně a jedenkrát až dvakrát do měsíce. Na každou z těchto odpovědí připadá 20% ze všech dotázaných žen. U 13% žen z celkového počtu dotázaných žen se objevila odpověď, že hrají denně.

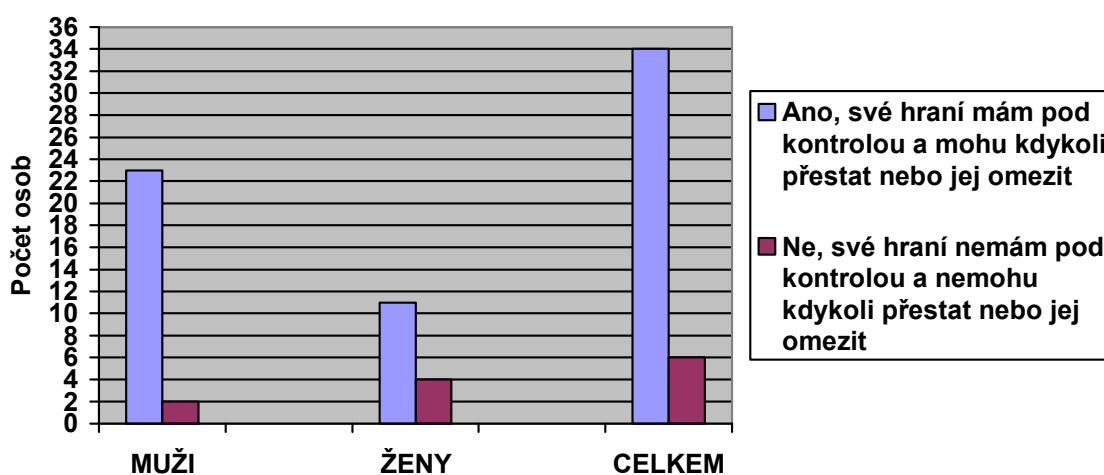
Jeden hráč uvedl, že hraje pouze pod vlivem alkoholu, jiný hráč uvedl, že frekvence jeho hraní závisí na hladině alkoholu v krvi. Dva hráči tedy výslovně spojují své hraní s alkoholem, nebo hrají pod jeho vlivem. Tento trend je pozorovatelný nejen v zahraničí. I v České republice bývá patologické hráčství často spojeno ještě s jinou závislostí, nejčastěji se závislostí na alkoholu. Je možné spekulovat o tom, že prostředí baru těmito dvěma závislostem, tedy závislostí na alkoholu a patologickému hráčství, velmi nahrává.

Tabulka 2.5. a graf 2.5. se zaměřují na počet hazardních hráčů, kteří se domnívají, že své hazardní hraní mají pod kontrolou a že mohou kdykoliv přestat. Stejná tabulka a graf zároveň uvádějí počet hazardních hráčů, kteří se domnívají, že své hraní pod kontrolou nemají a že nemohou kdykoliv přestat.

Tab. 2.5.: Počet hazardních hráčů, který se domnívá, že své hraní má pod kontrolou a že může kdykoliv přestat a počet hráčů, který se domnívá, že své hraní pod kontrolou nemá a že nemůže kdykoliv přestat:

	muži	ženy	celkem
Ano, své hraní mám pod kontrolou a mohu kdykoli přestat nebo jej omezit	23	11	34
Ne, své hraní nemám pod kontrolou a nemohu kdykoli přestat nebo jej omezit	2	4	6

Graf 2.5.: Počet hazardních hráčů, který se domnívá, že své hraní má pod kontrolou a že může kdykoliv přestat a počet hráčů, který se domnívá, že své hraní pod kontrolou nemá a že nemůže kdykoliv přestat:

Z celkového počtu čtyřiceti osob se 85% osob domnívá, že má své hraní zcela pod kontrolou a že s hraním mohou popřípadě kdykoliv přestat, nebo jej omezit.

Z celkového počtu dvaceti pěti mužů se 92% mužů domnívá, že své hraní má zcela pod kontrolou a že s ním může kdykoliv přestat, nebo jej omezit a 8% mužů si myslí pravý opak, tedy že své hraní pod kontrolou nemají.

Z celkového počtu patnácti žen se 73% z nich domnívá, že své hazardní hraní má zcela pod kontrolou a že může kdykoliv přestat nebo hraní mezit. Ženy častěji uváděly, že své hraní pod plnou kontrolou nemají a to o 19% více. Celkem uvedlo 27% žen, že se domnívá, že své hazardní hraní pod kontrolou nemá.

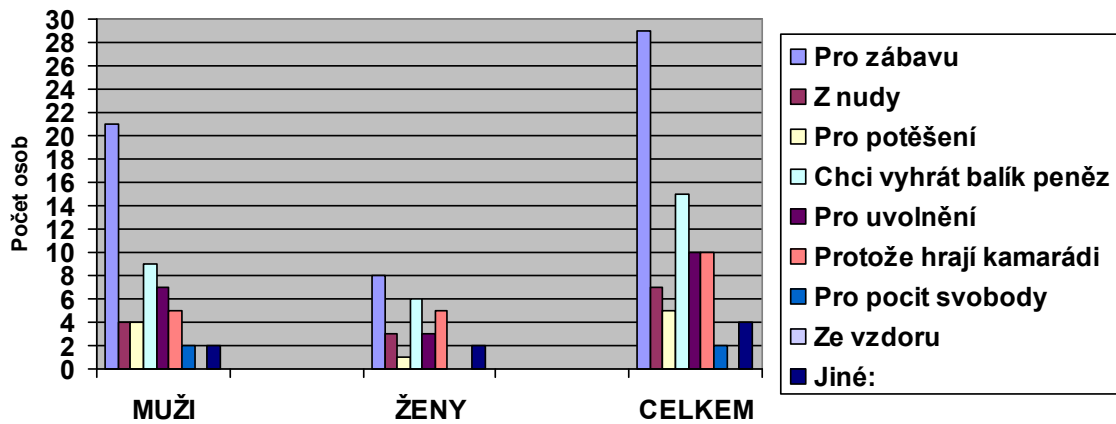
Tyto údaje nemusí znamenat, že ženy mají nad hazardním hraním reálně menší kontrolu. Subjektivní pocit kontroly nad hazardním hraním může být velmi odlišný, stejně tak jako ochota přiznat si problém. V úvahu je třeba brát i bezproblémové hráče, kteří žádnou závislost na hraní nemají, nebo si ji dosud nevytvořili.

Následující tabulka a graf se zabývá tím, proč hazardní hráči hrají a jaké uvádějí důvody.

Tab. 2.6.: Uvedené důvody hraní hazardních her (možné bylo zaškrtnout jednu nebo více odpovědí, počet odpovědí tedy nesouhlasí s počtem osob):

Důvod:	muži	ženy	celkem
Pro zábavu	21	8	29
Z nudy	4	3	7
Pro potěšení	4	1	5
Chci vyhrát balík peněz	9	6	15
Pro uvolnění	7	3	10
Protože hrají kamarádi	5	5	10
Pro pocit svobody	2	0	2
Ze vzdoru	0	0	0
Jiné:	2	2	4

Graf 2.6.: Uvedené důvody hraní hazardních her (možné bylo zaškrtnout jednu nebo více odpovědí, počet odpovědí tedy nesouhlasí s počtem osob):

Nejčastěji uváděným důvodem pro hraní hazardních her bylo hraní „pro zábavu“. Tuto možnost uvedlo 29 osob, tedy necelých 73% z celkového počtu čtyřiceti osob. Druhým nejčastěji uváděným důvodem byla odpověď „chci vyhrát balík peněz“. Tento důvod hraní uvedlo 15 osob, tedy 37,5% ze všech dotázaných osob. Příčinu „protože hrají kamarádi“ a „pro uvolnění“ uvedlo ke každé z těchto odpovědí 10 osob, což znamená 25% z celkového počtu čtyřiceti osob pro každou z těchto dvou odpovědí. Sedm osob (17,5% ze všech dotázaných osob) napsalo, že hrají „z nudy“. „Pro potěšení“ hraje pět osob (12% z celkového počtu dotázaných osob) a pouze dvě osoby (5% ze všech dotázaných osob) hraje „pro pocit svobody“. Odpověď „jiné (důvody)“ uvedly čtyři osoby (10% všech dotázaných osob).

Dvacet jedna mužů (84%) hraje „pro zábavu“, devět mužů (36%) hraje, protože chce vyhrát „balík peněz“, sedm mužů (28%) uvedlo, že hraje „pro uvolnění“, důvod „protože hrají kamarádi“ uvedlo pět mužů (20%). Odpovědi „z nudy“ a „pro potěšení“ uvedli pro každou odpověď čtyři muži (na každou z těchto dvou odpovědí tak připadá 16%). „Pro pocit svobody“ hrají pouze dva muži (8%), stejný počet mužů uvedlo odpověď „jiné (důvody)“. Mezi tyto uvedené důvody patřily mezi muži odpovědi: „Chci vytáhnout z 20Kč 50Kč“ a „Vidím, že se dá vyhrát“.

U opačného pohlaví hraje „pro zábavu“ osm žen (53%), „balík peněz“ chce vyhrát šest žen (40%), pět žen (33%) hraje, „protože hrají kamarádi“. „Pro uvolnění“ a „z nudy“

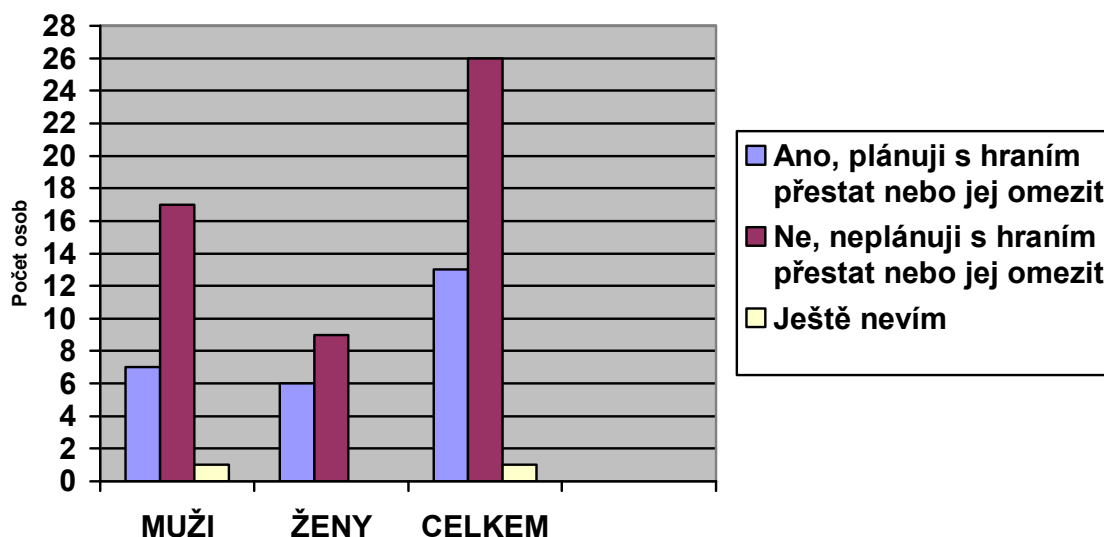
hrají pro každou z těchto odpovědí tři ženy (každé z těchto odpovědí odpovídá 20%) a jedna žena uvedla, že hraje „pro potěšení“ (6% z celkového počtu žen). Dvě ženy hrají z jiných důvodů (13%). Mezi tyto „jiné“ důvody patří odpovědi: „Kvůli množství peněz, co mám“ a „Z blbosti“.

Otázka, která se hazardních hráčů ptala, zda chtějí s hraním přestat nebo jej omezit, přinesla zajímavé výsledky, které shrnuje tabulka a graf 2.7.

Tab. 2.7.: Počet osob, který plánuje s hraním přestat nebo jej omezit a počet osob, který neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit:

	muži	ženy	Celkem
Ano, plánuji s hraním přestat nebo jej omezit	7	6	13
Ne, neplánuji s hraním přestat nebo jej omezit	17	9	26
Ještě nevím	1	0	1

Graf 2.7.: Počet osob, který plánuje s hraním přestat nebo jej omezit a počet osob, který neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit:

Celých 65% osob (což je dvacet šest osob) neplánuje s hraním přestat ani jej omezit. Třináct osob (32,5% dotázaných osob) plánuje s hraním přestat, nebo jej omezit a jeden muž uvedl, že ještě neví.

U mužů neplánuje s hraním přestat ani jej omezit 68% z dotázaných mužů (sedmnáct mužů) a jeden muž uvedl, že ještě neví. Naopak s hraním skončit nebo jej omezit má v plánu 28% dotázaných mužů (což je sedm mužů).

U žen, které s hraním neplánují skončit, nebo jej omezit je číslo podobně vysoké, celých 60% dotázaných žen (tedy devět žen). Přestat hrát nebo hraní omezit plánuje 40% žen (tedy šest dotázaných žen).

Šest osob z uvedeného počtu čtyřiceti dotázaných osob uvedlo, že své hraní nemá pod kontrolou a že s ním nemůže kdykoliv přestat nebo jej omezit (viz. tabulka a graf 2.5.). Z těchto dat tedy vyplývá, že šest z třinácti hráčů, kteří chtějí s hraním přestat nebo jej omezit, by mělo při omezování svého hráčství, nebo při úplném omezení hraní, problémy.

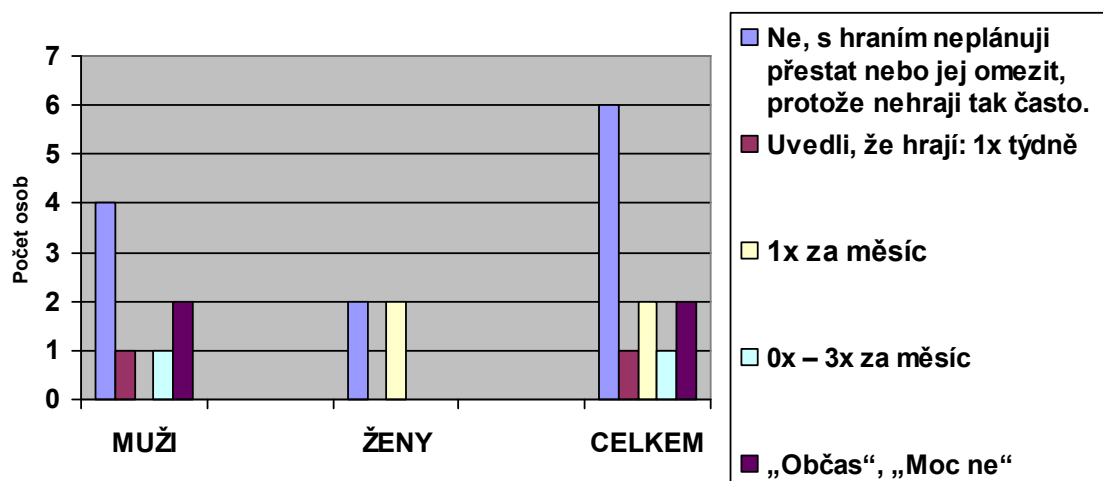
Některé osoby výslovně uvedly, že s hraním přestat neplánují, protože se domnívají, že nehrají tolik, aby přestat musely. Domnívají se, že jejich hraní není natolik intenzivní, aby bylo žádoucí hazardní hraní omezit. Dotazník se výslovně neptal z jakého důvodu osoby neplánují s hraním přestat nebo jej omezit, proto vycházím pouze z dat, která někteří hráči uvedli spontánně.

Otázka tedy zní: Kolik se v dotazníkovém šetření objevilo osob, které se domnívají, že s hraním přestat nemusí, protože nehrají tak často? Další řádky v tabulky pak uvádějí četnost hry, kterou tyto osoby uvedly.

Tab. 2.7a.: Osoby, které neplánují s hraním přestat nebo jej omezit, protože se domnívají, že nehrají tak často, aby bylo žádoucí přestat. Zároveň je uvedeno jak často tyto osoby uvedly, že hrají:

	muži	ženy	celkem
Ne, s hraním neplánují přestat nebo jej omezit, protože nehrají tak často.	4	2	6
Uvedli, že hrají: 1x týdně	1		1
1x za měsíc		2	2
0x – 3x za měsíc	1		1
„Občas“, „Moc ne“	2		2

Graf 2.7a.: Osoby, které neplánují s hraním přestat nebo jej omezit, protože se domnívají, že nehrají tak často, aby přestat musely. Zároveň je uvedeno jak často tyto osoby uvedly, že hrají.

Pět osob výslovně uvedlo, že se domnívají, že nehrají tak často, aby musely přestat, z toho jsou čtyři muži a dvě ženy. Jeden muž uvedl, že hraje jedenkrát týdně, další muž hraje nulakrát až třikrát za měsíc a dva muži hrají „občas“ a „moc ne“. Dvě ženy uvedly, že hrají jedenkrát za měsíc. Nejčastěji tedy osoby, které se domnívají, že s hraním

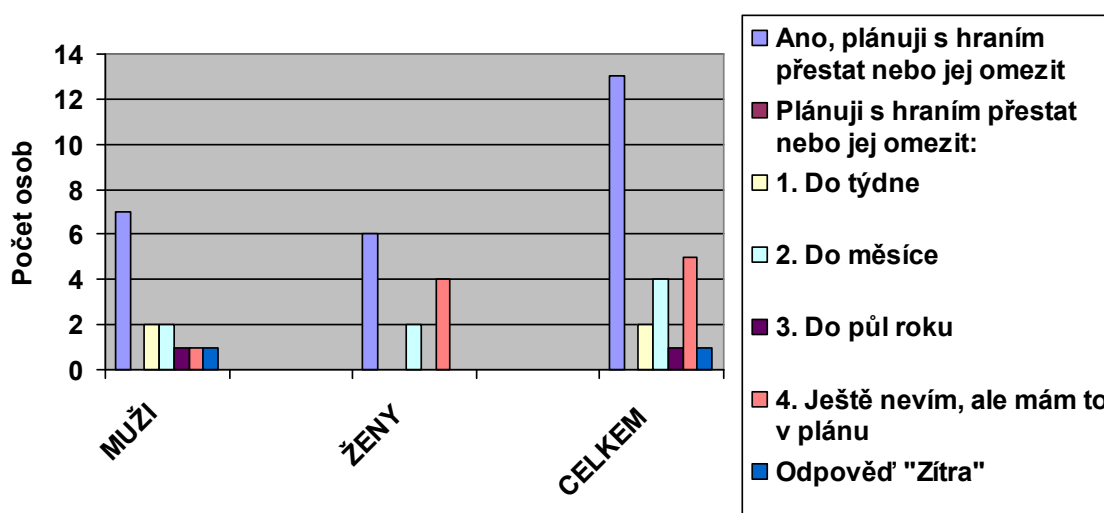
přestat nemusí, protože hrají málo, hrají jedenkrát za měsíc (dvě osoby) a „občas“ a „moc ne“ (také dvě osoby).

Následující tabulka mapuje třináct osob, které uvedly, že s hraním plánují přestat nebo jej omezit (viz. tabulka a graf 2.7) a přibližnou dobu, kdy tento svůj plán hodlají uskutečnit. Do této tabulky 2.7b. nebyl počítán dotazník, ve kterém dotazovaná osoba uvedla, že ještě neví zda s hraním chce nebo nechce přestat.

Tab. 2.7b.: Osoby plánující s hraním přestat nebo jej omezit a časové rozmezí, kdy chtějí svůj plán uskutečnit:

	muži	ženy	celkem
Ano, plánuji s hraním přestat nebo jej omezit	7	6	13
Plánuji s hraním přestat nebo jej omezit:			
1. Do týdne	2	0	2
2. Do měsíce	2	2	4
3. Do půl roku	1	0	1
4. Ještě nevím, ale mám to v plánu	1	4	5
Odpověď „Zítřa“	1	0	1

Graf 2.7b.: Osoby plánující s hraním přestat nebo jej omezit a časové rozmezí, kdy chtějí svůj plán uskutečnit:

Pět (38% osob) ze třinácti osob, které mají v plánu s hraním přestat nebo jej omezit, chtějí s hraním přestat nebo jej omezit v neurčité době. V dotazníku totiž označily odpověď „Ještě nevím, ale mám to v plánu“. Čtyři osoby chtějí přestat nebo hraní omezit do měsíce, dvě osoby do týdne, jedna osoba do půl roku a jeden hráč napsal odpověď „zítra“.

Ze sedmi mužů, kteří s hraním plánují přestat nebo jej omezit chtějí dva muži přestat do týdne, další dva muži do měsíce, jeden muž do půl roku, jeden muž „zítra“ a jeden hráč „ještě nevím, ale má to v plánu“.

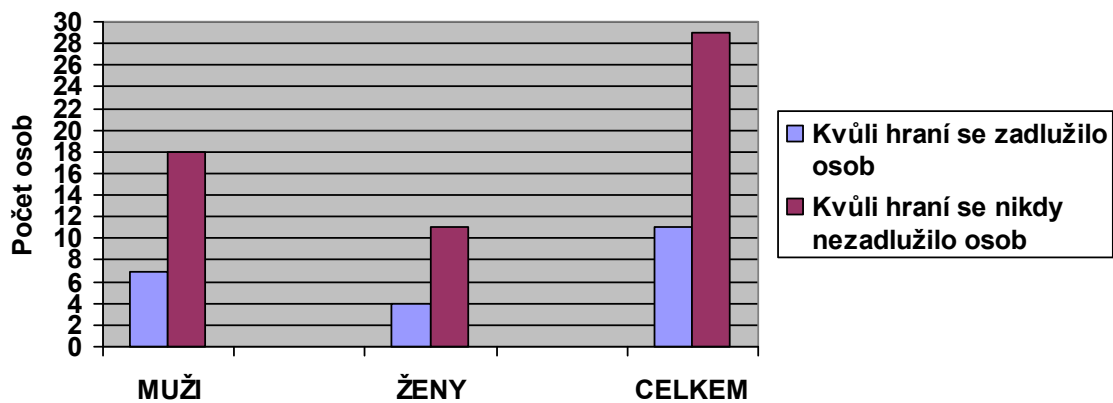
Ze šesti žen, které plánují s hraním přestat nebo jej omezit, čtyři ženy „ještě nevědí, ale mají to v plánu“ a dvě ženy chtějí přestat do měsíce.

Následující tabulky se zabývají dluhy.

Tab. 2.8.: Počet osob, který uvedl, že se kvůli hraní někdy zadlužil a počet osob, který uvedl, že se kvůli hraní dosud nikdy nezadlužil:

	muži	ženy	celkem
Kvůli hraní se zadlužilo osob:	7	4	11
Kvůli hraní se nikdy nezadlužilo osob:	18	11	29

Graf 2.8.: Počet osob, který uvedl, že se kvůli hraní někdy zadlužil a počet osob, který uvedl, že se kvůli hraní dosud nikdy nezadlužil:

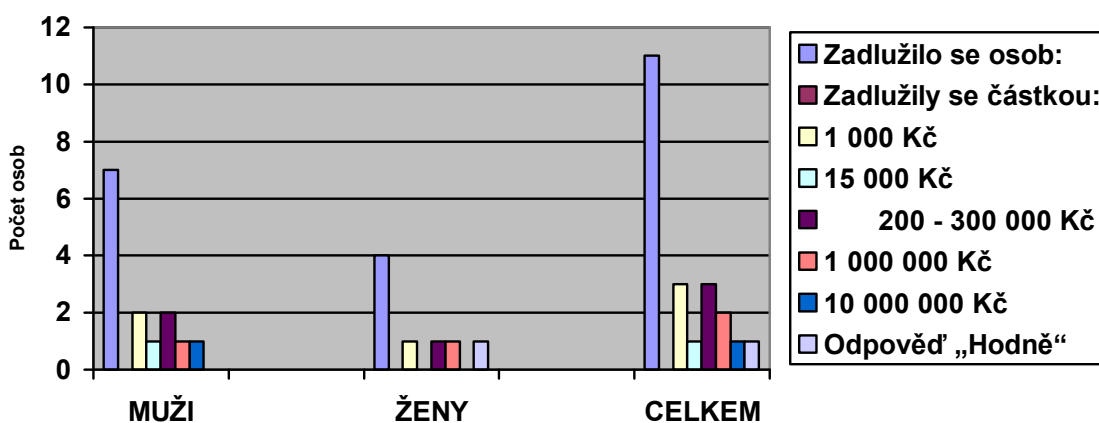
Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 29 osob (72,5%) z celkového počtu dotazovaných osob v dotazníku uvedlo, že se kvůli hraní dosud nikdy nezadlužily. Z toho se údajně nezadlužilo osmnáct mužů (72% z celkového počtu mužů) a jedenáct žen (73% z celkového počtu žen). Zadlužilo se naopak třináct osob (necelých 28% z celkového počtu osob). Z toho se někdy zadlužilo sedm mužů (64% z celkového počtu mužů) a čtyři ženy (36% z celkového počtu žen).

Tabulka 2.8a. se zaměřuje na 11 osob, které uvedly, že se kvůli hraní už někdy zadlužily. Tabulka dále uvádí uvedenou výši dluhů.

Tab. 2.8a.: Uvedená výše dluhů u osob, které v dotazníkovém šetření uvedly, že se již někdy kvůli hráčství zadlužily:

	muži	ženy	celkem
Zadlužilo se osob:	7	4	11
Zadlužily se částkou:			
1 000 Kč	2	1	3
15 000 Kč	1	0	1
200 – 300 000 Kč	2	1	3
1 000 000 Kč	1	1	2
10 000 000 Kč	1	0	1
Odpověď „Hodně“	0	1	1

Graf 2.8a.: Uvedená výše dluhů u osob, které v dotazníkovém šetření uvedly, že se již někdy kvůli hráčství zadlužily:

Z tabulky a z grafu vyplývá, že osoby, které se již někdy v souvislosti s hraním zadlužily se nejčastěji zadlužily částkou 1 000 Kč (27% osob z celkového počtu jedenácti zadlužených osob, tedy tři osoby) nebo částkou 200 – 300 000 Kč (opět 27% osob z celkového počtu jedenácti zadlužených osob). Třetí nejčastější odpovědí byl dluh

1 000 000 Kč, ten uvedlo 18% osob z celkového počtu jedenácti zadluživších se osob, tedy dvě osoby. Ostatní odpovědi získaly v celkovém souhrnu shodně po jedné odpovědi.

Muži se nejčastěji zadlužili částkami 1 000 Kč (28,5% mužů z celkového počtu sedmi zadluživších se mužů, tedy dva muži) a 200 – 300 000 Kč (opět 28,5% mužů z celkového počtu sedmi zadluživších se mužů). Ostatní odpovědi 15 000 Kč, 1 000 000 Kč a 10 000 000 Kč získaly shodně po jedné odpovědi.

Ženy uvedly, že se zadlužily částkami 1 000 Kč, 200 – 300 000 Kč, 1 000 000 Kč a „hodně“. Všechny tyto odpovědi získaly shodně každá po jedné odpovědi.

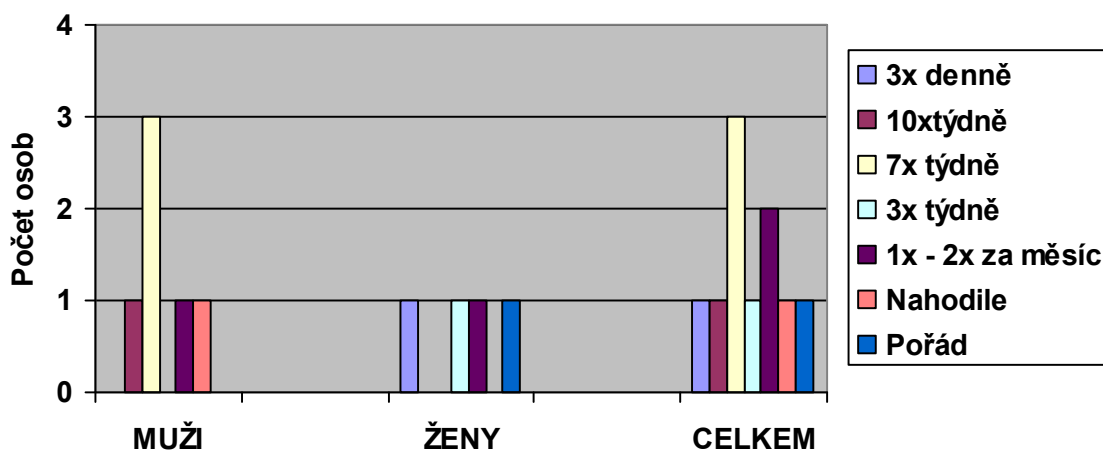
Tabulka 2.8b. se opět zabývá výší dluhů, tentokrát však z jiného úhlu pohledu. Zjišťuje, jak často hrají osoby, které uvedly, že se již někdy v souvislosti s hraním zadlužily. Opět je třeba brát v úvahu, že pohled na četnost hraní může být velmi subjektivní.

Tabulka 2.8b. je rozdělená na muže a ženy. Čísla hráčů odpovídají číslům dotazníků a byla přidělena zcela náhodně. Tabulka dále uvádí uvedenou výši dluhu a uvedenou četnost hraní. Žádný hráč do dotazníku neuvedl, že by se někdy zadlužil opakovaně.

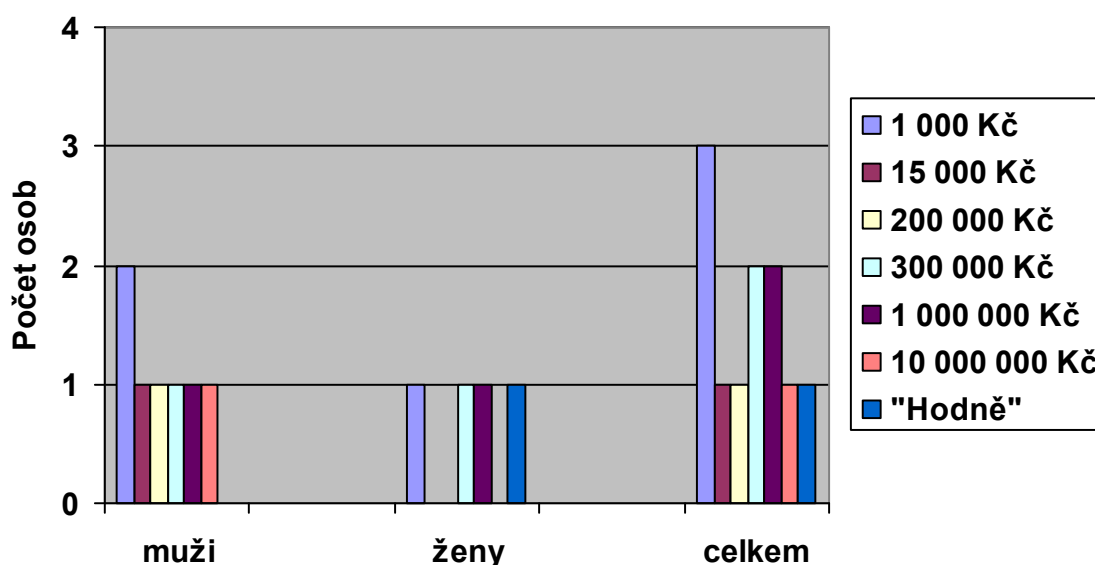
Tab. 2.8b.: Frekvence hry u osob, které uvedly, že se již někdy v souvislosti s hraním zadlužily a výše jejich zadlužení:

MUŽI	UVEDENÁ VÝŠE DLUHU	UVEDENÁ ČETNOST HRANÍ	ŽENY	UVEDENÁ VÝŠE DLUHU	UVEDENÁ ČETNOST HRANÍ
Hráč č. 2	1 000 000 Kč	„Sem tam“	Hráčka č. 1	„Hodně“	3x týdně
Hráč č. 3	300 000 Kč	7x týdně	Hráčka č. 4	300 000 Kč	3x denně
Hráč č. 5	200 000 Kč	7x týdně	Hráčka č. 7	1 000 000 Kč	„Pořád“
Hráč č. 14	10 000 000 Kč	10x týdně	Hráčka č. 11	1 000 Kč	1x měsíčně
Hráč č. 15	1 000 Kč	„Nahodile“			
Hráč č. 16	1 000 Kč	2x měsíčně			
Hráč č. 24	15 000 Kč	7x týdně			

Graf 2.8b.(1): Frekvence hry u osob, které uvedly, že se již někdy v souvislosti s hraním zadlužily:

Graf 2.8b.(2): Výše dluhů u osob, které uvedly, že se již někdy v souvislosti s hraním zadlužily:

Z výše uvedeného vyplývá, že muži uváděli o něco častěji, že se již někdy v souvislosti s hraním zadlužili. Z celkového počtu mužů jich 28% uvedlo, že se již někdy v souvislosti s hraním zadlužili. Z celkového počtu žen jich uvedlo 26,6% se již někdy v souvislosti s hraním zadlužily. Ženy se tedy zadlužily méně o pouhých 1,4 %.

U mužů se ve dvou případech se jedná o částku 1 000 Kč, která byla údajně spontánně vypůjčena od kamaráda. Tyto dvě osoby uvedly, že hrají „nahodile“ a „dvakrát do měsíce“. Tři hráči uvedli, že hrají sedmkrát v týdnu, ti se údajně zadlužili částkou 15 000 Kč, 200 000 Kč a 300 000 Kč. Jeden hráč uvedl, že hraje ještě více a to desetkrát týdně, ten se údajně zadlužil částkou 10 000 000 Kč. „Sem tam“ hraje hráč, který se zadlužil 1 000 000 Kč.

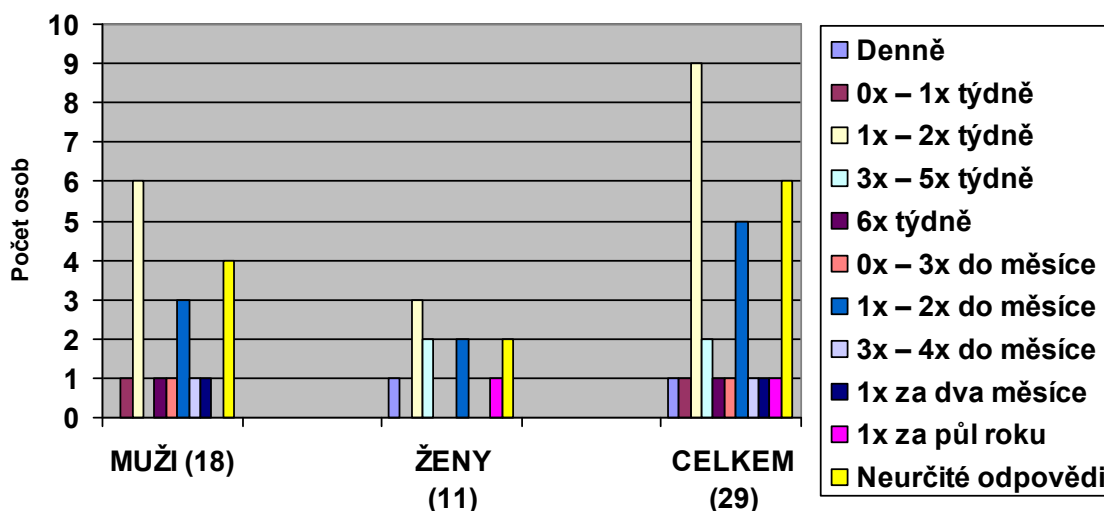
U žen se konkrétní uvedená výše dluhů pohybuje od 1 000 Kč (opět údajně půjčeno od spontánně od kamaráda) do 1 000 000 Kč. Žena, která uvedla, že hraje jedenkrát měsíčně se zadlužila částkou 1 000 Kč. Žena, která hraje třikrát denně se zadlužila částkou 300 000 Kč, žena, která hraje podle svých slov „pořád“ se zadlužila částkou 1 000 000 Kč. Žena, která se zadlužila „hodně“ hraje třikrát týdně.

Z uvedeného by mohlo vyplývat, že hráči, kteří hrají denně a častěji, se v průměru již někdy v souvislosti s hráčstvím zadlužili. Se zvyšující se četností hraní by tedy mohlo stoupat riziko zadlužení se kvůli hraní. Tabulka 2.8c. na další straně proto uvádí, jakou četnost hraní uvedli ti hazardní hráči, kteří se údajně dosud v souvislosti s hraním nikdy nezadlužili.

Tabulka 2.8c.: Frekvence hraní u osob, které uvedly, že se v souvislosti s hraním dosud nikdy nezadlužily. (čísla v závorce udávají počet mužů a žen, které se dosud v souvislosti s hraním nikdy nezadlužili).

	muži (18)	ženy (11)	celkem (29)
Uvedená četnost hraní:			
Denně	0	1	1
0x – 1x týdně	1	0	1
1x – 2x týdně	6	3	9
3x – 5x týdně	0	2	2
6x týdně	1	0	1
0x – 3x do měsíce	1	0	1
1x – 2x do měsíce	3	2	5
3x – 4x do měsíce	1	0	1
1x za dva měsíce	1	0	1
1x za půl roku	0	1	1
„Občas“, „Málo“, „Podle finanční situace“, „Moc ne“, „Jednou za čas“	4	2	6

Graf 2.8c.: Frekvence hraní u osob, které uvedly, že se v souvislosti s hraním dosud nikdy nezadlužily: (čísla v závorce udávají počet mužů a žen, které se dosud v souvislosti s hraním nikdy nezadlužily).

Osoby, které uvedly, že se v souvislosti s hazardním hraním ještě nikdy nezadlužily, hrají údajně nejčastěji 1x – 2x týdně (31% osob z počtu 29 dosud nikdy nezadlužených osob, tedy devět osob). Druhými nejčastějšími odpověďmi byly odpovědi zařazené do kategorie jako „neurčitě“, tedy odpovědi, které nebyly vyjádřeny číselně. V dotaznících se objevily tyto „neurčitě“ odpovědi: „Občas“, „Málo“, „Podle finanční situace“, „Moc ne“ a „Jednou za čas“. Tyto odpovědi tvořily necelých 21% osob z celkového počtu dosud nikdy nezadlužených osob, což je šest osob. Třetí nejčastější odpověď byla kategorie frekvence hraní 1x – 2x za měsíc, ta tvořila 17% odpovědí (pět osob) z celkového počtu dosud nikdy nezadlužených osob. Dvě osoby uvedly, že hrají 3x – 5x týdně, ale přitom se nikdy dosud nezadlužily. Ostatní odpovědi (hraní denně, 0x – 1x týdně, 6x týdně, 0x – 3x do měsíce, 3x – 4x do měsíce a 1x za půl roku) získaly shodně po jedné odpovědi.

Šest mužů uvedlo za nejčastější odpověď nejčastější celkovou odpověď, tedy že hrají 1x – 2x týdně (33% z celkového počtu 18 mužů, kteří se dosud kvůli hraní nezadlužili). Druhou nejčastější odpověďí byly jako v celkovém případě neurčitě odpovědi (22% z celkového počtu 18 mužů, kteří se dosud kvůli hraní nezadlužili) a na třetím místě, opět shodně s celkem, hraní 1x – 2x do měsíce (necelých 17% odpovědí z celkového počtu 18 mužů, kteří se dosud kvůli hraní nezadlužili). Ostatní odpovědi se vyskytly

pouze u mužů a patří mezi ně uvedená frekvence hraní 0x – 1x týdně, 6x týdně, 0x – 3x do měsíce, 3x – 4x do měsíce a 1x za dva měsíce. Tyto odpovědi získaly shodně každá po jedné odpovědi.

U žen je první nejčastější odpověď opět stejná jako u celkového součtu všech osob, které se dosud kvůli hraní nezadlužily.. Jako nejčastější odpověď byla opět uvedená frekvence hraní 1x- 2x týdně s 27% odpovědí (tři ženy) z celkového počtu 11 žen, které se dosud kvůli hraní nezadlužily. Na druhém místě se shodně umístily tři odpovědi (frekvence hraní 3x – 5x týdně, 1x – 2x za měsíc a neurčité odpovědi), na každou odpověď připadají dvě ženy, tedy 18% z celkového počtu 11 žen, kteří uvedly, že se dosud kvůli hraní nezadlužily. Odpovědi „denně“ a „1x za půl roku“ získaly shodně každá po jedné odpovědi.

Tabulky a graf ukazují, že podle těchto výsledků nemusí být hraní 1x – 2x týdně, z hlediska nebezpečí zadlužení se v souvislosti s hazardním hráčstvím, rizikové.

Z tabulky a grafů 2.8b. a 2.8c. by naopak vyplývalo, že hráči, kteří hrají denně a nebo i vícekrát za den, se mohou zadlužit 5krát častěji než hráči hrající 1x – 2x týdně a méně (5 zadlužených hráčů hrajících jednou a vícekrát denně ku jednomu nezadluženému hráči, hrajícímu denně).

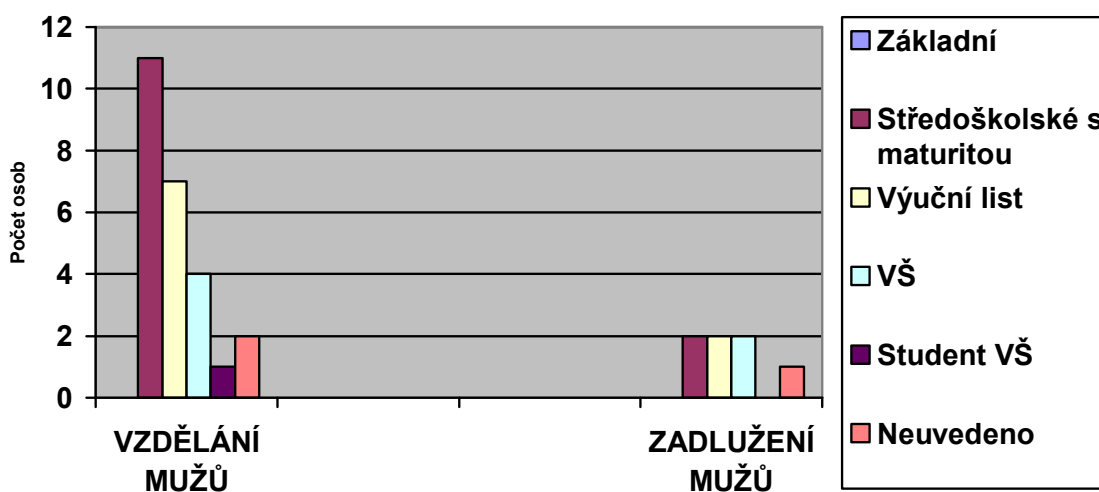
Tabulka 2.8d. se zabývá tím, zda je možné zjistit nějaký vztah mezi vzděláním hráčů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a zadlužováním se daných osob. Dotazníkového šetření se zúčastnila jedna osoba se základním vzděláním, patnáct osob se středoškolským vzděláním s maturitou, třináct osob s výučním listem, pět osob s ukončeným vysokoškolským vzděláním a tři vysokoškolští studenti. Tři osoby své vzdělání neuvěděly. Celkem se, v souvislosti s hraním, zadlužilo jedenáct osob.

Následující tabulka 2.8d. udává vzdělání mužů a jejich zadlužení se v souvislosti s hraním. V dalších sloupcích je uvedeno vzdělání žen a jejich zadlužení se v souvislosti s hraním. Poslední dva sloupce udávají celkový počet osob, jejich vzdělání a jejich zadlužení se v souvislosti s hraním. Následují tři grafy, které odděleně znázorňují data uvedená v tabulce 2.8d.

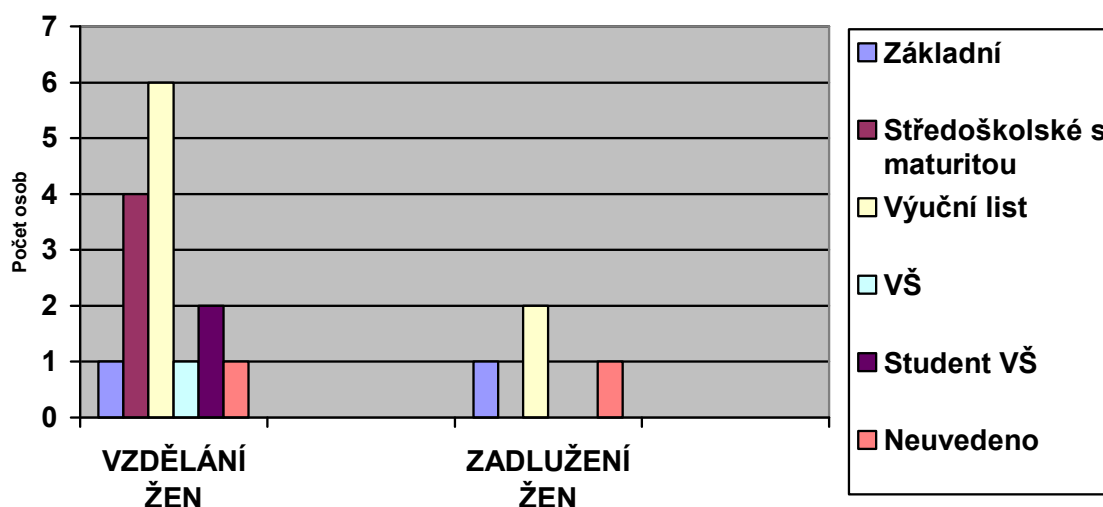
Tabulka 2.8d.: Vztah mezi uvedeným vzděláním respondentů a jejich zadlužením se v souvislosti s hráčstvím: (pozn. VZ = vzdělání, ZA = zadlužení)

Vzdělání	vz. mužů	za. mužů	vz. Žen	Za. žen	vz. osob Celkem	za. osob celkem
Základní	0	0	1	1	1	1
Středoškolské s maturitou	11	2	4	0	15	2
Výuční list	7	2	6	2	13	4
VŠ	4	2	1	0	5	2
Student VŠ	1	0	2	0	3	0
Neuvedeno	2	1	1	1	3	2

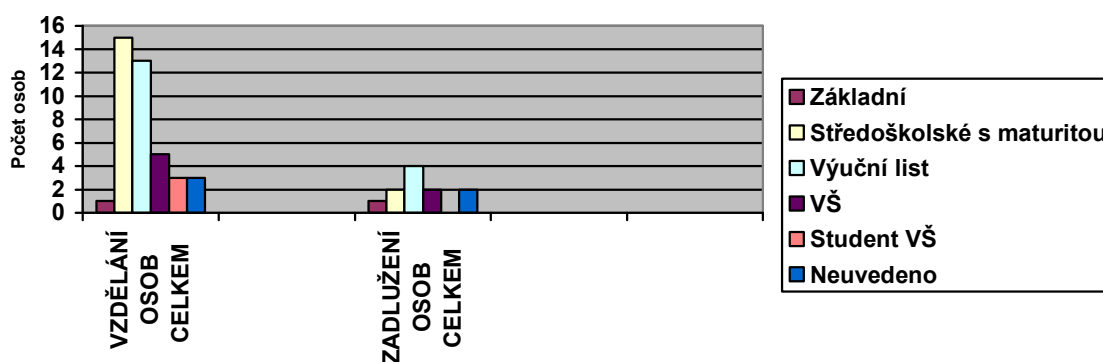
Graf 2.8d(1): Vztah mezi uvedeným vzděláním mužů a jejich zadlužením se v souvislosti s hráčstvím:

Graf 2.8d(2): Vztah mezi uvedeným vzděláním žen a jejich zadlužením se v souvislosti s hráčstvím:

Graf 2.8d(3): Vztah mezi uvedeným vzděláním mužů a žen celkem a jejich zadlužením se v souvislosti s hráčstvím.

Vzorek je příliš malý pro přepočítávání na procenta, proto jsou výsledky pouze konstatovány. V souvislosti s hazardním hraním se zadlužily čtyři ze třinácti dotázaných osob s výučním listem. Se středoškolským vzděláním s maturitou se zadlužily dvě z patnácti dotázaných osob s uvedeným středoškolským vzděláním.. Z pěti dotázaných osob s vysokoškolským vzděláním se zadlužily dvě osoby. Tři osoby své vzdělání neuvedly, dvě z nich se zadlužily. Tři vysokoškolské studenty se podle výsledků nikdy

nezaslužili. Dotazníkové šetření se zúčastnila pouze jedna osoba se základním vzděláním, ta uvedla, že se zadlužila.

Z jedenácti mužů se středoškolským vzděláním s maturitou se zadlužily dvě osoby, ze sedmi mužů s výučním listem také dvě osoby, z osob s vysokoškolským vzděláním opět dvě osoby. Dva muži své vzdělání neuvedli, jeden z nich se zadlužil. Jeden vysokoškolský student uvedl, že se dosud nikdy v souvislosti s hraním nezadlužil.

Ze šesti dotázaných žen s výučním listem se zadlužily dvě ženy. Čtyři ženy se středoškolským vzděláním s maturitou uvedly, že se nikdy kvůli hraní nezadlužily, stejně tak jako dvě vysokoškolské studentky. Dále se výzkumu zúčastnila jedna žena se základním vzděláním, která uvedla, že se zadlužila a jedna žena, své vzdělání neuvedla. I ta se zadlužila.

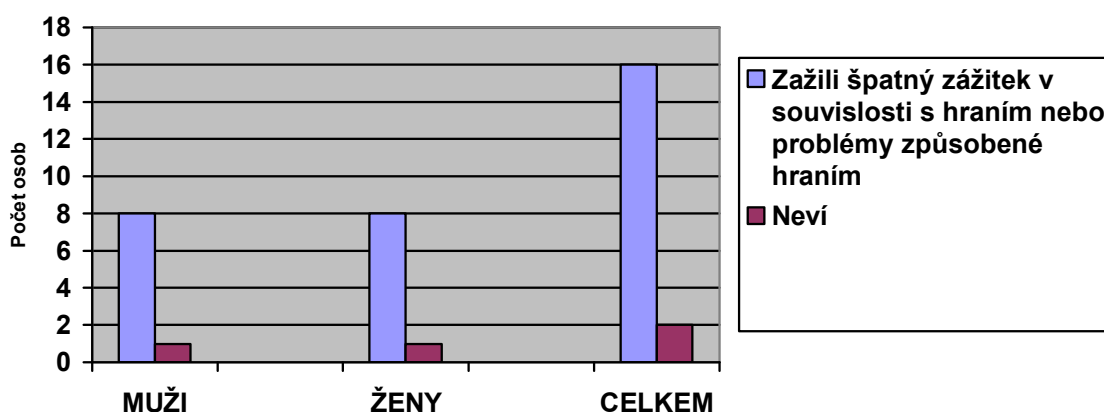
Za pomoci dat ze zahraničí lze konstatovat, že hazardní hráčství nesouvisí se vzděláním, ani se sociálním statutem dané osoby.

Tabulka číslo 2.9. se zabývá uvedenými špatnými zkušenostmi hazardních hráčů.

Tab. 2.9.: Počet osob, které uvedly špatný zážitek v souvislosti s hraním nebo problémy způsobené hazardní hrou:

	Muži	ženy	Celkem
Špatný zážitek v souvislosti s hraním nebo problémy způsobené hraním uvedlo osob:	8	8	16
Neví	1	1	2

Graf 2.9.: Počet osob, které uvedly špatný zážitek v souvislosti s hraním nebo problémy způsobené hazardní hrou:

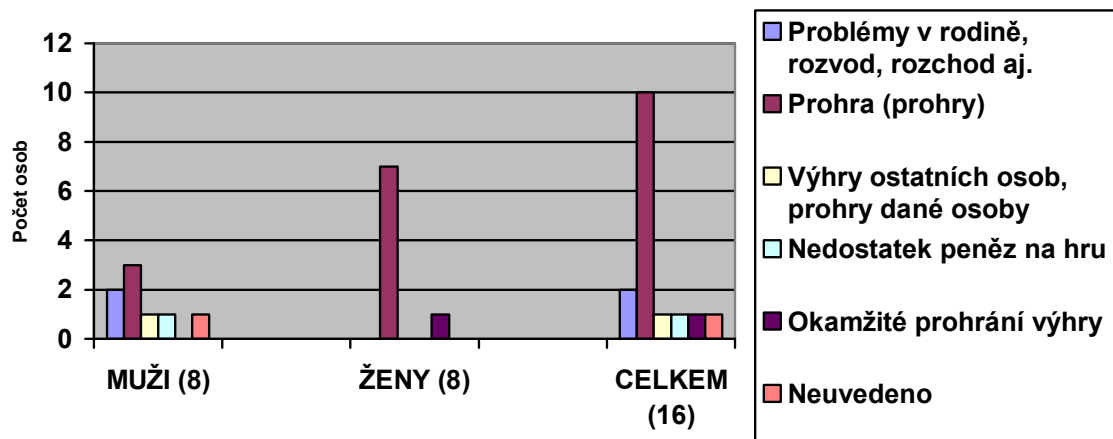
Z celkového počtu čtyřiceti respondentů dotazníku přiznalo celých 40% špatný zážitek nebo problémy v souvislosti s hazardním hraním. 32% mužů z celkového počtu dvaceti pěti mužů uvedlo špatnou zkušenost nebo problémy v souvislosti s hazardní hrou oproti 53,3% žen z celkového počtu patnácti žen. Ženy tedy uváděly o 21,3% více špatných zážitků nebo zkušeností v souvislosti s hazardní hrou než muži. Dva respondenti uvedli, že si na špatný zážitek nebo na problémy způsobené hazardní hrou nevzpomínají.

Tabulka 2.9a. se zabývá uvedenými špatnými zážitky respondentů dotazníku. Uvedené špatné zážitky lze rozčlenit do dvou hlavních kategorií: rodinné nebo osobní problémy a finanční záležitosti.

Tab. 2.9a.: Uvedená špatná zkušenost nebo problémy respondentů dotazníku v souvislosti s hazardním hraním: (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že jim hraní problémy již způsobilo, nebo že měly v souvislosti s hraním špatný zážitek)

Špatný zážitek v souvislosti s hazardní hrou nebo problémy způsobené hazardní hrou	muži (8)	ženy (8)	celkem (16)
Problémy v rodině, rozvod, rozchod aj.	2	0	2
Prohra (prohry)	3	7	10
Výhry ostatních osob, prohry dané osoby	1	0	1
Nedostatek peněz na hru	1	0	1
Okamžité prohrání výhry	0	1	1
Neuvedeno	1	0	1

Graf 2.9a.: Uvedená špatná zkušenost nebo problémy respondentů dotazníku v souvislosti s hazardním hraním: (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že jim hraní problémy již způsobilo nebo že měly v souvislosti s hraním špatný zážitek)

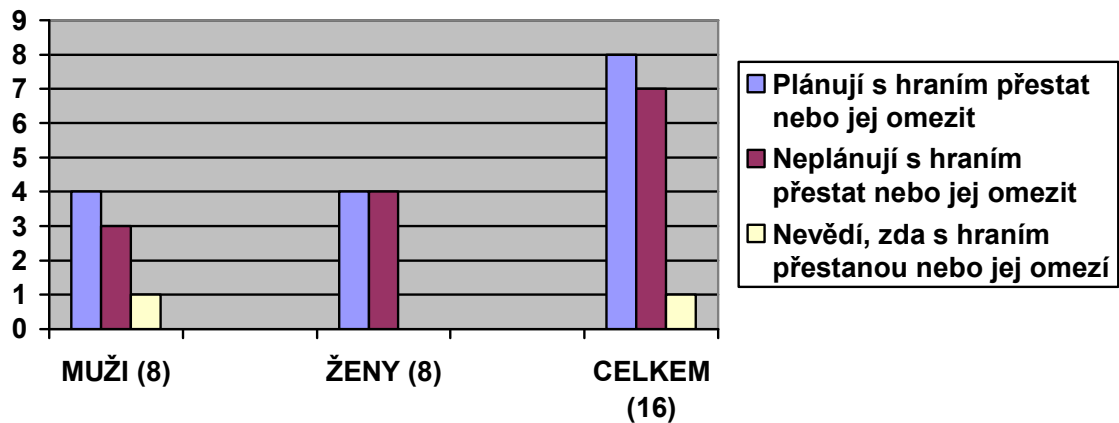
Nejčastějším špatným zážitkem v souvislosti s hazardním hraním byly prohry nebo prohry respondentů. Deset hráčů, kteří uvedli problémy v souvislosti s hazardním hraním, popsalo svůj nejhorší zážitek jako prohru nebo prohry velké sumy peněz. Z těchto deseti hráčů byli tři muži a sedm žen. Rodinné nebo osobní problémy uvedli pouze dva muži. Dalšími špatnými zážitky v souvislosti s hazardním hráčstvím byl u dvou mužů uveden „nedostatek peněz pro hru“ a „výhry ostatních osob a prohry dané osoby“. Jeden muž napsal, že mu hazardní hráčství problémy způsobilo, ale nebyl konkrétní. U žen se kromě finančních problémů objevila u jedné ženy odpověď „okamžité prohrání výhry“.

Tabulka 2.9b. zjišťuje vztah mezi těmito údaji: kolik osob, které měli s hraním problémy nebo které uvedly špatný zážitek v souvislosti s hraním, plánuje s hraním přestat nebo jej omezit.

Tab. 9b.: Počet hráčů, které uvedly problémy nebo špatný zážitek v souvislosti s hraním plánuje s hraním přestat nebo jej omezit? (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že jim hraní problémy již způsobilo nebo že měly v souvislosti s hraním špatný zážitek)

Osoby, které uvedly špatný zážitek v souvislosti s hraním, nebo problémy způsobené hraním a zároveň uvedly, že:	muži (8)	ženy (8)	celkem (16)
Plánují s hraním přestat nebo jej omezit	4	4	8
Neplánují s hraním přestat nebo jej omezit	3	4	7
Nevědí, zda s hraním přestanou nebo jej omezí	1	0	1

Graf 2.9b.: Počet hráčů, které uvedly problémy nebo špatný zážitek v souvislosti s hraním plánuje s hraním přestat nebo jej omezit? (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že jim hraní problémy již způsobilo nebo že měly v souvislosti s hraním špatný zážitek)

Špatný zážitek nebo problémy v souvislosti s hazardním hraním uvedlo celkem šestnáct hráčů, z toho jich chce přestat nebo hraní omezit osm hráčů, naopak skončit s hraním neplánuje sedm hráčů. Jeden hráč dosud neví, zda chce s hraním přestat nebo jej omezit.

Co se mužů týče, problémy nebo špatný zážitek v souvislosti s hazardním hraním uvedlo osm mužů, z nich chtějí přestat čtyři muži, tři muži skončit neplánují. Z osmi žen se špatnou zkušeností v souvislosti s hazardním hráčstvím neplánují přestat hrát čtyři ženy a čtyři ženy naopak přestat plánují.

Následujících tabulky se věnují finanční oblasti respondentů dotazníku, resp. uvedených průměrných proher za určité období a dále nejvyšších jednorázových proher a výher. V této oblasti, která se týká financí, je třeba zdůraznit možné klamání ze strany respondentů (viz. oddíl „Diskuse“ na konci práce).

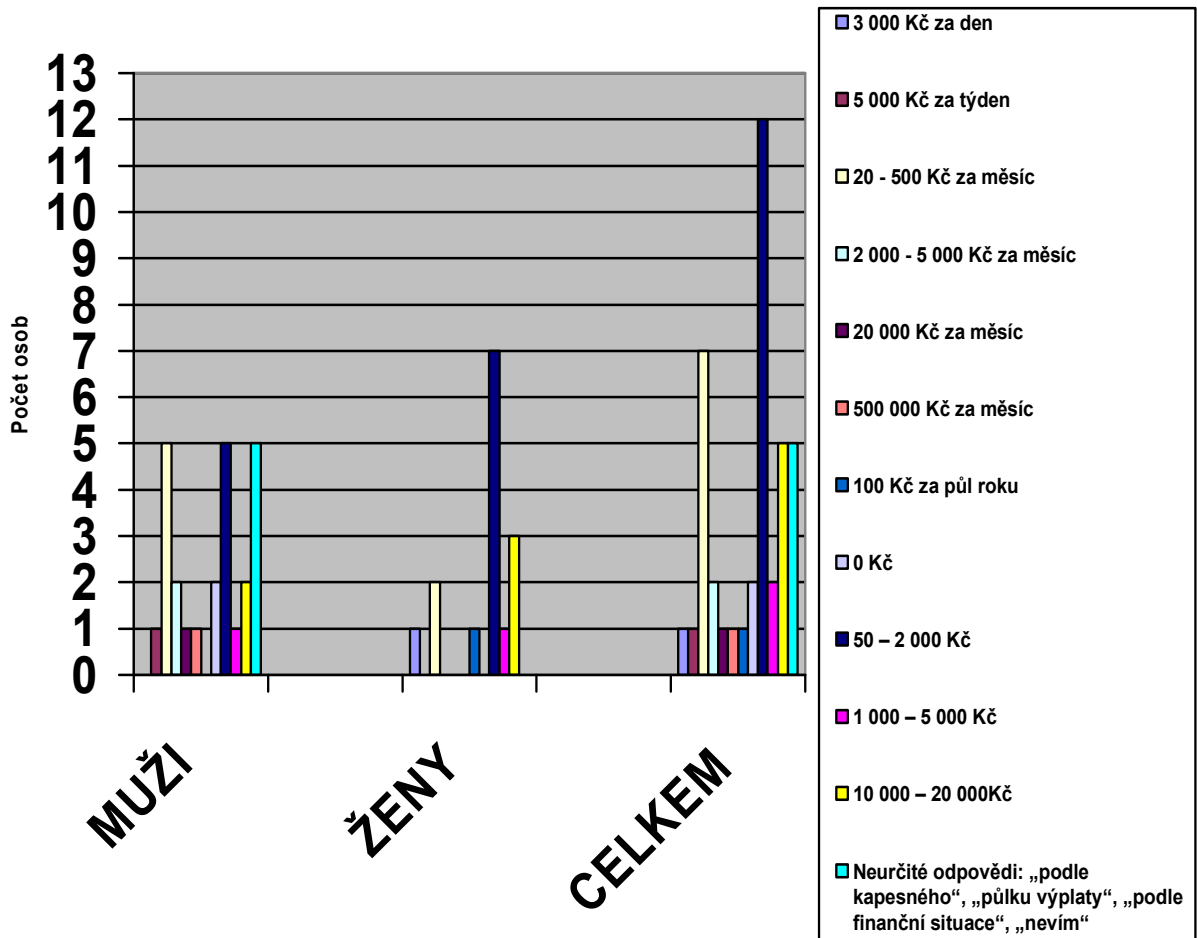
Otázka týkající se výše prohry/proher se záměrně netýkala průměrně prohrané sumy za určité časové období. Otázka totiž zněla: „Kolik peněz průměrně prohrajete?“ Jelikož nebylo předem jasné, jak často respondent hraje, nezněla otázka např.: „Kolik

peněz průměrně prohrajete za týden (popřípadě za měsíc, za dva měsíce atd.)?“ Cílem bylo nechat respondenta samostatně odpovědět s tím rizikem, že někteří respondenti dotazníku uvedli sice sumu průměrně prohraných peněz, ale neuvedli již za jaké časové období.

Tab. 2.10.: Průměrně prohrané částky hazardních hráčů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření:

uvedené průměrně prohrané sumy peněz	muži	ženy	celkem
3 000 Kč za den	0	1	1
5 000 Kč za týden	1	0	1
20 - 500 Kč za měsíc	5	2	7
2 000 - 5 000 Kč za měsíc	2	0	2
20 000 Kč za měsíc	1	0	1
500 000 Kč za měsíc	1	0	1
100 Kč za půl roku	0	1	1
0 Kč	2	0	2
50 – 2 000 Kč	5	7	12
1 000 – 5 000 Kč	1	1	2
10 000 – 20 000Kč	2	3	5
Neurčité odpovědi: „podle kapesného“, „půlku výplaty“, „podle finanční situace“, „nevím“	5	0	5

Graf. 2.10.: Průměrně prohrané částky hazardních hráčů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření:

Dvanáct hráčů ze čtyřiceti dotázaných osob uvedlo, že průměrně prohraje 50 – 2 000 Kč. Sedm hráčů pak podle výsledků průměrně prohraje 20 – 500 Kč za měsíc. Dalšími významnějšími odpověďmi se zastoupeným větším počtem hráčů byly průměrné prohry 10 000 – 20 000 Kč u pěti hráčů a odpovědi neurčité, jako např. „podle kapesného“, „půlku výplaty“, „podle finanční situace“, „nevím“ opět u pěti hráčů. Další odpovědi nebyly zastoupeny větším počtem hráčů.

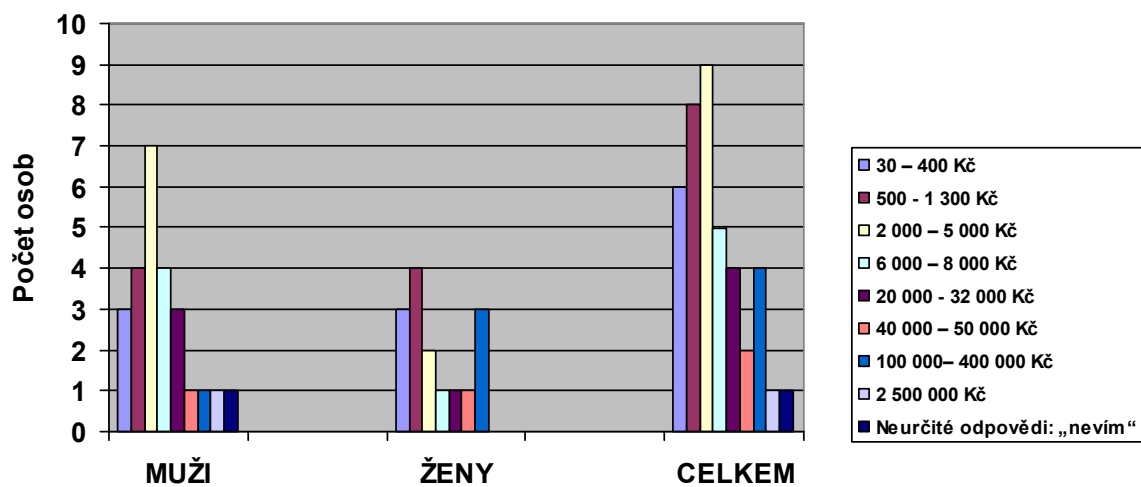
Nejčastěji uváděným údajem u mužů je průměrná prohra ve výši 20 – 500 Kč za měsíc, druhou nejčastější odpovědí je průměrná prohra ve výši 50 – 2 000 Kč (přičemž časové období nebylo podrobněji specifikováno). Další odpovědi byly odpovědi slovní, neurčité. Na každou z těchto kategorií odpovědělo po pěti mužích.

Ženy podle těchto údajů nejčastěji prohrají 50 – 2 000 Kč (sedm žen) a dále 10 000 – 20 000 Kč (tři ženy) a 20 – 500 Kč za měsíc (dvě ženy).

Tab. 2.11: Dosud nejvyšší, jednorázově prohrané částky uvedené respondenty dotazníkového šetření:

dosud Nejvyšší jednorázově prohrané sumy peněz	muži	Ženy	celkem
30 – 400 Kč	3	3	6
500 – 1 300 Kč	4	4	8
2 000 – 5 000 Kč	7	2	9
6 000 – 8 000 Kč	4	1	5
20 000 - 32 000 Kč	3	1	4
40 000 – 50 000 Kč	1	1	2
100 000– 400 000 Kč	1	3	4
2 500 000 Kč	1	0	1
Neurčité odpovědi: „nevím“	1	0	1

Graf 2.11: Dosud nejvyšší, jednorázově prohrané částky uvedené respondenty dotazníkového šetření:

Prohrané částky hráčů byly velmi přesné, pro lepší zpracování však byly rozděleny do několika kategorií. Podle výsledků byla pro devět osob dosud nejvyšší prohranou částkou částka 2 000 – 5 000 Kč (22,5%), pro osm hráčů (20%) částka 500 – 1 300 Kč, pro šest hráčů (15%) suma 30 – 400 Kč a pro pět hráčů (12,5%) suma 6 000 – 8 000 Kč. Po čtyřech (10%) kladných odpovědích získala každá z odpovědí 20 000 – 32 000 Kč a 100 000 – 400 000 Kč. Odpověď „nevím“ se v dotazníkovém šetření objevila pouze jednou. Dva hráči uvedli prohru 40 000 – 50 000 Kč a nejvyšší prohranou částkou, která se v dotazníku objevila, byla suma 2 500 000 Kč.

Sedm mužů jednorázově prohrálo nejvíce 2 000 – 5 000 Kč, pro čtyři muže bylo dosud nejvyšší prohranou částkou suma 500 – 1 300 Kč a pro další čtyři muže suma 6 000 – 8 000 Kč.

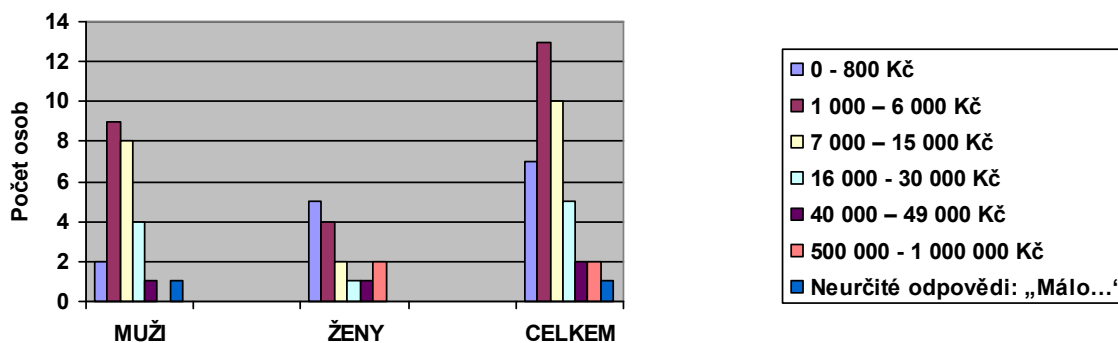
Čtyři ženy nejvíce prohrály částku 500 – 1 300 Kč, tři ženy částku 30 – 400 Kč a další tři ženy částku 100 000 – 400 000 Kč.

Nejvyšší vyhrané částky respondentů dotazníku byly opět rozděleny do několika kategorií.

Tab. 2.12: Dosud nejvyšší vyhrané částky uvedené respondenty dotazníkového šetření:

Dosud nejvyšší vyhrané sumy peněz	muži	Ženy	celkem
0 – 800 Kč	2	5	7
1 000 – 6 000 Kč	9	4	13
7 000 – 15 000 Kč	8	2	10
16 000 - 30 000 Kč	4	1	5
40 000 – 49 000 Kč	1	1	2
500 000 - 1 000 000 Kč	0	2	2
Neurčité odpovědi: „Málo...“	1	0	1

Graf 2.12: Dosud nejvyšší vyhrané částky uvedené respondenty dotazníkového šetření:

Podle těchto výsledků, byly nejčastěji nejvyšší jednorázovou výhrou částky od 1 000 – 6 000 Kč u třinácti osob, dále od 7 000 – 15 000 Kč u deseti osob, 0 – 800 Kč u sedmi osob. Mezi 16 000 – 30 000 Kč údajně vyhrálo pět osob, 40 000 – 49 000 Kč a 500 000 – 1 000 000 Kč po jedné osobě. V této otázce dotazníku se objevila jedna slovní odpověď „málo“.

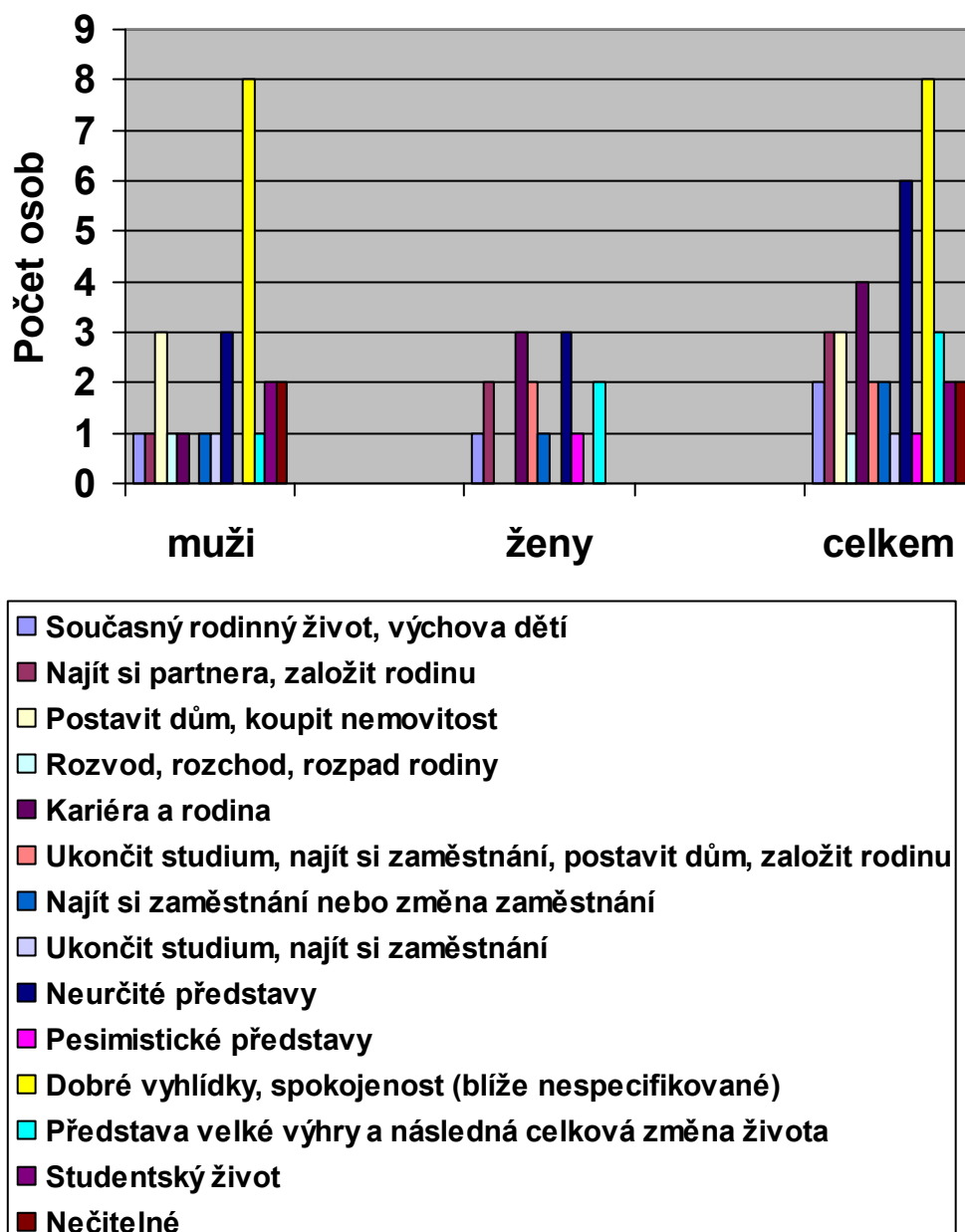
Muži nejčastěji vyhráli jako nejvyšší výhru 1 000 – 6 000 Kč (devět mužů) a částku mezi 7 000 – 15 000 Kč (osm mužů). Zatímco ženy nejvíce udávaly jako svou nejvyšší výhru částku 0 – 800 Kč (pět žen) a částku 1 000 – 6 000 Kč (čtyři ženy).

Tabulky 2.13. se zabývají představami o budoucnosti respondentů dotazníku.

Tab. 2.13: Představy o budoucnosti respondentů dotazníkového šetření:

představy o budoucnosti	muži	ženy	celkem
Současný rodinný život, výchova dětí	1	1	2
Najít si partnera, založit rodinu	1	2	3
Postavit dům, koupit nemovitost	3	0	3
Rozvod, rozchod, rozpad rodiny	1	0	1
Kariéra a rodina	1	3	4
Ukončit studium, najít si zaměstnání, postavit dům, založit rodinu	0	2	2
Najít si zaměstnání nebo změna zaměstnání	1	1	2
Ukončit studium, najít si zaměstnání	1	0	1
Neurčité představy	3	3	6
Pesimistické představy	0	1	1
Dobré vyhlídky, spokojenost (blíže nespecifikované)	8	0	8
Představa velké výhry a následná celková změna života	1	2	3
Studentský život	2	0	2
Nečitelné	2	0	2

Graf. 2.13: Představy o budoucnosti respondentů dotazníkového šetření:

Plány do budoucna je možné rozdělit do několika kategorií. Některé kategorie se mohou mírně překrývat.

Prvním velkým okruhem může být „rodina“, často spojená s kariérou nebo se stavbou domu, popřípadě s přáním najít si partnera/partnerku (uvedlo dvanáct osob). Za druhý velký okruh můžeme označit „zaměstnání“. Přání dostudovat a najít si práci, změnit práci, popřípadě zlepšit výkony ve své práci uvedlo pět osob. Okruhy „rodina“ a „zaměstnání“ se mohou překrývat. Třetím okruhem jsou „neurčité a pesimistické

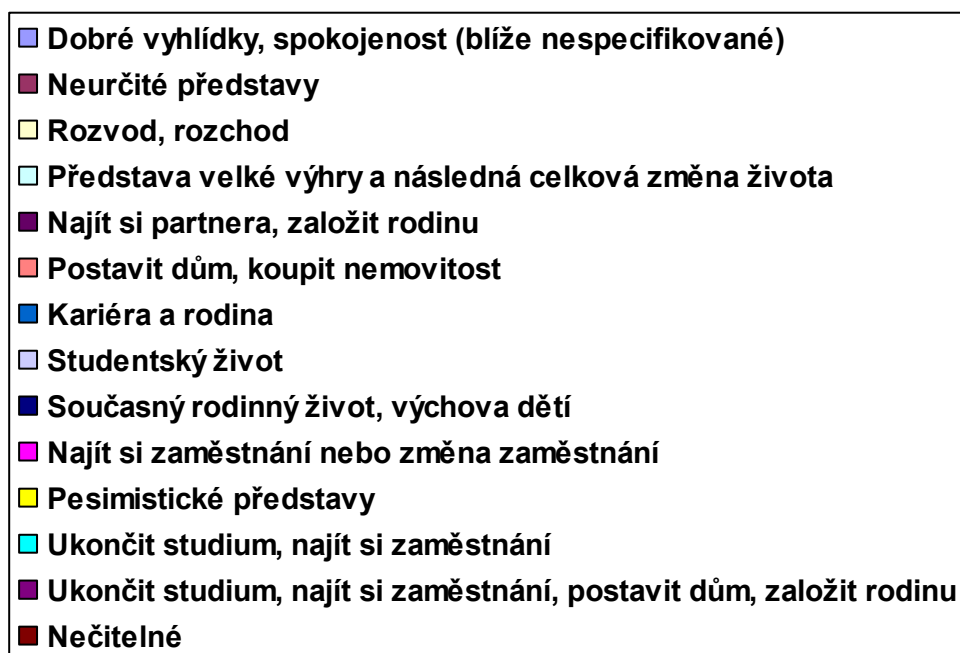
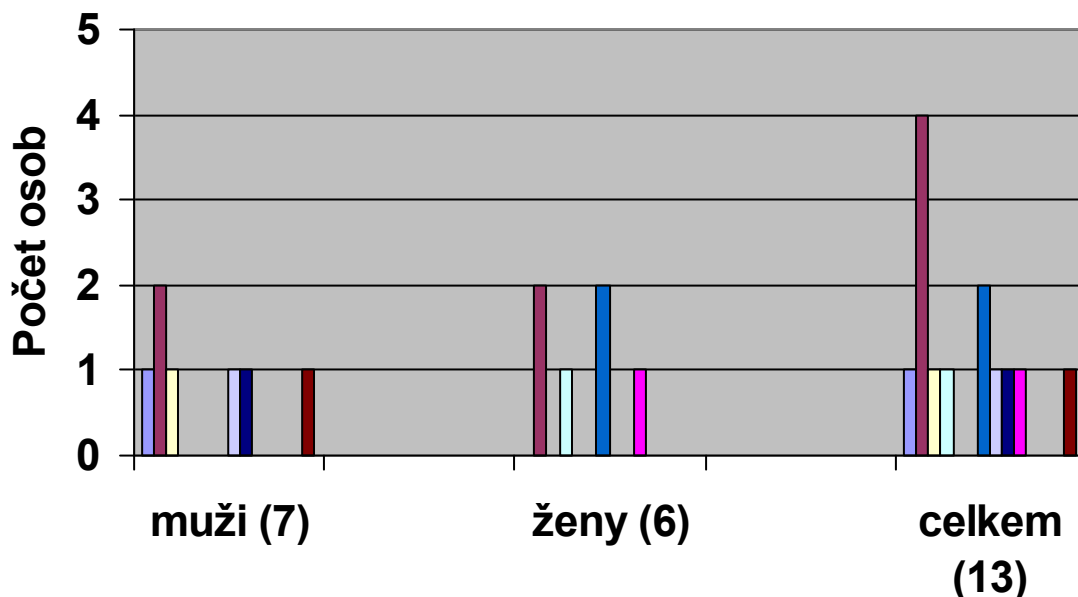
představy“ (u jedné osoby). Čtvrtý okruh zahrnuje blíže nspecifikované „**dobré vyhlídky do budoucnosti a spokojenost**“ (napsalo osm osob). Velmi zajímavým, pátým, okruhem jsou odpovědi týkající se „**představ velké výhry a následnou představa o celkové změně života**“ (uvedly tři osoby). Další odpovědi zahrnují „**studentský život**“ (u dvou osob) a dvě odpovědi byly nečitelné.

Na následující straně zjišťuje tabulka označená číslem 2.13a. vztah mezi úmyslem hráče s hraním přestat nebo jej omezit a jeho plány do budoucna.

Tab. 2.13a.: Plány nebo představy o budoucnosti těch hráčů, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že *plánují* s hraním přestat nebo jej omezit. (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že *plánují* s hraním přestat nebo jej omezit.)

představy o budoucnosti u hráčů, kteří uvedli, že s hraním <i>plánují</i> přestat nebo jej omezit	muži (7)	ženy (6)	celkem (13)
Dobré vyhlídky, spokojenost (blíže nespecifikované)	1	0	1
Neurčité představy	2	2	4
Rozvod, rozchod	1	0	1
Představa velké výhry a následná celková změna života	0	1	1
Najít si partnera, založit rodinu	0	0	0
Postavit dům, koupit nemovitost	0	0	0
Kariéra a rodina	0	2	2
Studentský život	1	0	1
Současný rodinný život, výchova dětí	1	0	1
Najít si zaměstnání nebo změna zaměstnání	0	1	1
Pesimistické představy	0	0	0
Ukončit studium, najít si zaměstnání	0	0	0
Ukončit studium, najít si zaměstnání, postavit dům, založit rodinu	0	0	0
Nečitelné	1	0	1

2.13a.: Plány nebo představy o budoucnosti těch hráčů, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že *plánují* s hraním přestat nebo jej omezit. (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že *plánují* s hraním přestat nebo jej omezit.)

Respondenti dotazníku, kteří uvedli, že s hraním plánují přestat nebo jej omezit, uvedli ve čtyřech případech neurčité představy (jako je např. odpověď „ještě nevím“, „nechám se překvapat“ aj.). Dvě osoby uvedly představy o budoucnosti v oblasti rodiny a zaměstnání, další možnosti byly zastoupeny po jedné osobě: dobré vyhlídky do budoucnosti, rozvod, představa velké výhry a následná celková změna života,

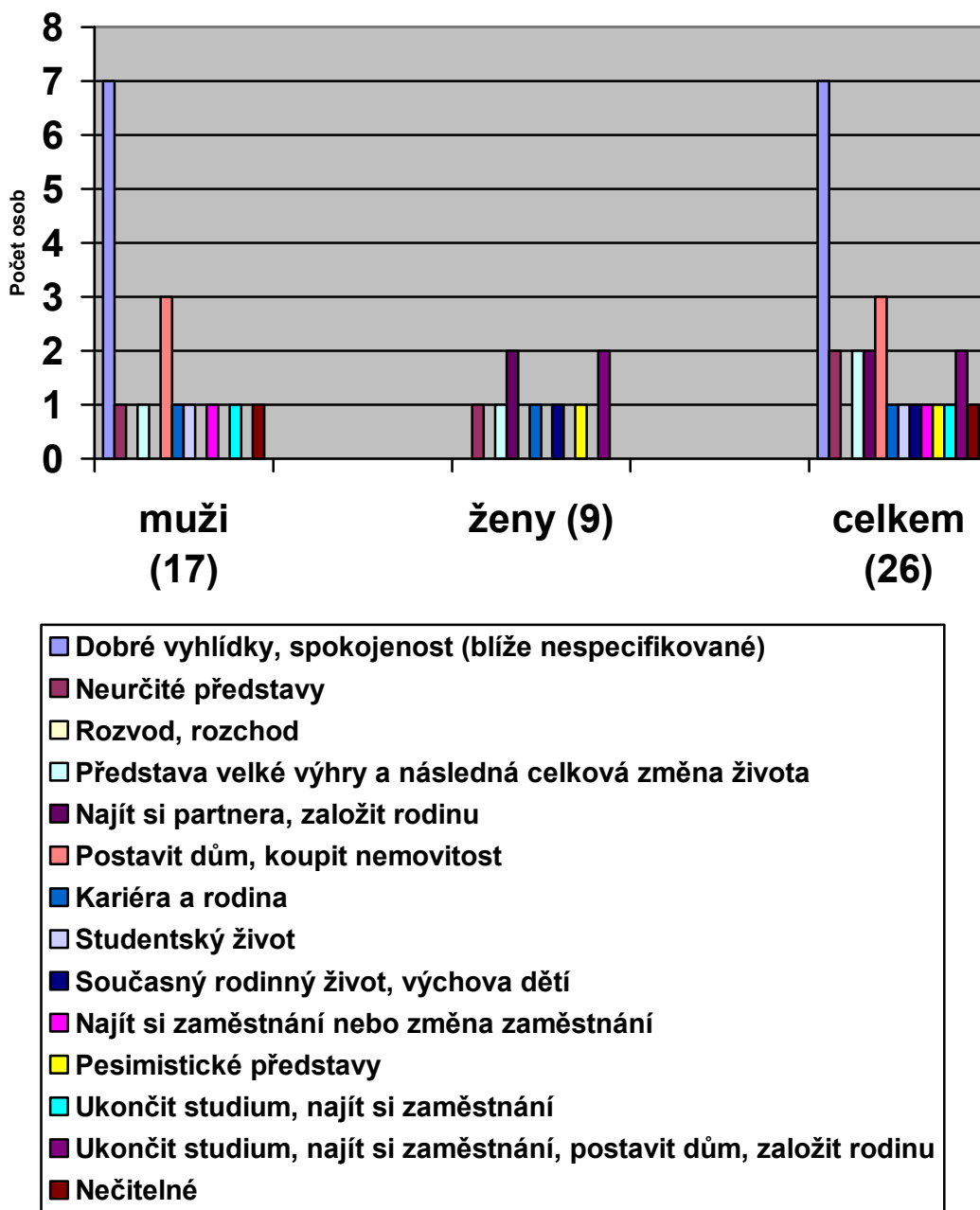
studentský život, současný rodinný život a výchova dětí, nalezení zaměstnání. Jedna odpověď byla nečitelná.

Tabulka 2.13b. na další straně uvádí plány do budoucnosti u osob, které s hraním neplánují přestat.

Tab. 2.13b.: Plány nebo představy o budoucnosti těch hráčů, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že *neplánují* s hraním přestat nebo jej omezit. (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že *neplánují* s hraním přestat nebo jej omezit.)

představy o budoucnosti u hráčů, kteří uvedli, že s hraním <i>neplánují</i> přestat nebo jej omezit	muži (17)	ženy (9)	celkem (26)
Dobré vyhlídky, spokojenost (blíže nespecifikované)	7	0	7
Neurčité představy	1	1	2
Rozvod, rozchod	0	0	0
Představa velké výhry a následná celková změna života	1	1	2
Najít si partnera, založit rodinu	0	2	2
Postavit dům, koupit nemovitost	3	0	3
Kariéra a rodina	1	1	1
Studentský život	1	0	1
Současný rodinný život, výchova dětí	0	1	1
Najít si zaměstnání nebo změna zaměstnání	1	0	1
Pesimistické představy	0	1	1
Ukončit studium, najít si zaměstnání	1	0	1
Ukončit studium, najít si zaměstnání, postavit dům, založit rodinu	0	2	2
Nečitelné	1	0	1

2.13b.: Plány nebo představy o budoucnosti těch hráčů, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že *neplánují* s hraním přestat nebo jej omezit. (Čísla v závorce udávají počet osob, které v dotazníku uvedly, že *neplánují* s hraním přestat nebo jej omezit.)

Respondenti dotazníku, kteří uvedli, že s hraním neplánují přestat nebo jej omezit, uvedli v sedmi případech dobré vyhlídky a spokojenost, ve třech případech přání postavit dům nebo koupit byt, popř. chatu, dvě osoby uvedly neurčité představy a další dvě osoby představu velké výhry a následnou celkovou změnu života. Dvě ženy si chtějí najít partnera, popř.založit rodinu, jedna osoba chce skloubit zaměstnání s rodinou. Další

respondent si svoji nejbližší budoucnost představuje jako vysokoškolský student, se současným rodinným životem a výchovou dětí je spokojena jedna osoba. Jeden respondent si chce najít zaměstnání, tři respondenti chtějí ukončit své studium a najít si dobře placenou práci. Jeden dotázaný uvedl, že svou budoucnost vidí spíše pesimisticky. Jedna odpověď byla nečitelná.

3. DISKUSE

Na následujících řádcích uvádím problémy, které se objevily v průběhu výzkumné sondy a shrnuji podstatné výsledky a jejich interpretaci.

3.1. Interpretace dotazníků, problémové otázky a jejich formulace

Ačkoliv byl dotazník konzultován s několika odborníky a ještě před zahájením sondy vyplněn dvěma hráči, aby se odstranily případné chyby a nejasnosti, přesto se během sondy ukázaly některé jeho nedostatky, ale i výhody.

V první řadě nastal problém s interpretací některých otázek. Je všeobecně známo, že každý člověk si stejnou otázku může vyložit jinak. Žádný problém naopak nebyl u otázek na nejvyšší prohry nebo výhry, ačkoliv zpočátku se právě tyto otázky zdály být nejsložitější. Hráči uváděli přesné částky, někdy i se zaokrouhlením na koruny.

Největším problémem byla otázka č. 7, která zjišťovala průměrně prohranou sumu za určité období. Z důvodu neovlivňování odpovědi nebylo výslovně uvedeno, za jaké období má být daná částka zprůměrnována (např. za týden, měsíc atd.) anebo zda to má být průměrně prohraná částka za jednu epizodu hraní. Někteří hráči ovšem uvedli jen sumu, ale neuvedli již za jaké období. Výpočet průměrně prohraných peněz není pravděpodobně optimálním řešením, překvapivé bylo to, že hráči neměli vlastní evidenci prohraných peněz, nevěděli tedy přibližně zda jsou v plusových nebo v minusových položkách. Tento problém by se dal jistě odstranit jinou formulací otázky, ovšem někteří hráči uvedli, že hrají třeba jen několikrát roka. Pokud by takový hráč měl odpovědět na otázku „Kolik peněz průměrně prohrajete za měsíc?“, měl by správně prohrané peníze rozpočítat na jednotlivé měsíce, ačkoliv tak často nehraje a to by bylo velmi matoucí.

Další, pro hráče problémovou otázkou, se ukázala být jedenáctá otázka týkající se budoucnosti („Jak si představujete svoji nejbližší budoucnost - v práci, ve škole, v rodině apod.)?“ Devět ze čtyřiceti získaných dotazníků obsahovalo neurčité odpovědi

jako je „Nevím“, „Nijak“, „Doma“ apod. nebo nereálné představy o velké výhře a následné absolutní změně života. Tento výsledek nepovažuji za zcela náhodný. Jak mi sdělil prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc v Psychiatrické léčebně v Bohnicích na jednom z mnoha setkání Anonymních hráčů, hráče není třeba naučit „jen“ přestat hrát, ale naučit jej i začít žít jiným způsobem, než byl dosud zvyklý. Při návštěvách Anonymních hráčů byla dobře pozorovatelná absence plánů do budoucna, rozpad rodiny a věnování se pouze své zálibě. Jelikož životní styl hráče vedl k jeho závislosti, je třeba jej změnit. U neurčitých odpovědí je však třeba brát v úvahu i jiné faktory, jako je neochota respondentů odpovídat, stud, ochrana vlastního soukromí aj.

Největším problémem dotazníku může být ovšem dotazník samý. Ve většině případů se hráči o svém hraní neradi bavili, dotazník se tedy zdál být nejlepším, byť ne tím nejoptimálnějším řešením. Za nejlepší východisko by mohlo být považováno dlouhodobé nezúčastněné, popřípadě zúčastněné pozorování nebo začlenění badatele do hráčské komunity. Toto řešení by ovšem vyžadovalo zcela jiné prostředky, které nebyly v možnostech této bakalářské práce.

Za další problém, který by měl být v dalším budoucím výzkumu odstraněn, je počáteční chybný předpoklad o hráčské komunitě a o návštěvnicích heren jako celku. Ze zahraniční literatury je velmi dobře známo, že existují hráči se silnou závislostí na gamblingu (severe problem gambling), hráči s mírnou závislostí (mild problem gambling – může se jednat o přechodné stadium k závažnější formě patologického hráčství), tak i hráči, kteří hrají bez vyvinuté závislosti na gamblingu (non-problem gambling) nebo hráči profesionální. Jelikož byla takováto sonda uskutečněna vůbec poprvé, nebylo jasné, jaké je složení hráčů v herně, kolik se dá předpokládat hráčů s vysokou mírou závislosti či hráčů na gamblingu nezávislých apod. Obrovskou nevýhodou se tak opět ukázal být dotazník samotný. Hráčům s velkou závislostí by jistě bylo rozumné položit jiné nebo doplňující otázky než hráčům „rekreačním“ apod. Do dalšího budoucího výzkumu proto bude nezbytné začlenit řízené rozhovory s hráči pod vedením odborníka na patologické hráčství. Problémem však stále zůstává, jak určit míru závislosti hráče. Určit, o jak závislého hráče se jedná, by mohl jedině zkušený terapeut na patologické hráčství rozhovorem s hazardním hráčem.

Jako skriningový nástroj patologického hráčství doporučují Johnson a spol. (1997) následující dvě otázky:

1. Cítil jste někdy potřebu vyhrávat více a více peněz?
2. Musel jste někdy lidem, kteří jsou pro vás důležití, kvůli hazardní hře lhát?

Dvě kladné odpovědi pravděpodobně znamenají patologické hráčství. Tyto dvě otázky by měly být do dalších dotazníků začleněny.

Výzkumná sonda do života patologických hráčů v Rychnově nad Kněžnou ukázala, jak je problematika hráčství v České republice neprozkoumaným terénem. Nevýhodou ovšem zůstává, že se nebylo možné opřít o dřívější výzkumné sondy. Výzkumná sonda proto obsahuje mnohé chyby, omyly a špatné předpoklady, kterých si je badatel vědom. Na druhé straně může sonda sloužit jako dobrý **pilotní výzkum** pro další pokračování v podobných výzkumných sondách.

Tato výzkumná sonda může být tedy označena za pilotní sondu nebo mapující studii a její výsledky a poznatky mohou sloužit jako cenné zkušenosti pro další pokračování. Pokračování ve výzkumné sondě hazardního hráčství v České republice je naplánováno na diplomovou práci.

Dalším problémem se ukázalo prostředí, kde hráči dotazníky vyplňovali, tedy prostředí samotné herny. Ačkoliv studie si kladla za úkol zmapovat hráče v jeho prostředí, tedy v herně, ukázaly se mnohé nevýhody tohoto postupu. Jak už bylo řečeno, problémové hráčství jde často ruku v ruce s alkoholismem nebo s jinou závislostí na omamných látkách. Další nevýhodou mohlo být nedbalé vyplňování dotazníku (někdy se tak zdá např. u otázek finančních), nebo stud, či potřeba chránit své soukromí. Někteří hráči se při vyplňování dotazníku mohly také tzv. hecovat. Na druhou stranu výhodou se zdá ta skutečnost, že hráči, kteří dotazník byly ochotni vyplnit, se za hráče považují a ve většině případech se se svým hráčstvím netají. Možné klamání ze strany respondentů si je třeba připustit, ovšem i to už může o mnohém vypovídat a tento jev je vlastně nevyhnutelnou součástí podobné mapující studie. V budoucím výzkumu, který je plánován na diplomovou práci, budou především zařazeny otázky na závažnost hazardního hráčství, tedy na jeho intenzitu.

O problematice výběru lokality je pojednáno v oddíle 2.

3.2. Shrnutí podstatných výsledků a jejich interpretace

Pokud bychom měli určit typického hráče podle výsledků této výzkumné sondy v Rychnově nad Kněžnou v období od prosince 2006 do května 2007, závěr by byl následující - typickým hráčem je muž se středoškolským vzděláním s maturitou ve věku od osmnácti do dvaceti šesti let. Tento muž hraje jedenkrát až dvakrát týdně pro zábavu nebo pro možnost nějaké pěkné výhry a domnívá se, že své hraní má pod kontrolou a že s ním může kdykoliv přestat nebo jej omezit. Muž by zároveň s hraním přestat neplánoval, ani by neměl v plánu jej omezit. I přes poměrně vysokou frekvenci hraní se kvůli tomu dosud nikdy nezadlužil. V souvislosti s hazardním hráčstvím nezažil špatnou zkušenost, ani si nezpůsobil jiné problémy. Tento hráč průměrně prohraje mezi 20 – 2 000 Kč (za blíže nespecifikované časové období) a nebo také podle své finanční situace. Nejvíce jednorázově prohrál 2 000 – 5 000 Kč a nejvíce vyhrál 1 000 – 6 000 Kč. Svou budoucnost si představuje dobře, je spokojený.

Většina hazardních hráčů v této mapující studii (necelých 73%) z nabízených možností uvedla, že hraje „pro zábavu“. Tento výsledek může znamenat, že pokud by tito, většinou mladí lidé, měli možnost strávit svůj volný čas kvalitněji, nevyhledávali by tolik prostředí heren a neměli by potřebu zabavit se u automatů. Je pravda, že v menším městě, jakým je Rychnov nad Kněžnou, není tolik možností vyžití pro mladé lidi, především pokud jde o kulturu. Pro ověření této hypotézy by proto bylo zapotřebí provést podobnou studii ve větším městě a zjistit tak skladbu hráčů v oblastech, kde jsou nabízené a dostupné možnosti trávení volného času bohatší.

V této studii vyšel další velmi zajímavý výsledek. Celých 85% dotázaných osob se domnívá, že své hazardní hraní má zcela pod kontrolou a že může kdykoliv přestat. Druhou nejčastější odpovědí (na prvním místě byly odpovědi neurčité, slovní) na intenzitu a frekvenci hraní přitom byla odpověď hraní jedenkrát až dvakrát týdně (25%).

Poměrně vysokým číslem je údaj 65% dotázaných osob, které neplánují s hraním přestat ani jej omezit. Podle tohoto výsledku se zdá (a i podle obrazu typického hráče vykresleného v úvodu kapitoly), že hráči jsou s tímto stavem vlastně spokojeni. To by mohlo odporovat hypotéze, že kdyby se hráčům nabídla lepší možnost kvalitního trávení volného času, stejně by ji nevyužili. V tomto ohledu by byla přínosná longitudinální

studie, která by mohla zjistit, jak by větší, kvalitnější a dostupná nabídka trávení volného času ovlivnila skladbu a počet hráčů v hernách nebo zda by působila alespoň preventivně.

V dotazníkovém šetření uvedlo 72,5% dotázaných hráčů, že se kvůli hazardnímu hraní dosud ještě nikdy nezadlužili. Tito hráči přitom jako nejčastěji uvedenou odpověď na otázku, která se ptala na frekvenci hraní uvedli, že hrají jedenkrát až dvakrát týdně. To je poměrně vysoké číslo. Naopak hráči, kteří se již někdy v souvislosti s hazardním hraním zadlužili (28% dotázaných hráčů) nejčastěji uvedlo, že hrají sedmkrát nebo desetkrát týdně.

Zajímavým výsledkem je také složení hráčů v hernách v Rychnově nad Kněžnou, jak už bylo uvedeno výše v problematice dotazníku. Chybný počáteční předpoklad studie, že všichni hráči v hernách hrají přibližně stejně intenzivně, se ukázal jako mylný. Skladba hazardních hráčů je velmi různorodá a potřeba zařazení screeningových otázek na vážnost problémového hráčství v dalších dotaznících je podstatná. I toto zjištění je však cenným přínosem výzkumu.

Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc., jak již bylo zmíněno v kapitole o mýtech v problémovém hráčství, zmiňuje „blud o velké výhře“. V mapující studii uvedlo 7,5% hráčů představu o velké výhře a následné absolutní změně života jako odpověď na otázku „Jak si představujete vaši nejbližší budoucnost? (v práci, ve škole, v rodině apod.)“ Patologický hráč také může hrát podle prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc., ze vzdoru, „na just“. Tuto možnost, tedy hraní ze vzdoru, neuvedla ve výzkumné sondě do života hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou žádná osoba. Důvodem může být chybné pochopení otázky nebo absence těchto pocitů u dotázaných hráčů.

Ve studii zmiňované v kapitole 1.3.3. (Nešpor, K. a Csémy, L.: Kolik je v České republice patologických hráčů? Časopis Lékařů českých, 2005, vol. 144, no. 10, p. 706 – 707) je konstatováno, že má hazardní průmysl v České republice stoupající tendenci. To lze např. v Rychnově nad Kněžnou dobře pozorovat nárůstem nových heren a návštěvností. Podle této zprávy má počet tzv. „výherních“ automatů v České republice v roce 2005 přesáhnout 50 000 kusů, tedy přibližně 1 kus na 200 obyvatel. Např. v sousedním Německu je to 1 kus na 500 obyvatel.

V Rychnově nad Kněžnou to v době mapující studie (tedy od prosince 2006 do května 2007) byl 1 automat na 89 obyvatel, včetně nezletilých. S porovnáním s výše uvedenými údaji je to velmi vysoké číslo, nehledě na to, že v době probíhání mapovací studie byla v Rychnově nad Kněžnou ve výstavbě další herna v centru města.

Za zmínku také stojí, že v průběhu studie byla pozorována menší ochota žen na dotazníky odpovídat. Důvody se můžeme pouze domnívat. Přesto je jasné, že problémové hráčství rozhodně není pouze výsadou mužů. Rozdíly v užívání návykových látek a v problémovém hráčství se bohužel u jednotlivých pohlaví vyrovnávají. Celkově bylo při realizování studie velmi těžké objevit hráče, kteří byli ochotni o svém hráčství mluvit. Dotazník byl distribuován mnoha hráčům, cca 100 výtisků, vyplnit se jich ovšem podařilo pouze čtyřicet. Někteří hráči se zase se mnou byli ochotni o své vášni bavit, ale dotazník vyplnit nechtěli. Jeden hazardní hráč mi sdělil, že při takovýchto rozhovorech nebo vyplňování dotazníku je nebezpečí, že by prozradil svůj „systém“ hraní na automatech.

3.3. Teze do budoucna a přínos mapující studie

Téma problémového hráčství ze světa ani z České republiky nezmizí, naopak bude nadále přibývat. Pro zájemce o tento obor proto nabízí široké pole působnosti. Je třeba načerpat nové zkušenosti v léčbě patologického hráčství v zahraničí (např. ve Spojených Státech) a aplikovat je na české poměry. Léčba patologického hráčství není v České republice příliš úspěšná. Na vině je mj. česká legislativa. Zdá se, že ta hazardní hru spíše podporuje, než že by se jí snažila zamezit (viz. např. uvedené zisky státu z provozování hazardních her v České republice v oddíle 1 bakalářské práce). Ovšem tato politika je velmi krátkozraká.

Z krátkodobého hlediska se může zdát provozování hazardních her státem pro stát přínosné (alespoň co se finanční oblasti týče), z dlouhodobého hlediska je to však věc velmi prodělečná. Jak už jsem psala v oddíle 1 bakalářské práce, podle studie provedené ve Wisconsinu stojí každý patologický hráč Americkou společností téměř 10 000 dolarů ročně na zdravotní péči, sociální péči a výdaje v trestním právu (Thompson, Gazel a

Rickman 1996, in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000). Podle výzkumu provedeném na Chicagské univerzitě jsou výdaje na zdravotní péči pro patologické hráče o 1200 dolarů ročně vyšší než výdaje na srovnatelné jedince, kteří problémy s hazardem nemají (National Opinion Research Center 1999, in: Federman E., Drebing Ch., Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000). Na univerzitě v Illinois odhadl profesor Kindt „že za každý dolar, který si stát z hraní inkasuje, zaplatí tři dolary na výdaje na společenské působení proti hazardu a na systém trestního práva (New York Times 25.9. 1995, in: Federman E. and Drebing Ch. and Krebs Ch.: *Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers*, New Harbinger Publication, Inc. 2000).

Podobné údaje pro Českou republiku nejsou známy, dá se ale předpokládat, že tyto údaje budou, při přepočítání na poměry v České republice, v budoucnosti podobné.

Ve Spojených Státech se např. osvědčila metoda léčby patologického hráčství, která se nazývá „controlled – gambling“ (kontrolované hráčství). Tato metoda však úzce spolupracuje s tamní legislativou, která ve většině státech hraní zakazuje nebo omezuje. Taková metoda léčby proto zatím není v České republice možná.

Přínosem této mapující studie mohou být nejen zjištěné výsledky o obrazu hazardního hráče a o celkové situaci hazardního hráčství, ale i připomenutí této problematiky, ve které je možné udělat mnoho nového a užitečného. Jako příklad mohu v této souvislosti uvést projekt návrhu nové legislativy týkající se sledované oblasti. Užitečná by byla také výuka prevence problémového hráčství na školách v rámci osvěty o závislostech. Ačkoliv na některých školách probíhají takové preventivní programy, které slouží k osvětě v oblasti návykových látek jako je alkohol nebo marihuana, problémového hráčství bývá většinou výrazně opomíjeno. I pro vážné zájemce o studium na vysokých školách není v České republice příliš možností. Z těchto důvodů zůstává problémové hráčství na okraji zájmu politické reprezentace i veřejnosti.

ZÁVĚR

Přes veškeré problémy, se kterými se tato sonda musela potýkat, se podařilo udělat mapující studii, která může být přínosem pro další podobné výzkumy. Za největší klad je možno považovat zjištění vzorku hráčské populace v hernách v Rychnově nad Kněžnou. Do budoucna je třeba v problematice patologického hráčství v České republice udělat ještě mnohé a zejména se inspirovat těmi státy, které mají s jeho léčbou výrazně lepší výsledky.

POUŽITÁ LITERATURA:

Knihy a studie:

APA: *APA Dictionary of Psychology*, APA 2006

Dowling, N. and Smith, D. and Trang, T.: **Treatment of Female Pathological Gambling: The Efficacy of a Cognitive-Behavioural Approach**, Springer Science and Business Media, Inc. 2006

Federman E., Drebing Ch., Krebs Ch.: **Don't Leave It to Chance – A Guide For Families of Problem Gamblers**, New Harbinger Publication, Inc. 2000

Kebza, V.: *Psychosociální determinanty zdraví*, Academia, Praha 2005

Křivohlavý, J.: *Psychologie zdraví*, Portál, Praha 2003

Ladouceur R., Lachance S.: **Overcoming Pathological Gambling**, Oxford University Press 2007

Ladouceur R., Lachance S.: **Overcoming Your Pathological Gambling Wordbook**, Oxford University Press 2007

Nešpor, K a Csémy, L.: *Bažení (craving): Společný rys mnoha závislostí a způsoby zvládnání*, Sportpropag, Praha, 1999

Nešpor, K.: *Vaše děti a návykové látky*, Praha, Portál, 2001

Nešpor a Provazníková: *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami*, Praha, Fortuna 1996

Nešpor, K. (1,2,3), Csémy, L. (4,2) Prokeš, B. (1), Matanelli, O. (1), Mráčková, E. (1): **Alkohol, drogy, hazardní hra a život ohrožující události. Součást Evropského akčního plánu o alkoholu Světové zdravotnické organizace.** 1. Psychiatrická léčebna Bohnice 2. Státní zdravotní ústav 3. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví 4. Psychiatrické centrum Praha

Nešpor, K.: **Návykové chování a závislost.** 2. vyd. upr. Praha, Portál 2003

Nešpor, K.: **Už jsem prohrál dost: Příručka pro ty,co mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet,** Praha: Sportpropag, 2006

Internetové odkazy:

www.pravo.flashnews.cz/03/49/15.html; 28.6.2007
www.profit.cz/clanek.php?iArt=7557; 28.6.2007
<http://www.addictionrecov.org/southoak.htm>; 25.6.07
<http://www.gamblersanonymous.org/20questions.html>; 25.6.07
<http://www.zdravi4u.cz/view.php?cisloclanku=2005010704>; 25.6.07
http://www.ct24.cz/zpravy/index_view.php?id=209101, 30.03.2007
<http://www.ncpgambling.org>; 25.6.07
<http://www.psych.org>; 25.6.07
<http://www.addictionrecov.org/southoak.htm>; 25.6.07
<http://www.gamblersanonymous.org/recovery.html>; 25.6.07
<http://www.plbohnice.cz/nedor>, 26.6.07
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/loterie_32713.html; 25.6.07
http://www.ct24.cz/index_view.php?id=217231; 25.6.07
http://www.ct24.cz/zpravy/index_view.php?id=209101, 30.03.2007
<http://www.gamblersanonymous.org/recovery.html>; 25.6.07
<http://www.mfcr.cz/>; 25.6.07

Časopisy:

Ciarrocchi, J. and Richardson, R.: **Profile of compulsive gamblers in treatment: Update and comparisons** *Journal of Gambling Studies*, Volume 5, Number 1 / March, 1989, Pages 53-65

Časopis Praktický lékař, 85, 2005, 2. s- 87-88

Časopis Lékařů českých, 144, 2005, 10, s. 706-707

Echeburúa, E., Fernández-Montalvo, J., Báez, C.: **Relapse prevention in the treatment of slot machine pathological gambling: Long-term outcome**, *Behavior Therapy*, 31, 2000 p. 351-364

Ladouceur, R., Sylvain, C., Boutin, C., Lachance, S., Doucet, C., Leblond, J.: **Group therapy for pathological gamblers: A cognitive approach**, *Behaviour Research and Therapy*, 41, 2003, p.587-596

Ladouceur, R., Sylvain, C., Boutin, C., Lachance, S., Doucet, C., Leblond, J., Jaceques, C.: **Cognitive treatment of pathological gambling**, *Journal of Nervous and Mental Disease*,

189, 2001, p.774-780

López Viets, V. C., Miller, W. R.: **Treatment approaches for pathological gamblers**,
Clinical Psychology Review, 17, 1997, p.689-702

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1 – Dotazník, na jehož základě bylo provedeno dotazníkové šetření pro výzkumnou sondu hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou.....	106
PŘÍLOHA 2 - Tabulka 1.1.2b: Dotazník na patologické hráčství organizace Gamblers Anonymous.....	108
PŘÍLOHA 3 - Dotazník na patologické hráčství „South Oaks Gambling Screen“.....	109
PŘÍLOHA 4 - Adresy a telefony zařízení zabývající se léčbou návykových nemocí.....	112
PŘÍLOHA 5 – Zpracované dotazníky, muži.....	115
PŘÍLOHA 6 – Zpracované dotazníky, ženy.....	129

PŘÍLOHA 1 – Dotazník, na jehož základě bylo provedeno dotazníkové šetření pro výzkumnou sondu hazardních hráčů v Rychnově nad Kněžnou

Dotazník pro hráče

Vyplněním tohoto dotazníku přispějete ke zmapování hráčství v České Republice. Děkujeme.

Věk:

Pohlaví (zakroužkujte): žena muž

Vzdělání (zakroužkujte): základní středoškolské s maturitou výuční list VŠ

Povolání:

1) Jak často hrajete?

2) Myslíte si, že své hraní máte pod kontrolou? (že můžete kdykoli zcela přestat?)

3) Proč hrajete? Můžete zaškrtnout více možností:

- Pro zábavu
- Z nudy
- Pro potěšení
- Chci vyhrát balík peněz
- Pro uvolnění
- Protože hrají kamarádi
- Pro pocit svobody
- Ze vzdoru
- Jiné (doplňte).....

4) Plánujete v nejbližší době s hraním přestat nebo jej omezit?

5) Pokud ano, kdy asi? Zaškrtněte:

- Do týdne
- Do měsíce
- Do půl roku
- Ještě nevím, ale mám to v plánu

6) Jaký byl váš nejhorší zážitek v souvislosti s hraním? (způsobilo vám hraní již nějaké problémy?)

7) Kolik peněz průměrně prohrajete za měsíc?

8) Jakou nejvyšší částku jste dosud jednorázově prohrál?

9) Jakou nejvyšší částku jste dosud vyhrál?

10) Už jste se někdy kvůli hraní zadlužil? Pokud ano, uveďte prosím přibližnou částku.

11) Jak si představujete vaši nejbližší budoucnost? (v práci, ve škole, v rodině apod.)

PŘÍLOHA 2 - Tabulka 1.1.2b: Dotazník na patologické hráčství

organizace Gamblers Anonymous.

(zdroj: <http://www.gamblersanonymous.org/20questions.html>; 25.6.07)

1. Ztrácíte často kvůli hazardní hře čas?
2. Učinila hazardní hra váš život doma nešťastný?
3. Poškodila hazardní hra vaši pověst?
4. Cítíte po hazardní hře výčitky svědomí?
5. Hrál jste někdy proto, abyste získal peníze, jimiž byste zaplatil dluhy nebo vyřešil finanční těžkosti?
6. Zmenšilo hazardní hraní vaši ctižádost a výkonnost?
7. Když prohrajete, máte pocit, že se musíte co nejdříve vrátit a vyhrát, co jste prohrál?
8. Když vyhrajete, máte silnou touhu se ke hře vrátit a vyhrát ještě víc?
9. Hrajete často tak dlouho, dokud neprohrajete poslední peníze?
10. Půjčil jste si někdy proto, abyste financoval hru?
11. Prodal jste někdy něco, abyste financoval hru?
12. Nechce se vám používat peníze ze hry pro normální účely?
13. Způsobila hazardní hra to, že se nestaráte o prospěch rodiny?
14. Hrál jste někdy déle, než jste měl původně v úmyslu?
15. Hrál jste někdy, abyste unikl trápení a starostem?
16. Spáchal jste někdy, nebo jste někdy uvažoval o spáchání nezákonného činu, abyste financoval hru?
17. Působí vám hra potíže se spaním?
18. Vedou hádky, nespokojenost nebo zklamání k tomu, že ve vás vzniká touha hrát?
19. Když se na vás usměje štěstí, cítíte touhu to oslavit pár hodinami hry?
20. Uvažoval jste někdy o sebezničení v důsledku hazardní hry?

Patologický hráč většinou odpoví kladně na 7 nebo více otázek.

PŘÍLOHA 3 - Dotazník na patologické hráčství „South Oaks Gambling Screen“

(zdroj: <http://www.addictionrecov.org/southoak.htm>; 25.6.07.)

1. Označte, prosím, který z následujících druhů hry jste ve svém životě provozoval. U každého typu zatrhněte

„vůbec“, „méně než 1x týdně“ nebo „1x týdně a více“.

- a/ hraní karet pro peníze: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- b/ sázky na koně, psí dostihy nebo jiná zvířata: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- c/ sázky na sportovní výsledky: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- d/ hra s kostkami o peníze: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- e/ hra v kasinu: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- f/ loterie, sázení čísel: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- g/ bingo pro peníze: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- h/ hra na burze, trhu s komoditami apod.: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- i/ tzv. výherní automaty, pokrové automaty a jiné přístroje na hazardní hru: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- j/ kuželky, střelba, golf nebo jiná hra vyžadující dovednost pro peníze: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- k/ jiné hry pracující s papírem než jsou uvedené výše: vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více
- l/ jiná forma hry než ty, které jsou uvedené výše (upřesněte prosím jaká): vůbec – méně než 1x týdně – 1x týdně a více

2. S jakým největším množstvím peněz jste hrál v jediném dni?

Nikdy jsem nehrál

Do 10 Kč

Více než 10 a méně než 100 Kč

Více než 100 a méně než 1000 Kč

Více než 1000 Kč a méně než 10 000 Kč

Více než 10 000 a méně než 100 000 Kč

Více než 100 000 Kč

3. Zaškrtněte ty lidi ve svém životě, kteří mají nebo měli problém s hrou?

Otec nebo matka

Manželka nebo partner

Bratr nebo sestra

Dítě

Prarodič

Jiný příbuzný

Přítel nebo někdo jiný významný v mém životě

4. Když hrajete, jak často se vracíte zpátky druhý den, abyste nazpět vyhrál peníze, které jste prohrál?

Nikdy

Někdy (méně než v polovině případů, kdy prohrají)

Většinou, když prohrají

Pokaždé, když prohrají

5. *Stalo se někdy, že jste tvrdil, že jste vyhrál, ale nebylo to tak, vlastně jste prohrál?*

Nikdy (nebo jsem nikdy hazardně nehrál)

Ano, méně než v polovině případů, kdy jsem prohrál

Ano, většinou

6. *Měl jste někdy pocit, že vám hra působí problémy?*

Ne

Ano

V minulosti, ale ne nyní

7. *Hrál jste někdy víc, než jste chtěl?*

Ano – Ne

8. *Kritizovali lidé někdy Vaši hru nebo Vám říkali, že máte se hrou problém, ať už jste jim dal za pravdu nebo ne?*

Ano – Ne

9. *Cítil jste se někdy provinile kvůli hře nebo kvůli tomu, co se během hry stalo?*

Ano – Ne

10. *Cítil jste někdy, že chcete s hrou přestat, ale měl jste dojem, že to nedokážete?*

Ano – Ne

11. *Stalo se někdy, že jste ukryval tikety, sázenky, vyhrané peníze nebo jiné známky hry před manželkou, dětmi nebo jinými lidmi, kteří jsou pro Vás důležití?*

Ano – Ne

12. *Pohádal jste se někdy s lidmi, s nimiž žijete, kvůli způsobu, jak nakládáte s penězi?*

Ano – Ne

13. *Jestliže jste odpověděl na otázku 12 kladně: Týkaly se hádky kvůli penězům někdy hry?*

Ano – Ne

14. *Půjčil jste si někdy od někoho a peníze jste mu nevrátil kvůli hře?*

Ano – Ne

15. *Zameškal jste někdy práci nebo školu kvůli hře?*

Ano – Ne

16. *Jestliže jste si na hru nebo na placení dluhů kvůli hře půjčil, od koho, nebo kde jste si vypůjčil?*

(Zaškrtněte „Ano“ nebo „Ne“ u každého bodu)

a/ z peněz na domácnost... Ano – Ne

b/ od manžela nebo manželky ... Ano – Ne

c/ od jiných příbuzných i ze strany manželky ... Ano – Ne

d/ od bank, spořitelen nebo kreditních společností... Ano – Ne

e/ z kreditní karty... Ano – Ne

f/ od lichvářů... Ano – Ne

- g/ prodal jste akcie, obligace nebo jiné jistiny... Ano – Ne
h/ prodal jste osobní nebo rodinný majetek... Ano – Ne
i/ půjčil jste si z vlastního konta ((zaplatil jste nekrytým šekem)... Ano – Ne
j/ máte možnost půjčit si u sázkaře... Ano – Ne
k/ máte možnost půjčit si v kasinu... Ano – Ne

Hodnocení

Výsledný skór dotazníku vznikne součtem kladných odpovědí na „rizikové“ otázky:

Otázky 1, 2 a 3 se nepočítají

Otázka 4: „Většinou, když prohrají“ nebo „Pokaždé, když prohrají“

Otázka 5: „Ano, méně než v polovině případů, kdy jsem prohrál“ nebo „Ano, většinou“

Otázka 6: „Ano“ nebo „V minulosti, ale ne nyní“

Otázky 7 až 11 „Ano“

Otázka 12 se nepočítá

Otázky 13 až 15 „Ano“

Otázky 16 a/ až 16 i/ „Ano“

Otázka 16 j/ až 16 k/ se nepočítá

(celkem 20 otázek se počítá)

Celkový součet =

0 = žádný problém

1 až 4 body = určitý problém

5 a více bodů = pravděpodobně patologické hráčství

PŘÍLOHA 4 - Adresy a telefony zařízení zabývající se léčbou návykových nemocí

(zdroj: <http://www.zdravi4u.cz/view.php?cislocianku=2005010704>; 25.6.07)

Adresy a telefony zařízení zabývající se léčbou návykových nemocí:

Psychiatrická léčebna Bohnice, Ústavní 91, 181 02 Praha 8:

Muži: pav. 33: tel: 284 016 333, pav. 35: tel: 284 016 235,
Prim. Nešpor: tel: 284 016 249

Doléčovací klub ELPA (pro muže): V úterý 16:45-15:45, účastnit se mohou bývalí i současní pacienti i příbuzní.

Doléčovací skupina pro pacienty i příbuzné: úterý 18:00-19:00 na stanici 31.

Anonymní hráči: pondělí 18:30, pav.31.

Skupina pro patologické hráče: středa od 16:30 na pav.31.

Skupina pro příbuzné: Středy od 16:00, stanice 31 Klub pav. 35: 2. středa v měsíci od 17:00.
*

Ženy: pav. 8: tel: 284 016 655 (Prim. Dvořák), tel: 284 016 208 (odd.). *

Centrum krizové intervence
(nepřetržitý provoz, telefonická pomoc):
tel: 284 016 666

Ambulantní zařízení pro léčbu závislostí v Praze

Praha 1 a Praha-východ, OAT poliklinika Palackého ul. 5, tel: 224947711

Praha 2, Gaudia, Perucká 23, Vinohrady (i hráči) *

Praha 3, Dr. J. Remr, Vinohradské psychocentrum, Praha 3, Slezská 101, tel: 271735640, Dr. Blahutová, Olšanská 7, tel: 271774854, jen alkohol) *

Praha 4, OAT, Rodvínovská 3, tel: 261262831 (neléčí patolog. hráče), ESET, AT poradna, Donovanská 1862, Praha 4, tel: 272922718*

Praha 5, Bieblova 6, tel: 251562224 (Dr. Sobotkiewiczová), Ke zdravotnímu středisku 447/9

Praha 13-Řeřeporyje, bere i mimo Prahu 5, tel: 777565783 (dr. Strašrybková) *

Praha 6, OAT Pod Marjánkou 12 (Břevnov), tel: 233351603*

Praha 7, OAT, Bubenská 3, Praha 7, tel: 233370541 (pondělí a čt.12:30-16:30)*

Praha 8, OAT, U Pazderek 1417, tel: 233557631*

Praha 9, OAT Kytlická 758, tel: 286892964*

Praha 10, OAT, Vilová 16, tel: 274812594 (ne patologičtí hráči)*

SANANIM: Kontaktní centrum, Osadní 2, Praha 7, tel: 283872186, (pro ty, kdo zatím nechtějí přestat brát drogy) *

Denní senatorium: Janovského 26, Praha 7, tel: 20803130 (po krátkodobé léčbě - kdo chtějí abstinovat od drog) *

Doléčovací centrum: Novovysočanská 604A, Praha 9, tel: 284826844 (po delší léčbě - kdo chtějí abstinovat) *

DROP IN, Karolíny Světlé 18, Praha 1, tel: 224802603, metadon tel: 224802603 *

Denní stacionář, Nad Ondřejovem 32, Praha 4, tel: 241444198, 241442793 *

Mgr. Klouček, Centrum následné péče, Holečkova 31, 150 00 Praha 5, tel: 257326080. *

Dr. Frouzová, Vinohradská 14, Praha 2, tel: 224235597 (placené).*

PhDr. Pohl, Poliklinika Černý Most, Praha 9 (i patologičtí hráči): 281914069. *

Kladno: Centr. drogové prev. a krizové pomoci, Kročehlavská 48, tel: 312682177.

OAT Mělník- nemocnice, Bezručova 715, tel: 315670511

Pro děti do 15 let včetně a jejich rodiny: Triangl, Thomayerova nem., pav. G4, tel: 261084012, 261084444.

Pro příbuzné těch, kdo mají návykový problém: Skupina pro příbuzné PLB: pondělí, od 1.10.02 středa 16:00, stanice 31, pan Jílek: Středa 17:30-19:30 (blíže na tel: 737847317) nebo Úvaly Zvláštní škola (vchod zprava), čtvrtek individuálně od 16:30 do 17:15, skupina 17:30-19:15 (zdarma) *

Rodinná poradna Praha 7 U průhodnu 52, Praha 7, tel: 266712317.

Anonymní alkoholici, Anonymní narkomané a Anonymní hráči tel: 224818247 (zde i informace o mimopražských skupinách).

Česky: Na Poříčí 16 Praha 1, pondělí až sobota - vždy od 17:30, čtvrtek a neděle- od 19:00 *

Anglicky: Úterý: 19:30, středa - 19:30, pátek - 12:30, neděle 17:30. *

Anonymní narkomané: středa a pátek od 17:30.

Detoxifikační stanice: Dětská detoxifikační jednotka: Vlašská 36, Praha 1, tel: 257197159, 257197124. *

U Apolináře: tel: 224961/8203*

Detoxifikační jednotky jsou např. i v Brně a v Ústí na Labem.

Některá pobytová zařízení

Apolinář tel: 224961/8203, 224968225, příjem 224968222, amb.224968214, metadon

224968216. * PL Bílá Voda, U Javorníka 1, 790 69 Bílá Voda, tel: 584413208 *

PL Červený Dvůr, Český Krumlov, PSČ 381 01, tel: 380 739131 *

PL Kosmonosy, protialkoholní odd., 293 06 M. Boleslav, tel: 326715711 *

PL Kroměříž, protialkoholní odd., 767 01 Kroměříž, tel: 573314111*

PL Dobřany, protialkoholní odd., 334 41 Dobřany, tel: 377813111*

PL H. Beřkovice, odd. závislostí 411 85 Horní Beřkovice, tel: 416808111 *

Psychiatrická klinika Plzeň, Alej Svobody 80, 323 18 Plzeň, tel: 377813111 *

PL Opava, Olomoucká 88, 746 33 Opava, tel: 553695111 *

PL Brno-Černovice, protialkoholní odd., Húskova 2, 618 32 Brno, tel: 548123111 (primář 319, 404) *

PL Havlíčkův Brod tel: 569478111 *

PL Šternberk, AT oddělení, tel: 587809111 *

PL Jemnice, Budějovická 625, tel: 568450728 *

PL Želiv, tel: 565581226,

Léčebna návykových nemocí v Nechanicích, koedukované, 503 12 Nechanice, tel: 495800951, objednávání: 495833232*
Středisko pro mládež, Čakovická 51, P-9, tel: 6846 275, 6846 276, 6846 277. Pobočka Řevnice, Sádecká 169, tel: 257721795,
PL Lnáře tel: 383495101.

Terapeutické komunity pro závislé na drogách k dlouhodobému pobytu

Nová Ves 55, 46331 Chrastava, tel: 485146988 *
Teen Challenge, pan Tom Lofton, Kodaňská 29, Praha 10, tel: 271743607 *
Sananim, Němčice u Volyně, PSČ 387 18, tel: 383396120 (přijímání přes K-centrum).
Karlov pošta 398 04 Čimelice, tel: 382229655 *
TK Verneřice, tel: 416797069, 602-108454, 5 měsíců, koedukované, 3000 Kč měs. *
ELIM, Hladná, 397 01, Albrechtice n. V., o. Písek, tel: 382288294 *
TK Mukařov (Heliana): tel: 326786149 * Magdaléna, 252 10 Mníšek pod Brdy, tel: 318599124, 603-867384 *
Podcestný Mlýn, Kostelní Vydří 64, 380 01 Dačice, tel: 777 916 273, 384 420 172 *
Žibřidice 135, pošta 46353 Křížany (TK sv. Zdislavy), tel: 244910601, 485178082 *
TK Čeladná, příjem přes K-centrum Ostrava, . od 18let, 60 Kč denně. *
TK Medvědí Kámen, Rybník 77, tel: 379496687 *
TK Sejřek, U Nedvědice 13, 592 62 Sejřek, tel: 566566039

Různé: Armáda spásy, Tusarova 60, Praha 7, tel: 266710477
Ubytovna pro muže: Skloněná 521, Praha 9, tel: 6841317

* Poznámka:

Vzhledem k neposednosti Telecomu dochází často k změnám čísel.
V případě, že by některé z uvedených čísel nefungovalo, dejte nám prosím vědět
(např. na tel: 284016279), abychom mohli čísla aktualizovat.

PŘÍLOHA 5 – Zpracované dotazníky, muži

DOTAZNÍK MUŽI

Prosinec 06 – květen 07

Hráč č. 1

pohlaví, věk	muž, 30 let
vzdělání, povolání	VŠ, učitel
uvedl, že:	
1.	hraje 3x - 4x do měsíce
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	7.hraje pro pocit svobody
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	4.neví však kdy, ale má to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	hraní mu dosud žádné problémy nezpůsobilo
7. průměrně prohraje:	200 - 300 Kč ??
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	1 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	30 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"V pohodě!"

Hráč č. 2

pohlaví, věk	muž, 21 let
vzdělání, povolání	výuční list, povolání neuvedeno
uvedl, že:	
1.	hraje "sem tam"
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.hraje pro zábavu, 9."chci vytáhnout z 20 Kč 50 Kč"
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	2.do týdne
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	prohrál 20 Kč a byl našťvaný
7. průměrně prohraje:	20 měsíčně
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	30 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	0 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	1 000 000 Kč
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Nijak"

Hráč č. 3

pohlaví, věk	muž, věk nečitelný
vzdělání, povolání	VŠ, povolání neuvedeno
uvedl, že:	
1.	hraje denně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.zítří
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Rozchod
7. průměrně prohraje:	20 000 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	300 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	10 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	300 000 Kč (pozn. "auto")
11.nejbližší budoucnost si představuje:	Nečitelné

Hráč č. 4

pohlaví, věk	muž, 45 let
vzdělání, povolání	výuční list, povolání neuvedeno
uvedl, že:	
1.	hraje 6x v týdnu
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	5.pro uvolnění
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	3.do půl roku
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	"ano" (hraní mi již problémy způsobilo)
7. průměrně prohraje:	5 000 Kč za týden
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	32 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	28 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Rozvod"

Hráč č. 5

pohlaví, věk	muž, 38 let
vzdělání, povolání	výuční list, instalatér
uvedl, že:	
1.	hraje 7x v týdnu
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 2. z nudy, 3. Pro potěšení, 4. Chci vyhrát balík peněz, 5.pro uvolnění, 6. Protože hrají kamarádi, 7. Pro pocit svobody, 8. Ze vzdoru
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn:“Ne, jsem spokojen s výdělký“)
5.	0
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Hraní mu již problémy způsobilo (pozn.:“Vzalo mi přítelkyni (omezoval jsem ji), děti (neplatil jsem na ně), ale pořád věřím...)
7. průměrně prohraje:	10 000 Kč ???
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	30 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	48 583, 52 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	200 000 Kč
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Vyhraji a pojedu od toho všeho hodně daleko."

Hráč č. 6

pohlaví, věk	muž, 22 let
vzdělání, povolání	středoškolské s maturitou, výuční list, povolání neuvedl
uvedl, že:	
1.	hraje 1x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	9."vidím, že se dá vyhrát"
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "Ne, hraji málo kdy.")
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Neví
7. průměrně prohraje:	40 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	140 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	1 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Doufám, že to bude pořád stejný."

Hráč č. 7

pohlaví, věk	muž, 29 let
vzdělání, povolání	středoškolské s maturitou, projektorový manažer, stavební dozor investorů
uvedl, že:	
1.	hraje 0 - 1x v týdnu (pozn.:pod vlivem alkoholu)
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu, 5.pro uvolnění
4.	v nejbližší době neví zda chce s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "ano i ne")
5.	0 (pozn.: "možná")
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	"když všichni kolem vyhrávají a já ne."
7. průměrně prohraje:	200 - 1000 Kč ??
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	2 000 - 5 000 Kč (pozn.: "To už je ale dávno.")
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	13 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Chci si časem najít přítelkyni a založit rodinu."

Hráč č. 8

pohlaví, věk	muž (pozn.:svobodný, nezadaný), 25 let
vzdělání, povolání	středoškolské s maturitou, stavbyvedoucí
uvedl, že:	
1.	Hraje 0 - 3x za měsíc (pozn.: "záleží na hladině alkoholu v krvi")
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu, 5.pro uvolnění
4.	v nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "Nemyslím si, že bych musel, ale až budu mít rodinu tak určitě")
5.	0
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	cca 200 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	500 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	3 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Postavit si rodinný dům a mít hodnou manželku, která pochopí mé potřeby."

Hráč č. 9

pohlaví, věk	muž, 20 let
vzdělání, povolání	vzdělání neuvedl, zámečnick
uvedl, že:	
1.	1x v týdnu
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu
4.	v nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	2.do měsíce
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	0 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	6 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	1 500 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Nevím."

Hráč č. 10

pohlaví, věk	muž, 30 let
vzdělání, povolání	středoškolské s maturitou, povolání neuvedl
uvedl, že:	
1.	Občas
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu, 4.chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "nehraju tak často, abych musel omezovat.")
5.	0
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	"Tak to nevím."
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	2 500 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	8 500 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Něco dokázat v práci a udržet si v pohodě rodinu."

Hráč č. 11

pohlaví, věk	muž, 23 let
vzdělání, povolání	středoškolské s maturitou, student VŠ
uvedl, že:	
1.	hraje 2x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 4. Chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	1. Do týdne
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	„Větší suma prohraných peněz.“
7. průměrně prohraje:	5 000 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	7 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	7 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Jako student VŠ.“

Hráč č. 12

pohlaví, věk	Muž, 30 let
vzdělání, povolání	VŠ, stavbyvedoucí
uvedl, že:	
1.	Hraje 1x za dva měsíce(pozn.: "občas častěji")
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu, 5.pro uvolnění
4.	v nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	cca 500 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	2 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	22 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Budeme se mít stále líp.“

Hráč č. 13

pohlaví, věk	muž, 28 let
vzdělání, povolání	středoškolské s maturitou, trenér
uvedl, že:	
1.	hraje 2x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 2. Z nudy, 3. Pro potěšení 4. Chci vyhrát balík peněz, 6. Protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	
7. průměrně prohraje:	0 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	2 500 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	4 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Má budoucnost je velmi dobrá, mám v životě kliku.“

Hráč č. 14

pohlaví, věk	muž, 31 let
vzdělání, povolání	VŠ (2x), trenér
uvedl, že:	
1.	hraje 10x týdně
2.	své hraní nemá pod kontrolou, nemůže kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 2. Z nudy, 3. Pro potěšení 4. Chci vyhrát balík peněz, 6. Protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	500 000 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	2 500 000Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	400 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud zadlužil („Ano 10 000 000 Kč.)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Doma (palace Roma).“

Hráč č. 15

pohlaví, věk	muž, 26 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, montér
uvedl, že:	
1.	„Nahodile“
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 2. Z nudy, 4. Chci vyhrát balík peněz, 6. Protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	„Prohra.“
7. průměrně prohraje:	„200 Kč když hraju“
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	6 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	6 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud zadlužil („Ano, 1000 Kč.)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Žít s tím, koho miluju.“

Hráč č. 16

pohlaví, věk	muž, 26 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, montér
uvedl, že:	
1.	2x do měsíce
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 3. Pro potěšení
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	„Došli mi peníze.“
7. průměrně prohraje:	Cca 1 000 Kč za 3 měsíce
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	4 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	9 600 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud zadlužil („Ano zadlužil, 1000 Kč.)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Optimisticky.“

Hráč č. 17

pohlaví, věk	muž, 26 let
vzdělání, povolání	Výuční list, povolání neuvedl
uvedl, že:	
1.	„Málo.“
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat („Zcela pod kontrolou.“)
3.	1. Pro zábavu, 6. Protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný („Nemám špatné zážitky. Neberu to tak vážně! Buď to jde nebo ne.“)
7. průměrně prohraje:	Cca 2 000 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	26 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	„Málo, ještě nemám zpátky to, co jsem prohrál.“
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil („Ne! Nehraju na dluh.“)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Ještě nevím, nechám se překvapit. Ale určitě se neoběsím kvůli automatům.“

Hráč č. 18

pohlaví, věk	muž, 31 let
vzdělání, povolání	Výuční list, karosář
uvedl, že:	
1.	Hraje 2x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 5. Pro uvolnění
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	2. Do měsíce
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný („Nevím.“)
7. průměrně prohraje:	500 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	„Nevím.“
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	8 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„V rodině.“

Hráč č. 19

pohlaví, věk	muž, 18 let
vzdělání, povolání	Výuční list, student
uvedl, že:	
1.	„Podle finanční situace.“
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 4. Chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný („Žádný, mám to pod kontrolou.“)
7. průměrně prohraje:	„Podle kapesného.“
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	2 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	5 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil („Ne, nikdy.“)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Věnovat se více škole.“

Hráč č. 20

pohlaví, věk	muž, 27 let
vzdělání, povolání	Výuční list, povolání neuvedl
uvedl, že:	
1.	Hraje 2x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat („Zatím ano.“)
3.	4. Chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	„Půlky výplaty.“
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	8 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	20 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Skvěle.“

Hráč č. 21

pohlaví, věk	muž, 19 let
vzdělání, povolání	Výuční list, povolání neuvedl
uvedl, že:	
1.	Hraje 2x měsíčně („Podle možností.“)
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat („Já doufám, že ano.“)
3.	1. Pro zábavu
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný („O žádném nevím.“)
7. průměrně prohraje:	„Záleží na kapesném.“
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	400 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	1 500 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Najít si dobrou práci.“

Hráč č. 22

pohlaví, věk	muž, 38 let
vzdělání, povolání	Výuční list, dělník
uvedl, že:	
1.	"Moc ne."
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat („Určitě ano.“)
3.	1. Pro zábavu, 5. Pro uvolnění
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit („Neplánuji, je to spíš jen koníček.“)
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	„Maximálně do 5 000 Kč.“
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	5 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	10 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil („Ne, doufám, že se mi to nestane.“)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Plánuju s manželkou postavit rodinný dům.“

Hráč č. 23

pohlaví, věk	muž, 60 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, důchodce
uvedl, že:	
1.	Hraje 1x za měsíc
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 4. Chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	„Jak kdy, podle finanční situace.“
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	1 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	8 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Koupit si chatu na nějakém klidném místě. V klidu dožít.“

Hráč č. 24

pohlaví, věk	muž, 30 let
vzdělání, povolání	Vzdělání nevedl, kuchař
vedl, že:	
1.	Hraje každý večer
2.	své hraní nemá pod kontrolou, nemůže kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný („Problémy mi to nepůsobí, ale zabírá to dost času.“)
7. průměrně prohraje:	10 000 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	40 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	2 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se zadlužil („Ano, 15 000 Kč.“)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Skvěle.“

Hráč č. 25

pohlaví, věk	muž, 20 let
vzdělání, povolání	Výuční list, povolání nevedl
vedl, že:	
1.	Hraje 1x za měsíc
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit („Do budoucna ano.“)
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	200 – 500 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	500 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	1 500 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužil
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Určitě školu, jelikož maturuju. Chtěl bych si najít dobrou práci, hlavně dobře placenou.“

PŘÍLOHA 6 - Zpracované dotazníky, ženy

DOTAZNÍK ŽENY

Prosinec 06 – květen 07

Hráčka č. 1

pohlaví, věk	žena, 18 let
vzdělání, povolání	výuční list, povolání proškrtnuto
uvedla, že:	
1.	hraje 3x týdně
2.	své hraní nemá pod kontrolou, nemůže kdykoliv přestat
3.	2.z nudy
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "snažím se.")
5.	4.ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	"prohrát všechny své úspory" (pozn.:špatně pochopená otázka??)
7. průměrně prohraje:	1000 Kč ???
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	7 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	5 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se "hodně" zadlužila (pozn.: "ano, hodně.")
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Kdo ví."

Hráčka č. 2

pohlaví, věk	žena, 25 let
vzdělání, povolání	VŠ, mezinárodní konzultantka
uvedla, že:	
1.	hraje denně
2.	své hraní nemá pod kontrolou, nemůže kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu, 9.kvůli množství peněz co mám
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	žádný (pozn.: "nevím")
7. průměrně prohraje:	10 000 Kč ???
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	400 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	1 000 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Blbě, moc peněz, málo zábavy."

Hráčka č. 3

pohlaví, věk	žena, 28 let
vzdělání, povolání	středoškolské s maturitou, koordinátora
uvedla, že:	
1.	hraje 1 - 2x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat (pozn.: "jen co vyhraji potřebnou částku, přestanu")
3.	4.chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "ano, chci přestat")
5.	4.ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	"Prohrála jsem velké množství peněz."
7. průměrně prohraje:	cca 20 000 Kč (pozn.: "celou výplatu")
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	50 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	48 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Za vyhrané peníze si koupím byt, zbytek rozdám přátelům, najdu zplodím syna a jiné hezké plány do budoucna."

Hráčka č. 4

pohlaví, věk	žena, 24 let
vzdělání, povolání	základní, prostitutka
vedla, že:	
1.	hraje 3x denně
2.	své hraní nemá pod kontrolou, nemůže kdykoliv přestat
3.	4.chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	4.ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	"prohrál jsem 300 000 Kč."
7. průměrně prohraje:	3 000 Kč denně
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	300 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	11 150 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se zadlužila - 300 000 Kč
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Nevím, budu hrát dál"

Hráčka č. 5

pohlaví, věk	žena, 21 let
vzdělání, povolání	výuční list, dělnice
vedla, že:	
1.	hraje občas
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	9.z blbosti
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "nevím, asi ano.")
5.	2.do měsíce
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	100 Kč ???
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	800 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	800 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Nevím"

Hráčka č. 6

pohlaví, věk	žena, 26 let
vzdělání, povolání	výuční list, nezaměstnaná
uvedla, že:	
1.	hraje 1x za měsíc
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu, 5.pro uvolnění
4.	v nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit (pozn.: "nehraji tak často, abych přestala.")
5.	4.ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	"Ze zoufalosti jsem tam hodila 5 000 Kč."
7. průměrně prohraje:	50 Kč ???
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	5 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	800 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Hlavně dobře vychovat syna."

Hráčka č. 7

pohlaví, věk	žena, 18 let
vzdělání, povolání	vzdělání nevedla, povolání nevedla
uvedla, že:	
1.	hraje "pořád"
2.	své hraní nemá pod kontrolou, nemůže kdykoliv přestat
3.	2.z nudy, 3.pro potěšení, 4.chci vyhrát balík peněz, 5.pro uvolnění
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	1.do týdne
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	10 000 Kč ???
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	100 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	500 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	1 000 000 Kč
11.nejbližší budoucnost si představuje:	"Budu milionář a nebudu nic dělat."

Hráčka č. 8

pohlaví, věk	žena, 25 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, student
vedla, že:	
1.	hraje 2x do měsíce
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1.pro zábavu, 4. chci vyhrát balík peněz, 6.protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	„Výhru jsem vzápětí prohrála.“ (1 300 Kč)
7. průměrně prohraje:	500 Kč za měsíc
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	1 300 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	20 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Ne
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Ukončit studium, najít si dobře placené zaměstnání, postavit s přítelem dům, vdát se za něj a mít dítě.“

Hráčka č. 9

pohlaví, věk	žena, 23 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, student
vedla, že:	
1.	hraje 1x za půl roku
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	5.pro uvolnění, 6.protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	100 Kč za půl roku
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	100 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	600 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Ne
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Dostudovat, postavit dům a udržet si duševní zdraví.“

Hráčka č. 10

pohlaví, věk	žena, 25 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, obchodní zástupce
uvedla, že:	
1.	hraje „Jednou za čas.“
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 4. Chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	100 - 200 Kč za 1 – 2 měsíce
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	400 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	5 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Ne
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Zatím práce, rodina postupem času dle situace.“

Hráčka č. 11

pohlaví, věk	žena, 22 let
vzdělání, povolání	Výuční list, kosmetička
uvedla, že:	
1.	hraje 1x za měsíc („Když se jdu bavit.“)
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 6. Protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit („Moc nehraju, takže zatím ne.“)
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	500 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	500 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	600 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Kvůli hraní se zadlužila 1 000 Kč („Jednou jsem si půjčila od kamaráda 1 000 Kč na automaty.“)
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Usadit se a začít žít rodinný život.“

Hráčka č. 12

pohlaví, věk	žena, 19 let
vzdělání, povolání	Výuční list, kadeřnice
uvedla, že:	
1.	hraje „obden“
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat („Určitě.“)
3.	1. Pro zábavu
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	2. Do měsíce
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	„Prohra, nerada prohrávám.“
7. průměrně prohraje:	200 Kč („Víc do toho nevrazím.“)
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	200 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	0 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Zvětšit kadeřnictví.“

Hráčka č. 13

pohlaví, věk	žena, 30 let
vzdělání, povolání	Výuční list, prodavačka
uvedla, že:	
1.	hraje „obden“
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 6. Protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit („Pokusím se.“)
5.	4. Ještě nevím, ale mám to v plánu
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	„Prohrání celé výplaty.“
7. průměrně prohraje:	1 000 – 5 000 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	20 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	15 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Podávat lepší výkony v práci. Věnovat se více rodině.“

Hráčka č. 14

pohlaví, věk	žena, 23 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, referent nákupu
uvedla, že:	
1.	hraje 1x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	1. Pro zábavu, 4. Chci vyhrát balík peněz
4.	V nejbližší době neplánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	0.
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	„Prohra 2 000 Kč.“
7. průměrně prohraje:	500 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	2 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	4 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Manželství a minimálně dvě děti.“

Hráčka č. 15

pohlaví, věk	žena, 20 let
vzdělání, povolání	Středoškolské s maturitou, servírka
uvedla, že:	
1.	hraje 1x – 2x týdně
2.	své hraní má pod kontrolou, může kdykoliv přestat
3.	2. Z nudy, 6. Protože hrají kamarádi
4.	V nejbližší době plánuje s hraním přestat nebo jej omezit
5.	2. Do měsíce
6.nejhorší zážitek v souvislosti s hraním:	Žádný
7. průměrně prohraje:	500 – 2 000 Kč
8. dosud nejvyšší prohraná částka:	1 000 Kč
9. dosud nejvyšší vyhraná částka:	2 000 Kč
10.zadlužení se kvůli hraní:	Kvůli hraní se dosud nezadlužila
11.nejbližší budoucnost si představuje:	„Změna zaměstnání.“